

Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till lagar om ändring av beredskapslagen och av vissa lagar som har samband med den

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås att beredskapslagen ändras så att den svarar mot de behov och krav som följer av förändringarna på finansmarknaden och inom försäkringsbranschen samt av ändringarna av lagstiftningen om dem. I propositionen har beaktats de krav som följer av att Finland deltar i euroområdet.

Det föreslås att beredskapslagen kompletteras med bestämmelser om statsrådets befogenheter att reglera finansmarknaden och försäkringsbranschen under undantagsförhållanden. Till lagen fogas också bestämmelser om försäkringsgarantier för undantagsförhållanden och en försäkringsgarantikommission för undantagsförhållanden. Dessutom föreslås att lagen ändras på grund av vissa andra ändringar till följd av utvecklingen av lagstiftningen.

Det föreslås bli bestämt att kreditinstituten, vissa finansiella institut, fondbolagen och värdepapperscentralen samt försäkrings- och pensionsanstalterna och pensionsskyddscentralen skall förbereda sig på att under undantagsförhållanden upprätthålla sådana funktioner som är mest nödvändiga för att finansmarknaden och försäkringsbranschen skall fungera. Det föreslås att en bestämmelse om beredskapsskyldigheten fogas till kreditinstitutslagen, lagen om placeringsfonder, lagen om värdeandelssystemet, lagen om utländska kreditinstituts och finansiella insti-

tuts verksamhet i Finland, lagen om försäkringsbolag, lagen om försäkringsföreningar, lagen om utländska försäkringsbolag, lagen om pensionsstiftelser, lagen om försäkringskassor, lagen om sjömanspensioner, lagen om pension för lantbruksföretagare, lagen om pension för arbetstagare i kortvariga arbetsförhållanden, lagen om pension för konstnärer och särskilda grupper av arbetstagare samt lagen om pension för arbetstagare.

I lagen om försäkringsavtal föreslås en bestämmelse som förbjuder försäkringsgivaren att åberopa sådana avtalsvillkor i livförsäkringsavtal enligt vilka försäkringsgivaren befrias från ansvar eller försäkringsgivarens ansvar minskar, om dödsfall eller arbetsoförmåga för en finländsk medborgare eller i Finland bosatt person som är försäkrad föranleds av beväpnat angrepp eller krig som riktar sig mot Finland.

Det föreslås att lagen om livförsäkring under krigstid, lagen om krigsförsäkring, förordningen om verkställighet av lagen om krigsförsäkring samt statsrådets beslut angående området och de allmänna grunderna för statens försäkringsrörelse upphävs.

Förslaget till lag om ändring av beredskapslagen bör behandlas i grundlagsordning.

Lagarna avses träda i kraft så snart som möjligt efter det att de har antagits och blivit stadfästa.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL	1
INNEHÅLLSFÖRTECKNING	2
ALLMÄN MOTIVERING.....	5
1. Inledning.....	5
2. Nuläge	6
2.1. Lagstiftning och praxis.....	6
2.1.1. Allmänt	6
2.1.2. Valutaregleringsbefogenheter i beredskapslagen	7
2.1.3. Speciallagar för försäkringsbranschen.....	8
Lag om livförsäkring under krigstid	8
Lag om krigsförsäkring.....	8
2.1.4. Finansmarknaden och försäkringsverksamheten utanför regleringen	9
Centrala funktioner inom finansieringssystemet och försäkringsbranschen	9
Utvecklingstrender för finansmarknaden och försäkringsbranschen.....	9
Tillsyn	10
2.1.5. Sveriges försäkringslagstiftning för undantagsförhållanden.....	10
Lag om försäkringsverksamhet under krig eller krigsfara m.m.....	10
Lag om registrering av krigsskada på egendom.....	11
2.1.6. Samband med internationella förpliktelser.....	11
Fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen	12
OECD-koder och Världshandelsorganisationen	14
Överenskommelser om ömsesidigt främjande av och skydd för investeringar	14
2.1.7. ECB och Finlands Bank	15
Europeiska centralbankssystemet.....	15
ECB:s och de nationella centralbankernas oavhängighet	16
Om de nationella centralbankernas uppgifter	16
2.2. Bedömning av nuläget	17
2.2.1. Undantagsförhållanden och Finlands medlemskap i Europeiska unionen.....	17
2.2.2. Utvärdering av bestämmelserna i beredskapslagen	19
Begrepp.....	19
Finlands Banks ställning som regleringsmyndighet under undantagsförhållanden	20
Statsrådets behörighet att utfärda förordning och delegering till Finlands Bank	20
Hemtagningskyldighet i fråga om ädla metaller	21
Bankfullmäktiges ställning	22
Ändring av myntenheten.....	22
2.2.3. Finansmarknaden i krissituationer	22
Finansmarknadens utsatthet för störningar	22
Externa kriser på finansmarknaden.....	23
Interna kriser på finansmarknaden.....	23

Säkerställande av verksamhet under normala förhållanden	24
Säkerställande av centrala funktioner under undantagsförhållanden.....	25
2.2.4. Försäkringsverksamhet under undantagsförhållanden.....	26
Risker för försäkringsverksamheten	26
Risker i anslutning till försäkringsrörelsen.....	26
Risker i anslutning till försäkringsanstaltens placeringsverksamhet och likviditet.....	26
Placeringsriskens inverkan på soliditeten och täckningen	27
Risker i anslutning till försäkringsanstaltens verksamhet.....	27
Tryggande av fortsatt försäkringsverksamhet under undantagsförhållanden.....	28
2.2.5. Beredskapsskyldighet	28
Frivilliga förberedelser och beredningsplanering.....	29
3. Mål och de viktigaste förslagen	30
4. Propositionens verkningar	32
Verkningar för aktörerna	32
Verkningar i fråga om den offentliga ekonomin	34
Verkningar för den ekonomiska politiken	34
5. Beredningen av propositionen	35
5.1. Beredningsskeden och beredningsmaterial	35
5.2. Utlåtanden	36
DETALJMOTIVERING.....	37
1. Lagförslag.....	37
1.1. Beredskapslagen	37
1.2. Kreditinstitutslagen	47
1.3. Lagen om placeringsfonder.....	48
1.4. Lagen om värdeandelssystemet	48
1.5. Lagen om utländska kreditinstituts och finansiella instituts verksamhet i Finland	48
1.6. Lagen om försäkringsbolag.....	49
1 kap. Allmänna stadganden	49
1.7. Lagen om försäkringsföreningar.....	49
1 kap. Allmänna stadganden	49
1.8. Lagen om utländska försäkringsbolag.....	50
1.9. Lagen om pensionsstiftelser	50
1.10. Lagen om försäkringskassor.....	51
1.11. Lagen om sjömanspensioner.....	51
1.12. Lagen om pension för lantbruksföretagare.....	51
1.13. Lagen om pension för arbetstagare i kortvariga arbetsförhållanden	51
1.14. Lagen om pension för konstnärer och särskilda grupper av arbetstagare.....	52
1.15. Lagen om pension för arbetstagare.....	52
1.16. Lagen om försäkringsavtal	52
2. Ikraftträdande.....	52
3. Lagstiftningsordning	52

LAGFÖRSLAGEN	58
om ändring av beredskapslagen.....	58
om ändring av kreditinstitutslagen.....	62
om ändring av lagen om placeringsfonder.....	62
om ändring av lagen om värdeandelssystemet.....	63
om ändring av lagen om utländska kreditinstituts och finansiella instituts verksamhet i Finland.....	63
om ändring av 1 kap. lagen om försäkringsbolag.....	64
om ändring av 1 kap. lagen om försäkringsföreningar.....	65
om ändring av lagen om utländska försäkringsbolag.....	65
om ändring av lagen om pensionsstiftelser.....	66
om ändring av lagen om försäkringskassor.....	67
om ändring av lagen om sjömanspensioner.....	67
om ändring av lagen om pension för lantbruksföretagare.....	68
om ändring av lagen om pension för arbetstagare i kortvariga arbetsförhållanden.....	68
om ändring av lagen om pension för konstnärer och särskilda grupper av arbetstagare.....	69
om ändring av lagen om pension för arbetstagare.....	69
om ändring av lagen om försäkringsavtal.....	70
BILAGA	71
PARALLELLTEXTER	71
om ändring av beredskapslagen.....	71
om ändring av kreditinstitutslagen.....	79
om ändring av lagen om placeringsfonder.....	80
om ändring av lagen om värdeandelssystemet.....	81
om ändring av lagen om utländska kreditinstituts och finansiella instituts verksamhet i Finland.....	82
om ändring av 1 kap. lagen om försäkringsbolag.....	83
om ändring av 1 kap. lagen om försäkringsföreningar.....	84
om ändring av lagen om utländska försäkringsbolag.....	85
om ändring av lagen om pensionsstiftelser.....	86
om ändring av lagen om försäkringskassor.....	87
om ändring av lagen om sjömanspensioner.....	88
om ändring av lagen om pension för lantbruksföretagare.....	89
om ändring av lagen om pension för arbetstagare i kortvariga arbetsförhållanden.....	90
om ändring av lagen om pension för konstnärer och särskilda grupper av arbetstagare.....	91
om ändring av lagen om pension för arbetstagare.....	92
om ändring av lagen om försäkringsavtal.....	93

ALLMÄN MOTIVERING

1. Inledning

Statsrådets och övriga myndigheters befogenheter under undantagsförhållanden anges i beredskapslagen (1080/1991), som trädde i kraft den 1 september 1991. Syftet med lagen är att under undantagsförhållanden trygga befolkningens utkomst och landets näringsliv, upprätthålla rättsordningen och de grundläggande fri- och rättigheterna samt trygga rikets territoriella integritet och självständighet. I lagen definieras sådana undantagsförhållanden där lagen kan bli tillämplig och bestäms om behövliga befogenheter under undantagsförhållanden. När undantagsförhållanden råder kan statsrådet genom förordning som utfärdas av republikens president berättigas att utöva de befogenheter som föreskrivs i lagen.

Beredskapslagen ändrades senast genom lagen om ändring av beredskapslagen (198/2000), som trädde i kraft den 1 mars 2000 och som innebar att beredskapen ändrades i överensstämmelse med de ändringar som föranletts av förändringarna i Finlands internationella förhållanden, 1995 års reform av de grundläggande fri- och rättigheterna och den nya grundlagen. Reformen syftade också till att säkerställa att myndigheterna under krisförhållanden har tillräckliga befogenheter inom de viktigaste verksamhetsområdena i samhället. I ändringen beaktades inte de eventuella verkningar som Finlands deltagande i euroområdet har i fråga om bestämmelserna om valutareglering och inte heller regleringen av finansmarknaden under undantagsförhållanden. I beredskapslagen finns inte heller några bestämmelser om regleringen av försäkringsbranschen under undantagsförhållanden, med undantag av 16 § 2 mom., enligt vilket statsrådet under undantagsförhållanden kan övervaka och reglera de förmåner som hänförs till lagstadgad försäkring eller sociala understöd och utkomststöd.

Efter det att beredskapslagen stiftades har finansmarknaden genomgått betydande strukturella förändringar, finansmarknaden har internationaliserats i tilltagande grad, i

synnerhet i och med den tredje etappen av Europeiska ekonomiska och monetära unionen. Även regleringen av finansmarknaden har förändrats betydligt. Internationaliseringen innebär att också Finland allt snabbare nås av internationella kriser. Finlands medlemskap i Europeiska unionen och tillhörigheten till euroområdet ger tilläggskydd och möjligheter att påverka krislösningar. Den gemensamma valutamarknaden förutsätter att den fortsatta verksamheten för i synnerhet den penningrörelse och det banksystem som sköts via Europeiska centralbanken, nedan *ECB*, tryggas. Kriser som uppstår under undantagsförhållanden bör i första hand avhjälpas via Europeiska unionen och internationella organisationer. Med tanke på landets näringsliv är det nödvändigt att under alla förhållanden i så hög grad som möjligt säkerställa ett stabilt finansiellt system.

Beredskapslagens bestämmelser om valutareglering gör det möjligt att reglera valutan och kapitalrörelserna under undantagsförhållanden. De gällande bestämmelserna möjliggör dock inte någon mera omfattande reglering av finansmarknaden. Genom regleringsåtgärder är det sålunda inte möjligt t.ex. att under undantagsförhållanden förhindra kapitalflykt från bankerna och andra som är verksamma på finansmarknaden. De befogenheter i beredskapslagen som begränsats till reglering av valuta och kapitalrörelser kan inte längre anses vara tillräckliga.

Försäkringsverksamheten har en viktig funktion i det finländska samhället. I synnerhet den lagstadgade socialförsäkringen spelar en viktig roll i fråga om anordnandet av utkomstskydd för hela befolkningen. Också frivilliga försäkringsskyddsarrangemang har stor betydelse för både enskilda och företag. Under undantagsförhållanden accentueras behovet av försäkringsskydd t.ex. när olika slags skaderisker ökar. Om inte försäkringsskydd som enskilda eller företag ordnat själva är i kraft under undantagsförhållanden eller om ersättningar enligt försäkringsavtalen inte kan betalas på grund av försäkringsbolags konkurs eller likvidation, händer det att

behovet av insatser från samhällets sida ökar till och med kraftigt och det kan t.ex. bli aktuellt att ersätta skadorna av statens medel.

Under undantagsförhållanden ökar och förändras riskerna för såväl de försäkrade och försäkringstagarna som försäkringsanstalterna. Försäkringstagarna betar sig sannolikt på olika sätt beroende på undantagsförhållandenas art och innehållet i försäkringsavtalen: inga nya försäkringsavtal ingås, premier enligt befintliga försäkringsavtal betalas inte eller också börjar försäkringstagarna återköpa livförsäkringar av typen spar- eller placeringslivförsäkringar. Å andra sidan kan osäkerheten till och med öka efterfrågan på nya riskförsäkringar eller utökningen av täckningen för riskandelarna i befintliga försäkringar. Utöver skaderiskerna kan bl.a. riskerna inom placeringsverksamheten och riskerna vid normal företagsverksamhet öka, de fysiska riskerna medräknade. Man bör förbereda sig på detta genom att planera verksamheten under undantagsförhållanden. Det gäller också att försäkra sig om att myndigheterna har behövliga befogenheter för att kontrollera situationen.

Med tanke på näringslivet är det viktigt att också de viktigaste företagsfunktionerna fortgår så störningsfritt som möjligt under undantagsförhållanden. Med hjälp av försäkringsskyddet är det i allmänhet möjligt att snabbt återställa företags verksamhet efter en skada. För att samhällsfunktionerna skall kunna ordnas smidigt också under undantagsförhållanden förutsätts det att försäkringsverksamheten också under de förändrade förhållandena förmår sköta sina uppgifter. Det här är dock inte alltid möjligt utan en särskild reglering av försäkringsverksamheten.

Med beaktande av finansmarknadens och försäkringsverksamhetens betydelse bör regleringsbefogenheterna under undantagsförhållanden utsträckas till att gälla finansmarknaden och försäkringsbranschen på bred front. Också de gällande bestämmelserna om beredskapsskyldighet kan anses bristfälliga med tanke på finansmarknaden och försäkringsverksamheten. I denna proposition föreslås sådana ändringar i beredskapslagen och vissa andra lagar som är behövliga till denna del.

2. Nuläge

2.1. Lagstiftning och praxis

2.1.1. Allmänt

När möjligheten att i större omfattning reglera finansmarknaden och försäkringsbranschen under undantagsförhållanden granskas, bör avseende fästas vid bestämmelserna i beredskapslagen och Fördraget om upprättande av Europeiska gemenskapen, nedan *EG-fördraget*, samt de krav som uppställs i den nya grundlagen. Bestämmelserna i EG-fördraget uppställer vissa begränsningar för den nationella regleringen. Sådana centrala bestämmelser är förbudet att uppställa begränsningar i fråga om fri rörlighet för kapital och betalningar, bestämmelser som innehåller undantagsbefogenheter i fråga om förbudet mot restriktioner och bestämmelser om nationella centralbanker efter det att de inlemmats i Europeiska centralbankssystemet, nedan *ECBS*.

Det primära syftet med lagstiftningen om undantagsförhållanden är att skapa en laglig grund för att regeringen och eventuellt övriga myndigheter har tillräckliga befogenheter att i kriser vidta åtgärder för att trygga grunderna för den nationella existensen och välfärden.

Beredskapslagen blir tillämplig under de undantagsförhållanden som anges och definieras uttömmande i 2 §. Undantagsförhållanden är mot Finland riktat väpnat angrepp och krig samt efterkrigstillstånd, allvarlig kränkning av Finlands territoriella integritet samt krigshot mot landet, krig eller krigshot mellan främmande stater och annan därmed jämförbar särskild händelse som har inträffat utanför Finland, om den kan vålla allvarlig fara för de grunder för den nationella existensen och välfärden som avses i 1 § 1 mom., sådant allvarligt hot mot befolkningens utkomst eller mot grunderna för landets näringsliv som beror på en plötslig störning i det internationella handelsutbytet med nödvändiga bränslen och annan energi samt vissa andra varor, samt en storolycka. För att en situation skall tolkas som undantagsförhållanden förutsätts att myndigheterna inte med normala befogenheter kan få kontroll

över den. Definitionen av undantagsförhållanden i beredskapslagen kompletterades genom den lagändring som trädde i kraft den 1 mars 2000 så att till 2 § fogades allvarlig internationell spänning som innebär krigshot och som förutsätter åtgärder som är nödvändiga för höjande av Finlands försvarsberedskap.

Republikens president har befogenhet att konstatera att undantagsförhållanden råder. Beslutsfattandet i fråga om införandet av befogenheterna sker i tre faser. I den första fasen meddelar republikens president genom förordning att statsrådet berättigas att utöva de befogenheter som föreskrivs i beredskapslagen. Förordningen skall genast föreläggas riksdagen. Befogenheterna får i regel utövas efter det att riksdagen har beslutat att förordningen inte skall upphävas. I brådskande fall kan genom förordning av republikens president föreskrivas att statsrådet utan dröjsmål får utöva de befogenheter som anges i förordningen. En sådan förordning skall dock genast föreläggas riksdagen. I den andra fasen beslutar statsrådet om regleringsåtgärderna. Också dessa förordningar av statsrådet skall genast lämnas till riksdagen. Den tredje beslutsfasen omfattar verkställighet av beslutet, vilket ankommer på antingen de myndigheter som enligt den sedvanliga uppgiftsfördelningen mellan myndigheterna skall sköta sådana uppgifter eller de myndigheter som statsrådet tilldelat uppgifterna med stöd av beredskapslagen.

2.1.2. Valutaregleringsbefogenheter i beredskapslagen

I 4 kap. bestäms om tillsyns- och regleringsbefogenheter. De befogenheter som avses i kapitlet har uttryckts antingen rätt detaljerat eller mera allmänt med begrepp som "rätt att övervaka och reglera" någonting rätt att "meddela föreskrifter" om en omständighet. I motiveringen i propositionen om lagen (RP 248/1989 rd) hänvisas i fråga om den icke närmare preciserade övervakningsrätten till 41 och 44 § i lagförslaget, med stöd av vilka myndigheterna kan ha rätt att förrätta inspektioner och få information. Enligt motiveringen inbegriper övervakningsrätten en möjlighet att meddela föreskrifter om arran-

gemang som kompletterar övervakningsmetoderna enligt 41 och 44 §. Enligt motiveringen innebär regleringsbefogenheter en rätt att uppställa olika slag av förbud och begränsningar. Med stöd av befogenheterna är det inte möjligt att direkt förplikta någon att göra något eller att i övrigt handla på ett visst sätt. En befogenhet att meddela föreskrifter om en viss närmare definierad funktion innebär en normgivningsrätt rörande denna omständighet.

Bestämmelserna i 11—13 § gäller valuta-reglering. Statsrådet kan bestämma att utförelse och införelse av betalningsmedel, värdepapper och fordringsbevis är förbjuden eller tillåten endast med tillstånd av Finlands Bank (11 § 1 mom. 1 punkten). Statsrådet kan bestämma att en valutainlåning är skyldig att mot ersättning överlåta eller överföra sådana utländska betalningsmedel och i finskt mynt utställda betalningsmedel i utlandet, utländska värdepapper samt tillgodohavanden hos en valutautlåning, som han äger eller innehar, till Finlands Bank eller order (*hemtagningsskyldighet*). Statsrådet kan ge Finlands Bank rätt att bevilja undantag från hemtagningsskyldigheten (11 § 1 mom. 2 punkten). Statsrådet kan också bestämma att sådana transaktioner är förbjudna som ändrar eller kan ändra beloppet eller arten av sådana utländska betalningsmedel, värdepapper eller tillgodohavanden hos en valutautlåning som ägs eller innehas av en valutainlåning, samt likaså sådana transaktioner mellan en valutainlåning och en valutautlåning som ändrar eller kan ändra beloppet eller arten av en valutainlånings tillgångar eller skulder, eller att transaktioner av det slag som nämns ovan är tillåtna endast med tillstånd av Finlands Bank (11 § 1 mom. 3 punkten).

Enligt 12 § skall bestämmelserna om hemtagningsskyldighet i 11 § 1 mom. 2 punkten också tillämpas på guld och andra ädla metaller, om de inte har bearbetats till föremål vilkas värde till avsevärd del grundar sig på något annat än det råämne som har använts till föremålet.

Enligt 13 § kan statsrådet på bankfullmäktiges framställning utvidga Finlands Banks uppgifter och befogenheter i den utsträckning som behövs för att verkställa föreskrifter som har meddelats med stöd av 11, 12 och 14 §.

Bestämmelserna i 14 § beredskapslagen gäller tillsyn och reglering av utrikeshandeln. Enligt 1 mom. kan statsrådet övervaka och reglera import och export av varor. Om uppfyllandet av ett viktigt leveransavtal kräver det, får statsrådet enligt 2 mom. för en importör eller exportör inom branschen i fråga meddela sådana förpliktande föreskrifter som styr exporten och importen och som är nödvändiga för att avtalet skall kunna fullgöras. Enligt motiveringen i propositionen gällande lagen får statsrådet med stöd av befogenheten enligt 1 mom. belägga vissa varor med export- eller importförbud eller göra exporten eller importen beroende av tillstånd.

2.1.3. *Speciallagar för försäkringsbranschen*

Lag om livförsäkring under krigstid

Lagen om livförsäkring under krigstid (364/1939) tillämpas på livförsäkringsavtal för döds- eller invaliditetsfall, där den försäkrade är finsk medborgare eller bosatt i Finland. Enligt lagen får försäkringsgivaren inte åberopa i försäkringsavtal möjligen förekommande förbehåll, varigenom försäkringsgivaren befrias från ansvarighet eller varigenom ansvarigheten minskas, om den försäkrades död eller invaliditet föränleds av Finlands invecklande i krig eller väpnad konflikt. I försäkringsavtal som ingåtts under krig eller väpnad konflikt kan dock intas ett förbehåll, enligt vilket lagen inte skall tillämpas på avtalet förrän tre år har gått sedan försäkringen avslutades. Social- och hälsovårdsministeriet kan förordna att något annat förbehåll som minskar eller ökar försäkringsgivarens ansvarighet är ogiltigt.

Enligt lagen kan dessutom uppbäras krigstillskottspremie. Bestämmelser om grunderna för krigstillskottspremien, dess erläggande och påföljderna vid underlåtenhet att erlagga den meddelas av social- och hälsovårdsministeriet.

För den tid under vilken krig eller väpnad konflikt varar samt för högst två år därefter kan de villkor i försäkringsavtal som gäller utbetalning av försäkringsbelopp, återköp och lån mot försäkringsbrev ändras genom förordning.

Enligt lagen gäller ytterligare att de utgifter till följd av försäkringsfall som tillskyndas inhemska försäkringsbolag på grund av att Finland invecklats i krig eller väpnad konflikt, bör utjämnas mellan bolagen i enlighet med vad de inbördes kommer överens. Om avtal inte nås, utfärdar social- och hälsovårdsministeriet närmare bestämmelser om utjämnningen. Statsrådet förordnar när krig eller väpnad konflikt bör anses vara avslutad.

Lag om krigsförsäkring

Enligt lagen om krigsförsäkring (365/1939) kan staten vid krig eller krigsfara eller under av krig föranledda utomordentliga förhållanden bevilja återförsäkringar för försäkringar som meddelats av inhemska försäkringsbolag. De olika områdena av statlig försäkringsrörelse och de allmänna grunderna för den fastställs av statsrådet. Den statliga försäkringsrörelsen sköts av statens krigsförsäkringsnämnd.

Krigsförsäkringsnämnden kan utan hinder av lagen om försäkringsavtal (543/1994) bestämma villkoren för den försäkring för vilken staten beviljar återförsäkring. Om nämndens sammansättning, verksamhet, bokföring och bokslut bestäms genom förordning.

Statens krigsförsäkringsnämnd har en ordförande, en vice ordförande och tre medlemmar. I slutet av 2001 uppgick krigsförsäkringsnämndens tillgångar till ca 840 000 euro.

Med stöd av lagen om krigsförsäkring har utfärdats en förordning om verkställighet av lagen (993/1988) samt statsrådets beslut angående området och de allmänna grunderna för statens försäkringsrörelse (270/1943). I förordningen bestäms närmare om nämndens verksamhet, bl.a. om bokslutet, och om dess sammansättning. I statsrådets beslut anges som området för statens försäkringsrörelse skadeförsäkring och olycksfallsförsäkring i enlighet med vad krigsförsäkringsnämnden beslutar.

Enligt 2 § i statsrådets beslut får återförsäkring beviljas endast där försäkringen avser att trygga finskt intresse som är förknippat med en för landet nyttig verksamhet. Vid skadeförsäkring avses med intresse ett intresse förknippat med finskt handelsfartyg som befin-

ner sig i landet eller nyttjas till ur finsk synpunkt nyttig trafik, eller vara som är intagen i fartyget samt finsk exportvara. Såsom finskt intresse kan också betraktas annat fartyg än finskt, om fartyget utför för landet viktig varutransport. Staten kan åläggas att betala bara intressen i finska mynt, och om de avtal som ingåtts medför kostnader för staten skall statsrådet underrättas utan dröjsmål.

2.1.4. *Finansmarknaden och försäkringsverksamheten utanför regleringen*

Statsrådet kan inte enligt gällande lag berättigas att under undantagsförhållanden reglera finansmarknaden och försäkringsverksamheten i större omfattning. Utöver valuta-regleringen har statsrådet rätt att vidta vissa åtgärder, som indirekt kan påverka även verksamheten på finansmarknaden och inom försäkringsbranschen. Hit hör statsrådets rätt att under undantagsförhållanden tillgripa tvångsmedel enligt 32—35 § beredskapslagen, t.ex. bestämma att ADB-utrustning skall överlåtas till myndigheterna samt bestämma om användningen av telekommunikationer och om ändringar i telenäten. Med stöd av 35 § får statsrådet dessutom bestämma att gäldenärer i vissa fall skall ha rätt att få uppskov med betalningar samt att bli befriade från de normala påföljderna av betalningsförsummelser. Med stöd av 16 § 2 mom. kan statsrådet reglera de förmåner som hänförs till lagstadgad försäkring.

Centrala funktioner inom finansieringssystemet och försäkringsbranschen

Med finansmarknaden avses förmedling av finansiering och betalningar samt andra transaktioner som hör nära samman med dessa, samt institutioner och organisationer som tillhandahåller sådana tjänster. Som centrala funktioner som upprätthåller en fungerande finansmarknad kan klassificeras banktjänster, betalningstjänster, penningförsörjning samt centrala system på värdepappersmarknaden, såsom betalningssystemen mellan värdepapperscentralen, värdepappersbörsen, clearing-sammanslutningarna, optionsföretagen och bankerna samt systemen för förvaring av värdepapper.

Inom försäkringsbranschen verkar försäkrings- och pensionsanstalter som ombesörjer hushållens och företagens försäkringsskydd: försäkringsbolag, försäkringsföreningar, pensionsstiftelser, försäkringskassor och övriga pensionsanstalter. Inom varje lagstadgat försäkringssystem finns dessutom ett centralorgan som sköter systemets gemensamma uppgifter, såsom pensionsskyddscentralen inom det lagstadgade arbetspensionssystemet.

Till finansierings- och försäkringssystemen hör i dag nästan alltid fasta internationella kontakter. För säkerställandet av att systemen fungerar förutsätts att de centrala funktionerna även under undantagsförhållanden upprätthålls så väl som möjligt. Finansministeriet, social- och hälsovårdsministeriet, Finlands Bank, Finansinspektionen och Försäkringsinspektionen samarbetar regelbundet för att ha beredskap i kris- och störningssituationer.

Utvecklingstrender för finansmarknaden och försäkringsbranschen

Finansmarknaden och försäkringsbranschen i Finland genomgår en kraftig omstrukturering. Förändringar har föranletts i synnerhet av internationaliseringen av finansmarknaden samt liv- och skadeförsäkringsverksamheten, den hårdare konkurrensen som följt av detta, den informationstekniska utvecklingen och uppkomsten av euroområdet. I synnerhet systemen för förvaring, handel och clearing inom värdepappershandeln samt betalningssystemen håller på att förenhetligas inom Europeiska unionen och även globalt. Dessutom har bankerna och övriga centrala aktörer på finansmarknaden samt liv- och skadeförsäkringsbolagen blivit mera internationella än tidigare, både i fråga om sina funktioner och i fråga om sina ägarförhållanden. Gränsöverskridande företagsrangemang har förstärkt denna utveckling. Allt fler av bankerna med verksamhet inom Europeiska unionen har i dag rikligt med utländska filialer inom unionen, men också utanför den.

Till följd av utvecklingen rör sig kapital över gränserna snabbare och effektivare än förut. Att elektronisk handel blir allt vanligare

re också på finansmarknaden påskyndar internationaliseringen ytterligare, därför att den medför att tjänster kan köpas och tillhandahållas direkt över gränserna på ett enklare och effektivare sätt än tidigare.

Finlands deltagande i euroområdet knyter den finska finansmarknaden allt fastare till de marknader som omspannar hela euroområdet. Som exempel kan nämnas att efter det att Helsingfors börs och Finlands värdepapperscentral på våren 1999 ingick ett samarbetsavtal med Tysklands centrala handelssystem och med avvecklingsagenten har Finlands handel med derivatavtal blivit mera beroende än tidigare av funktionsdugligheten hos de tyska systemen. Mellan värdepapperscentralerna har också i övrigt byggts upp länkar via vilka värdepapper kan överföras från ett land till ett annat inom euroområdet.

Tillsyn

Finansinspektionen skall övervaka finansmarknaden och dem som är verksamma där. Dess övervakning gäller banksystemet och andra finansiella institut samt värdepappersmarknaden och de värdepappersförmedlingsföretag samt clearingsammanslutningar och förvaringsinstitut som är verksamma på den liksom emittenterna, dem som upprätthåller marknadsplatserna och placerarna. Den materiella lagstiftningen om finansmarknaden består av lagstiftningen om kreditinstitut, värdepappersmarknaden, aktiebolag, andelslag och värdeandelar. I fråga om betalningssystemen gäller dessutom ett avtalsarrangemang mellan bankerna och andra som är verksamma på marknaden.

Försäkringsinspektionen skall övervaka verksamheten och den ekonomiska utvecklingen för försäkrings- och pensionsanstalter samt andra som omfattas av försäkringsinspektion. Varje typ av institution har i allmänhet en egen speciallag, såsom lagen om försäkringsbolag för försäkringsbolagen och lagen om pensionsstiftelser för pensionsstiftelserna. I lagarna finns också bestämmelser om tillsyn.

Internationaliseringen håller på att leda till att behovet av samarbete mellan tillsynsmyndigheterna i olika länder ökar. Ett exempel är det gemensamma tillsynsprotokoll som

undertecknats av de nordiska bank- och försäkringsövervakarna. I protokollet definieras de nordiska tillsynsmyndigheternas samarbete inom bank- och försäkringstillsynen samt inom tillsynen över värdepappersmarknaden.

Tillsynsprotokollet baserar sig på Europeiska gemenskapernas direktiv om saken. I protokollet finns bestämmelser om bl.a. utbyte av information och samarbete i krissituationer. Centralbankerna och bankövervakarna i medlemsstaterna i Europeiska unionen kom på våren 2001 överens om samarbete gällande betalningssystemen, där det primära syftet är att säkerställa det finansiella systemets stabilitet. Under den senaste tiden har dessutom Ekofin, unionens finansministrar, och ECB fäst särskilt avseende vid ökat informationsutbyte mellan myndigheterna på både det nationella och det internationella planet.

2.1.5. Sveriges försäkringslagstiftning för undantagsförhållanden

I Sverige har lagstiftningen om försäkringsverksamhet under undantagsförhållanden reviderats. År 1999 stiftades lagen om försäkringsverksamhet under krig eller krigsfara m.m. (1999:890) och lagen om registrering av krigsskada på egendom (1999:889).

Lag om försäkringsverksamhet under krig eller krigsfara m.m.

Lagen skall tillämpas om Sverige är i krig eller krigsfara eller om det råder vissa andra jämförbara förhållanden. Sådana förhållanden benämns i lagen krigsförhållanden.

I 2 kap. bestäms om vissa befogenheter och möjligheter till undantag i fråga om försäkringstillsynen och försäkringsrörelsen. Finansinspektionen, som sköter försäkringstillsynen, får under krigsförhållanden förverka en försäkringsgivares koncession, om det kan antas att försäkringsgivaren inte kommer att kunna infria sina försäkringsavtal. Regeringen får meddela föreskrifter som avviker från bl.a. försäkringsrörelselagen. Finansinspektionen får i enskilda fall besluta att försäkringsgivaren får avvika från t.ex. bestämmelserna i ovan nämnda lag eller från bestämmelserna i bolagsordningen. I det sistnämnda fallet skall försäkringsgivaren upprätta ett

krigsbokslut. Krigsbokslutet skall upprättas senast två år efter det att ett krigsförhållande upphört. Vinstutdelningen i livförsäkringsbolag har begränsats under krigsförhållanden och därefter till dess krigsbokslut upprättats.

I 3 kap. bestäms om försäkringsavtal. Direkta personförsäkringar får i regel inte innehålla förbehåll om att försäkringen inte gäller för dödsfall eller fall av invaliditet som inträffar till följd av krigshandling under den tid då det råder krigsförhållanden (krigsansvarighet). För att täcka kostnaderna för detta tillskrivs försäkringsgivarna möjlighet att ta ut tilläggspremier hos försäkringstagarna (krigspremier). En försäkringsgivare får fram till dess att ett krigsbokslut upprättats skjuta upp utbetalningen av en del av ersättningen från en personförsäkring. Om krigsbokslutet uppvisar förlust har försäkringsgivaren på vissa villkor rätt att sätta ner försäkringsersättningar som hållits inne. Enligt lagen får regeringen i fråga om livförsäkringar meddela föreskrifter om rätt för försäkringsgivare att skjuta upp utbetalning på grund av återköp och vägra belåning av försäkringar.

Beträffande skadeförsäkring får regeringen meddela föreskrifter om upphörande av försäkringsgivares ansvar, storleken av försäkringstagarnas självrisk och oförändrat ansvar för försäkringsgivare enligt försäkringsavtal som omfattar försäkring på byggnad.

Enligt lagen får regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer i fråga om både skade- och personförsäkring meddela föreskrifter om anstånd för försäkringstagare att betala försäkringspremie som är förfallen till betalning och om anstånd för försäkringsgivare att betala ut försäkringsersättning som förfallit till betalning. Regeringen får dessutom meddela föreskrifter om avvikelser från bestämmelser om försäkringsgivares meddelande till försäkringstagare samt föreskrifter om avvikelser från vissa bestämmelser i trafikskadelagen.

I 4 kap. bestäms om statlig försäkring och krigsförsäkringsnämnden. Staten får meddela skadeförsäkring på transportområdet mot krigsrisk och risk för att egendom läggs under embargo eller uppbringas eller utsätts för annan liknande åtgärd av främmande stat. Staten får också avge återförsäkring av skadeförsäkringarna. Den statliga försäkringsrö-

relsen sköts av krigsförsäkringsnämnden.

Lag om registrering av krigsskada på egendom

Enligt lagen skall Finansinspektionen föra ett för hela landet gemensamt krigsskaderegister. Ändamålet med registret är att ge riksdagen underlag för eventuella beslut i fråga om ersättning av statsmedel för krigsskador. Den som vill begära ersättning av staten för en krigsskada skall göra en skriftlig ansökan om registrering av skadan hos Finansinspektionen. Försäkringsbolag som driver verksamhet i Sverige är skyldiga att ta emot ansökningar om registrering av krigsskada och att i övrigt biträda Finansinspektionen i registerärenden.

2.1.6. *Samband med internationella förpliktelser*

När beredskapslagen bereddes var avsikten att säkerställa att lagen harmonierar med Finlands förpliktelser enligt internationell rätt. I det skede då lagen stiftades ingick de viktigaste förpliktelserna i den av Förenta Nationernas generalförsamling 1996 antagna internationella konventionen om medborgerliga och politiska rättigheter (FördrS 8/1976), som sattes i kraft i Finland genom lag 107/1976 och förordning 108/1976, samt Europarådets människorättskonvention (FördrS 19/1990), som Finland hade undertecknat i det skede då beredskapslagen bereddes.

På grund av de internationella förpliktelserna intogs i 10 § en bestämmelse, enligt vilken vid tillämpningen av lagen skall iaktas de begränsningar av tillämpningsområdet för finsk lag som följer av internationella avtal som är förpliktande för Finland eller av allmänt erkända folkrättsliga lagar. Det här innebär att sådana föreskrifter och regler enligt internationell rätt som är förpliktande för Finland inte kan åsidosättas genom beredskapslagen. I detaljmotiveringen till bestämmelsen (RP 248/1989 rd) konstateras att i lagen ingår sådana stadganden som berättigar ingrepp i äganderätten och som om de i full utsträckning tillämpas på utlänningar kan betyda att en avvikelse sker från sådana bestämmelser i internationell rätt som är bin-

dande för Finland. Utländsk egendom, i synnerhet om den är s.a.s. neutral åtnjuter också under undantagsförhållanden ett visst minimiskydd, t.ex. mot expropriation, och utländsk neutral offentlig egendom (ambassader, krigsfartyg) åtnjuter immunitet.

För Finland bindande förpliktelser enligt internationell rätt, vilka är betydande med tanke på finansmarknadens och försäkringsbranschens verksamhet, ingår i EG-fördraget, avtalet om Internationella Valutafonden (IMF), stadgarna för Organisationen för ekonomiskt samarbete och utveckling (OECD), avtalet om upprättande av Världshandelsorganisationen samt överenskommelser om ömsesidigt främjande av och skydd för investeringar.

Fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen

Fri rörlighet för kapital och betalningar och rätt till begränsande åtgärder

I artikel 2 i Fördraget om Europeiska unionen sägs att unionen skall ha som mål att främja ekonomiska och sociala framsteg och en hög sysselsättningsnivå och att uppnå en väl avvägd och hållbar utveckling, särskilt genom att skapa ett område utan inre gränser, genom att stärka den ekonomiska och sociala sammanhållningen och genom att upprätta en ekonomisk och monetär union som på sikt skall omfatta en gemensam valuta i överensstämmelse med bestämmelserna i detta fördrag.

I artikel 3 i EG-fördraget sägs att för uppnå målen för gemenskapen skall gemenskapens verksamhet på de villkor och i den takt som anges i detta fördrag innefatta en inre marknad som kännetecknas av att hindren för fri rörlighet för varor, personer, tjänster och kapital avskaffas mellan medlemsstaterna. Medlemsstaterna skall vidta alla lämpliga åtgärder, både allmänna och särskilda, för att säkerställa att de skyldigheter fullgörs som följer av fördraget eller av åtgärder som vidtagits av gemenskapens institutioner. Medlemsstaterna skall avstå från varje åtgärd som kan äventyra att fördragets mål uppnås (artikel 10).

Gemenskapens politik definieras i avdel-

ning 3 i EG-fördraget. Hit hör fri rörlighet för kapital och betalningar, om vilka bestäms i artiklarna 56—60. Huvudregeln är enligt artikel 56 att alla restriktioner för kapitalrörelser och betalningar mellan medlemsstater samt mellan medlemsstater och tredje land är förbjudna. I fördraget anges dock flera situationer där rådet och medlemsstaterna har rätt att avvika från förbudet. I artiklarna 57—60 definieras situationer där rådet och medlemsstaterna i förhållande till tredje land och/eller andra medlemsstater får vidta åtgärder som begränsar den fria rörligheten för kapitalrörelser och betalningar.

Enligt artikel 297 har medlemsstaterna dessutom rätt att avvika från bestämmelserna i EG-fördraget av skäl som hänför sig till den nationella säkerheten. Av denna rätt följer att medlemsstaten på de villkor som anges i artikeln får vidta t.ex. åtgärder som begränsar den fria rörligheten för kapitalrörelser.

Medlemsstaternas rätt att vidta begränsande åtgärder

Enligt artikel 58.1 punkt b begränsar inte principen om fri rörlighet för kapitalrörelser och betalningar medlemsstaternas rätt att vidta åtgärder som är nödvändiga för att förhindra överträdelser av nationella lagar och andra författningar, särskilt i fråga om beskattning och tillsyn över finansinstitut, eller att i administrativt eller statistiskt informations syfte fastställa förfaranden för deklARATION av kapitalrörelser eller att vidta åtgärder som är motiverade med hänsyn till allmän ordning eller allmän säkerhet. Allmän ordning eller allmän säkerhet definieras inte närmare. EG-domstolen har konstaterat att restriktionerna bör bedömas i ljuset av proportionalitetsprincipen, dvs. det bör utredas om restriktionsåtgärderna verkligen behövs för att uppställda mål skall nås.

I artiklarna 296—298 finns allmänna bestämmelser om medlemsstaternas rätt att avvika från bestämmelserna i EG-fördraget av skäl som hänför sig till den nationella säkerheten. Enligt artikel 296 punkt a skall ingen medlemsstat vara förpliktad att lämna sådan information vars avslöjande den anser strida mot sina väsentliga säkerhetsintressen.

Enligt artikel 297 skall medlemsstaterna

samråda med varandra för att genom gemensamma åtgärder hindra att den gemensamma marknadens funktion påverkas av åtgärder som en medlemsstat kan se sig tvungen att vidta vid allvarliga interna störningar som påverkar upprätthållandet av lag och ordning, i händelse av krig eller vid en allvarlig internationell spänning som innebär krigsfara eller för att fullgöra de skyldigheter den har tagit på sig i syfte att bevara fred och internationell säkerhet.

Om åtgärder som vidtagits i de fall som avses i artikeln leder till att konkurrensvillkoren inom den gemensamma marknaden snedvrids, skall kommissionen tillsammans med den berörda medlemsstaten undersöka hur åtgärderna kan anpassas till bestämmelserna i fördraget. Kommissionen eller en medlemsstat får vända sig direkt till domstolen, om kommissionen eller medlemsstaten anser att en annan medlemsstat missbrukar sina befogenheter enligt artiklarna 296 och 297 (artikel 298).

EG-domstolen har konstaterat att de möjligheter till undantag som ovan nämnda artiklar medger bör ges en begränsad tolkning.

Åtgärder i förhållande till tredje land

I EG-fördraget har huvudsakligen rådet getts rätt att vidta begränsande åtgärder i förhållande till tredje land. Enligt ovan nämnda artikel 58.1 punkt b har medlemsstaterna dock rätt att vidta åtgärder som är motiverade med hänsyn till allmän ordning och allmän säkerhet. De begränsande åtgärder som en medlemsstat vidtar med stöd av artikeln kan rikta sig till tredje land och/eller andra medlemsstater.

I artikel 57.2 konstateras att rådet strävar efter att i största möjliga utsträckning förverkliga målet om fria kapitalrörelser mellan medlemsstater och tredje land. Enligt punkten får rådet dock med kvalificerad majoritet på förslag av kommissionen besluta om åtgärder beträffande kapitalrörelser till eller från tredje land som gäller direktinvesteringar, inbegripet investeringar i fast egendom, etablering, tillhandahållande av finansiella tjänster eller emission och introduktion av värdepapper på kapitalmarknader. Enhällighet krävs för sådana åtgärder som utgör ett

steg tillbaka inom gemenskapsrätten när det gäller liberaliseringen av kapitalrörelser till eller från tredje land.

I artikel 59 sägs att om kapitalrörelser till eller från tredje land under exceptionella förhållanden orsakar eller hotar orsaka allvarliga svårigheter för den ekonomiska och monetära unionens funktion, får rådet genom beslut med kvalificerad majoritet på förslag av kommissionen och efter att ha hört ECB vidta skyddsåtgärder gentemot tredje land för en tid som inte får överstiga sex månader, om sådana åtgärder är absolut nödvändiga.

I artikel 60.1 sägs att om åtgärder från gemenskapens sida anses nödvändiga i sådant fall som avses i artikel 301 får rådet vidta nödvändiga brådskande åtgärder gentemot berörda tredje länder vad gäller kapitalrörelser och betalningar. Enligt artikel 301 skall rådet besluta om de brådskande åtgärder som är nödvändiga, om en gemensam standpunkt eller en gemensam åtgärd som har beslutats enligt bestämmelserna om en gemensam utrikes- och säkerhetspolitik i Fördraget om Europeiska unionen förutsätter ett handlande från gemenskapens sida som helt eller delvis avbryter eller begränsar de ekonomiska förbindelserna med ett eller flera tredje länder. Rådet skall besluta med kvalificerad majoritet på förslag av kommissionen. Så länge rådet inte har vidtagit åtgärder enligt artikel 60.1 får en medlemsstat enligt artikel 60.2 på allvarliga politiska grunder av brådskande karaktär vidta ensidiga åtgärder mot ett tredje land beträffande kapitalrörelser och betalningar. Kommissionen och övriga medlemsstater skall underrättas om sådana åtgärder senast då dessa träder i kraft.

Internationella valutafonden

Avtalsartiklarna (1112 och 1113/1997) om Internationella valutafonden jämte ändringar är bindande för fondens medlemsländer, Finland inbegripet. I artiklarna bestäms för närvarande bara att restriktioner i fråga om löpande internationella transaktioner bör undvikas. Typiska sådana är avgifter i anslutning till export och import av varor och tjänster samt räntor, dividender, hyror och motsvarande ersättningar för användning av kapital vilka föranleds av kapitalrörelser. Ett projekt

för att ta in även kapitalrörelser i artiklarna har varit aktuellt under de senaste åren. Projektet har emellertid ännu inte slutförts.

De betalningar och överföringar som förut-sätts vid löpande internationella transaktioner kan tillfälligt begränsas bara i särskilda situationer för skyddsåtgärder. I en sådan situation konstaterar fonden att efterfrågan på en viss medlems valuta allvarligt hotar fondens förmåga att tillhandahålla valutan, och fonden förklarar att knapphet råder på sådan valuta. Detta berättigar medlemmarna att upp-ställa temporära inskränkningar för valuta-transaktioner i den knappa valutan.

Enligt avtalet får medlemsstaterna utöva sådan tillsyn som är nödvändig för att reglera internationella kapitalrörelser. Ingen medlemsstat får utöva tillsynen på ett sådant sätt som begränsar löpande betalningar eller oskäligt fördröjer sådana överföringar av tillgångar som behövs för att uppfylla förpliktelserna, med undantag av vissa exceptionella situationer, dvs. situationer med knapphet på valuta och medlemsstatens arrangemang under övergångsperioden när den övergår till fria löpande betalningar.

OECD-koder och Världshandelsorganisationen

Som medlem i OECD och Världshandelsorganisationen har Finland förbundit sig att främja liberalisering av den internationella handeln med varor och tjänster och avreglering av kapitalrörelserna. OECD-medlemsländernas skyldigheter till denna del har skrivits in i två regelverk (koder), koden för kapitalrörelser och koden för serviceavgifter, vilka är bindande avtal för medlemsländerna. Koderna innehåller en övergripande förteckning över de kapitalrörelser och sektoriella tjänster som medlemsländerna förbundit sig att stegvis avreglera. År 1990 utvidgades koden till att omfatta det gränsöverskridande utbudet på banktjänster och finansiella tjänster. Om den ekonomiska situationen väsentligt försämras får en medlemsstat dock anhålla om att temporärt få avvika från sina förpliktelser. En medlemsstat får dessutom uppställa restriktioner, om det behövs för upprätthållandet av allmän ordning

och säkerhet.

Som bilaga till avtalet om upprättande av Världshandelsorganisationen ingår allmänna tull- och handelsavtalet, nedan *GATT*, som gäller bl.a. varuhandel, och allmänna tjänstehandelsavtalet, nedan *GATS*, som gäller tjänstehandel. Avtalen är ramavtal med stöd av vilka genom bilaterala eller multilaterala förhandlingar kan överenskommas om landsvisa särskilda förbindelser för att undanröja handelshinder och andra hinder för varu- och tjänstehandel. Till tjänsterna räknas bl.a. finansiella tjänster som definieras i bilagan om finansiella tjänster (*Annex on Financial Services*) till *GATS*. Enligt definitionen omfattar finansiella tjänster försäkringstjänster, banktjänster samt övriga finansiella tjänster.

Både *GATT* och *GATS* innehåller bestämmelser med stöd av vilka avtalssskyldigheterna kan frångås. Undantagen i *GATS* motsvarar i hög grad bestämmelserna i *GATT*. Allmänna, s.k. automatiska standardavvikelser kan införas bl.a. för att upprätthålla offentlig moral eller allmän ordning samt för att skydda människors, djurs eller växters liv eller hälsa samt för att skydda personers integritet och för säkerheten. Särskilda undantagsbestämmelser om säkerhet hindrar inte att åtgärder vidtas för att skydda viktiga säkerhetsintressen för riket. Begränsande åtgärder kan dessutom vidtas på grund av allvarliga problem i betalningsbalansen eller externa finansiella problem eller på grund av hot om sådana. Enligt *GATS* förutsätter skyddsåtgärder på andra grunder ett särskilt multilateralt avtal om användning av en skyddsklausul. Förhandlingarna om detta pågår fortfarande.

Överenskommelser om ömsesidigt främjande av och skydd för investeringar

Finland har ingått överenskommelser om ömsesidigt främjande av och skydd för investeringar med mer än trettio stater. Överenskommelserna har ingåtts med så kallade tredje länder utanför Europeiska unionen. Genom överenskommelserna främjas investeringar överlag och skyddas placeringar i landet. Enligt överenskommelsen beviljar båda avtalsparterna på sitt territorium ett rättvist och

opartiskt bemötande samt fullständigt skydd och fullständig säkerhet för investeringar av den andra avtalslutande partens investerare. Investeringar som avses i överenskommelsen kan nationaliseras, tvångsinlösas eller tas i besittning på annat sätt, men endast på icke-diskriminerande grund och om ett allmänt intresse kräver det.

Skador på investeringar till följd av krig, väpnad konflikt, nödläge eller motsvarande skall gottgöras eller ersättas till minst samma nivå som den gottgörelse som tillfaller det egna landets eller tredje länders investerare. Överenskommelserna möjliggör omedelbar överföringsfrihet för medel i konvertibla valutor i fråga om både löpande betalningar och kapitalöverföringar.

2.1.7. *ECB och Finlands Bank*

Europeiska centralbankssystemet

Enligt artikel 1 i den stadga för Europeiska centralbankssystemet och Europeiska centralbanken, nedan stadgan, som fogats till EG-fördraget, skall ECBS och ECB sköta sina uppgifter och bedriva sin verksamhet i enlighet med bestämmelserna i EG-fördraget och stadgan. ECBS består av ECB och de nationella centralbankerna. Enligt artikel 14.3 i stadgan är de nationella centralbankerna en integrerad del av ECBS och skall handla i överensstämmelse med ECB:s riktlinjer och instruktioner. Enligt artikel 14.4 har de nationella centralbankerna rätt att utföra också andra uppgifter än de som anges i stadgan, om inte ECB-rådet med en majoritet av två tredjedelar av de avgivna rösterna finner att dessa uppgifter strider mot ECB:s mål och funktioner.

Enligt artikel 105.1 i EG-fördraget skall huvudmålet för ECBS vara att upprätthålla prisstabilitet. Utan att åsidosätta detta mål skall ECBS stödja den allmänna ekonomiska politiken inom gemenskapen i syfte att bidra till att förverkliga gemenskapens mål enligt artikel 2.

Enligt artikel 105.2 i EG-fördraget och artikel 3.1 i stadgan skall ECBS:s grundläggande uppgifter vara att utforma och genomföra gemenskapens monetära politik, genom-

föra valutatransaktioner enligt bestämmelserna i artikel 111 i EG-fördraget, inneha och förvalta medlemsstaternas officiella valutareserver samt främja ett välfungerande betalningssystem.

Vid genomförandet av den monetära politiken får ECB och de nationella centralbankerna enligt artikel 18 i stadgan köpa och sälja på de finansiella marknaderna samt utföra lånetransaktioner med kreditinstitut och andra marknadsaktörer. ECBS reglerar marknadsräntorna och likviditetssituationen på marknaden genom öppna marknadsoperationer samt informerar om den monetära politikens riktning. Via krav som uppställs för instrumenten för den monetära politiken kan ECBS påverka verksamheten, effektiviteten och stabiliteten på de finansiella marknaderna inom euroområdet. För att fullgöra de uppgifter som anförtrots ECBS och på de villkor som anges i stadgan utfärdar ECB med stöd av artikel 110 i EG-fördraget förordningar i den utsträckning som behövs för att genomföra de uppgifter som anges i artikel 3.1 första strecksatsen, artiklarna 19.1, 22 eller 25.2 i stadgan, samt i de fall som skall anges i de rättsakter från rådet som avses i artikel 107.6 i EG-fördraget. Av ovan nämnda bestämmelser gäller artikel 3.1 första strecksatsen utformning och genomförande av gemenskapens monetära politik, artikel 19.1 kreditinstitutens skyldighet att hålla minimireserver på konton hos ECB och de nationella centralbankerna samt artikel 22 säkerställande av effektiva och sunda clearing- och betalningssystem inom gemenskapen och i förbindelser med tredje land. Artikel 25 gäller tillsyn över verksamhetens stabilitet. I artikel 25.2 sägs att i enlighet med beslut av rådet enligt artikel 105.6 i EG-fördraget får ECB utföra särskilda uppgifter i samband med tillsynen över kreditinstitut och andra finansinstitut med undantag av försäkringsföretag.

I fråga om betalnings- och clearingsystemen är ECB och de nationella centralbankerna användare av systemen, serviceproducenter, utfärdare av normer för systemen samt allmänna övervakare och utvecklare av systemen. ECB och de nationella centralbankerna är användare av systemen när de genomför euroområdets monetära politik, erlägger egna betalningar och godkänner sä-

kerheter. De är serviceproducenter när de tillhandahåller clearing- och betalningsrörelsearrangemang, t.ex. tjänster för täckningsöverföring och betalningsförmedling för betalningar mellan kreditinstituten och för deras kundavgifter. I centralbankernas betalningssystem görs ofta slutliga täckningsöverföringar för stora betalningar och sköts betalningsrörelsen för värdepappershandel som klareras i värdpapperscentralerna. Inom TARGET-systemet, där femton nationella bruttobetalningssystem i realtid och ECB:s betalningsmekanism har sammankopplats, kan man förmedla både betalningar mellan bankerna och kundbetalningar. ECB och de nationella centralbankerna kan uppställa villkor för dem som deltar i centralbankernas egna betalnings- och clearingsystem samt meddela anvisningar om användningen av sina system.

Utöver sina grundläggande uppgifter skall ECBS enligt artikel 105.5 i EG-fördraget medverka till att de behöriga myndigheterna smidigt kan genomföra sin politik när det gäller tillsyn över kreditinstitut och det finansiella systemets stabilitet. Som en del av ECBS skall de nationella centralbankerna i praktiken för sin del allmänt följa stabiliteten på finansmarknaden. Ansvar för stabiliteten bärs dock av de nationella myndigheterna och de nationella myndigheter som svarar för tillsynen över de parter som bedriver verksamhet på finansmarknaden.

Enligt artikel 106 i EG-fördraget har ECB ensamrätt att tillåta sedelutgivning inom gemenskapen. ECB och de nationella centralbankerna får ge ut sedlar. Endast sedlar som ges ut av ECB och de nationella centralbankerna skall vara lagliga betalningsmedel inom gemenskapen. Medlemsstaterna får ge ut mynt i den omfattning som godkänns av ECB.

ECBS skall uppskatta behovet av lagliga betalningsmedel inom euroområdet och ombesörja tillgången på valuta i olika delar av euroområdet. Av att sedlarna rör sig från en stat till en annan kan följa att det samlas för mycket sedlar i euro i vissa medlemsstater. För att sedlarna efter hanteringen skall kunna ges ut på nytt, måste de nationella centralbankerna sköta överföringen av sedlar mellan medlemsstaterna.

ECB:s och de nationella centralbankernas oavhängighet

ECB och de nationella centralbankerna har i enlighet med artikel 108 i EG-fördraget en oberoende ställning gentemot gemenskapens institutioner och medlemsstaternas regeringar. Den oberoende ställningen befästs också i artikel 7 i stadgan, där det sägs att enligt artikel 108 i EG-fördraget skall varken ECB eller någon nationell centralbank eller någon medlem av deras beslutande organ, då de utövar de befogenheter och fullgör de uppgifter och skyldigheter som har tilldelats dem genom EG-fördraget och stadgan, begära eller ta emot instruktioner från gemenskapsinstitutioner eller gemenskapsorgan. Gemenskapsinstitutionerna, gemenskapsorganen och medlemsstaternas regeringar förbinder sig att respektera denna princip och att inte söka påverka medlemmarna av ECB:s eller de nationella centralbankernas beslutande organ när dessa fullgör sina uppgifter. I artikel 7 avses befogenheter med stöd av EG-fördraget och stadgan samt fullgörandet av uppgifter och skyldigheter som tilldelats med stöd av befogenheterna. Oavhängigheten sträcker sig sålunda inte till i artikel 14.4 i stadgan avsedda andra uppgifter än de som anges i stadgan.

Om de nationella centralbankernas uppgifter

Så som konstaterats ovan kan de nationella centralbankerna enligt artikel 14.4 i stadgan också utföra andra än ECBS:s uppgifter, om inte ECB-rådet med en majoritet av två tredjedelar av de avgivna rösterna finner att den nationella centralbankens övriga uppgifter strider mot ECBS:s mål och funktioner. Enligt artikeln skall sådana uppgifter utföras på de nationella centralbankernas eget ansvar och egen risk och skall inte betraktas som en del av ECBS:s funktioner. ECB kan fatta beslut om övriga uppgifter i en situation där en nationell centralbank faktiskt utför sådana uppgifter. Artikel 14.4 torde kunna tolkas så att ECB-rådet åtminstone inte i princip kan fatta beslut enbart på den grund att det finns en nationell lag med stöd av vilken den nationella centralbanken har eller kan föreskrivas övriga uppgifter. Som exempel på andra

uppgifter har nämnts att tillsynen över kreditinstitut placeras i anslutning till centralbanken.

Deltagandet i euroområdet har inte medfört ändringar i Finlands Banks uppgift att för sin del se till att betalningssystemet och det finansiella systemet i övrigt är tillförlitligt och effektivt samt att delta i utvecklingen av systemet. Uppgiften kongruerar med ECBS:s uppgifter att främja väl fungerande betalningssystem samt att medverka till att smidigt genomföra politiken när det gäller tillsyn över kreditinstitut och det finansiella systemets stabilitet.

2.2. Bedömning av nuläget

2.2.1. *Undantagsförhållanden och Finlands medlemskap i Europeiska unionen*

Huvudregeln är att inom euroområdet är alla begränsningar av den fria rörligheten för kapital och betalningar förbjudna. Av EG-fördraget framgår dock att förbudet mot begränsningar kan frångås i vissa situationer. För sådana situationer behövs det fortfarande nationell lagstiftning, som gör det möjligt för medlemsstatens myndigheter att agera i kris-situationer. I EG-fördraget anges inte närmare hur man i praktiken skall förfara vid interna krissituationer i medlemsstaterna. I flera artiklar har medlemsstaterna getts rätt att vidta åtgärder i de situationer som anges i fördraget.

Som en grund för begränsning anges i EG-fördraget allmän ordning och allmän säkerhet. Bestämmelserna har karaktäriserats som särskilda grunder för undantag i anslutning till ordning och säkerhet. I artikel 58 punkt b sägs att bestämmelserna i artikel 56 (förbud mot restriktioner av fri rörlighet för kapital och betalningar) inte skall påverka medlemsstaternas rätt att vidta åtgärder som är motiverade med hänsyn till allmän ordning eller allmän säkerhet. I artikeln har åtgärderna inte begränsats till att gälla bara tredje länder, utan det kan anses möjligt att vidta dem också i förhållande till andra medlemsstater.

Utgående från EG-domstolens rättspraxis är det omöjligt att uttömmande definiera vad som avses med restriktionsgrunder som hän-

för sig till allmän ordning och allmän säkerhet. Domstolen har i sin rättspraxis karaktäriserat det tänkbara användningsområdet för grunderna för restriktionerna. I de två följande fallen rörde det sig om åtgärder gentemot utlänningar på basis av allmän ordning eller allmän säkerhet. I mål 36/75 (*Rutili v. The Minister for the Interior*) ansåg domstolen restriktionerna vara möjliga bara om det är fråga om ett faktiskt och tillräckligt hot mot den allmänna ordningen. I det senare fallet (mål 30/77 R. v. *Pierre Bouchereau*) ansåg domstolen att ett faktiskt och tillräckligt allvarligt hot skall gälla ett grundläggande intresse för samhället. I bägge fallen betonade domstolen att begreppet allmän ordning bör ges en snäv tolkning. Domstolen har också ansett att en medlemsstat inte ensidigt kan definiera innehållet i begreppet allmän ordning.

Artiklarna 296—298 i EG-fördraget innehåller bestämmelser med stöd av vilka medlemsstaterna i vissa situationer kan avvika från bestämmelserna i fördraget av skäl som hänför sig till deras säkerhetsintressen. Bestämmelserna i artiklarna har karaktäriserats som allmänna säkerhetsundantag. I artikel 297 ingår en allmän möjlighet till avvikelser från alla förpliktelser enligt fördraget. Av artikeln framgår indirekt att medlemsstaterna har rätt att av skäl som hänför sig till den nationella säkerheten vidta åtgärder som avviker från medlemsförpliktelserna. Situationer som berättigar till åtgärderna är allvarliga interna störningar som påverkar upprätthållandet av allmän ordning, krig eller en allvarlig internationell spänning som innebär krigsfara. En medlemsstat kan också vidta åtgärder för att fullgöra de skyldigheter den har tagit på sig i syfte att bevara fred och internationell säkerhet. Enligt artikeln skall medlemsstaterna samråda med varandra för att hindra att den gemensamma marknadens funktion påverkas av åtgärderna.

I rättslitteraturen har det ansetts att villkoren för tillämpning alltid uppfylls när en medlemsstat i gemenskapen är delaktig i krig oavsett var den egentliga krigsskådeplatsen är belägen. Om det däremot är fråga om krig mellan andra än medlemsstater, har det ansetts att för att artikeln skall tillämpas måste medlemsstatens yttre säkerhet vara allvarligt

hotad. I dessa fall hänför sig tillämpningssituationen till medlemsstatens yttre säkerhet.

Tillämpningssituationen för artikel 297 hänför sig till medlemsstatens interna säkerhet i sådana fall då en medlemsstat måste ty sig till restriktionsåtgärder vid allvarliga interna störningar som påverkar upprätthållandet av allmän ordning. Störningarna bör vara så allvarliga att de äventyrar statens normala verksamhet. I litteraturen har som exempel nämnts inbördeskrig och omfattande terroristverksamhet.

Det tredje tillämpningsvillkoret hänför sig till uppfyllandet av internationella förpliktelser. Här är det fråga om situationer där staten vidtar åtgärder som strider mot medlemskapsförpliktelserna i syfte att fullgöra skyldigheter som den förbundit sig vid för att upprätthålla fred och internationell säkerhet. De åtgärder som medlemsstaten vidtar bör basera sig på en juridiskt bindande internationell förpliktelse. I rättslitteraturen har det här ansetts innebära åtminstone bindande beslut av Förenta nationernas säkerhetsråd.

Det finns inte någon direkt praxis för EG-domstolens tillämpning av artiklarna. I vissa fall har artiklarna åsidosatts. EG-domstolen har betonat att artiklarna gäller vissa exceptionella situationer som anges i artiklarna, och att artiklarna därför bör ges en snäv tolkning.

Vid jämförelse av de kriser som nämns i artikel 297 med undantagsförhållandena enligt beredskapslagen kan det konstateras att krig och allvarliga internationella spänningar som innebär krigsfara enligt EG-fördraget motsvarar krig, krigshot, allvarlig kränkning av den territoriella integriteten och väpnat angrepp enligt 2 § 1—3 punkten beredskapslagen. De sistnämnda situationerna är sålunda situationer där artikel 297 är tillämplig.

Det är däremot inte helt tydligt att artikel 297 är tillämplig på övriga undantagsförhållanden enligt 2 § beredskapslagen, såsom efterkrigstillstånd, någon annan med krig eller krigshot mellan främmande stater jämförbar särskild händelse som har inträffat utanför Finland, störningar i handelsutbytet med energi och andra varor och storolyckor. Ekonomiska kriser har ansetts falla utanför artikelns räckvidd. I samband med de sistnämnda undantagsförhållandena måste man ta

ställning till om situationen är förenad med allvarliga interna störningar som påverkar upprätthållandet av allmän ordning. Det är tänkbart att det också under dessa undantagsförhållanden uppkommer allvarliga interna störningar, varvid de beroende på situations-specifika faktorer kan omfattas av räckvidden för artikel 297.

I fråga om alla undantagsförhållanden gäller det att observera att befogenheter som skall utövas under undantagsförhållanden får utövas förutsatt att myndigheterna inte med normala befogenheter kan få kontroll över situationen. Tröskeln för utövandet av befogenheterna kan vara högre vid storolyckor än t.ex. i situationer som innebär krigshot.

Det kan också bli nödvändigt att bedöma undantagsförhållandena och de restriktionsåtgärder som vidtas på basis av särskilda grunder för undantag vilka hänför sig till allmän ordning och säkerhet. Här blir det närmast fråga om artikel 58 i EG-fördraget, med stöd av vilken det gäller att bedöma om restriktionsåtgärderna i respektive situation kan anses motiverade med hänsyn till allmän ordning och allmän säkerhet. I situationer där artikel 58 tillämpas är det möjligt att avvika från det förbud att begränsa kapitalrörelser och betalningar som föreskrivs i artikel 56. Det är tänkbart att en medlemsstat blir tvungen att på särskilda grunder för undantag ställa restriktioner som kan strida mot bestämmelserna om ECBS och de bestämmelser som utfärdats av ECB. ECBS och ECB sköter sina uppgifter och bedriver sin verksamhet i enlighet med bestämmelserna i EG-fördraget och stadgan och därmed med beaktande av de rättigheter som tillkommer medlemsstaterna.

De allmänna grunderna för undantag enligt EG-fördraget har ansetts gälla alla bestämmelser i fördraget. Det här innebär att undantag kan göras från alla bestämmelser, även bestämmelserna om ECBS och bestämmelserna i förordningar som utfärdats av ECB.

EG-fördraget uppställer inte begränsningar för att medlemsstaterna har en nationell lagstiftning för sådana situationer där det blir aktuellt att avvika från förpliktelserna enligt EG-fördraget. Bestämmelserna i fördraget kan inte anses utesluta möjligheten att för undantagsförhållanden införa regleringsbefo-

genheter för myndigheterna och befogenheter för den nationella centralbanken. Den nationella centralbanken kan ha andra än ECBS-uppgifter. I beredskapslagen kan Finlands Bank sålunda tillskrivas andra uppgifter än de som anges i stadgan och i lagen om Finlands Bank (214/1998), och statsrådet kan bemyndigas att genom förordning utfärda bestämmelser om Finlands Banks uppgifter under undantagsförhållanden.

Vid utövandet av befogenheterna gäller det enligt 10 § beredskapslagen att beakta de begränsningar som följer av internationella avtal som är förpliktande för Finland. I EGFördraget förutsätts att medlemsstaterna samråder med varandra så att de tillsammans kan hindra att den gemensamma marknadens funktion påverkas av åtgärder som behövs under krisförhållanden.

Eftersom Finland hör till euroområdet ligger det i Finlands intresse att reagera på kriser under undantagsförhållanden i första hand inom ramen för samarbetet inom Europeiska unionen och ECBS. Vid egentliga undantagsförhållanden och redan under den fas som föregår dem skulle Finland sannolikt stå i kontakt med Europeiska unionen och försöka sköta saken i samarbete med unionen. Samråd om situationen skulle eftersträvas med ordförandelandet, kommissionen, de övriga medlemsstaterna och ECB. Europaparlamentet informeras. Av brådskande orsaker kan beslut om att regleringsåtgärder skall vidtas först fattas på nationell nivå, varvid unionen kan kontaktas i efterhand.

Kommissionen och de övriga medlemsstaterna övervakar de restriktioner som en medlemsstat genomför under undantagsförhållanden. Om åtgärder som vidtagits i de fall som avses i artikel 297 leder till att konkurrensvillkoren inom den gemensamma marknaden snedvrids, skall kommissionen tillsammans med den berörda medlemsstaten undersöka hur åtgärderna kan anpassas till bestämmelserna i fördraget. Kommissionen eller en medlemsstat får vända sig direkt till domstolen, om kommissionen eller medlemsstaten anser att en annan medlemsstat missbrukar sina befogenheter enligt artiklarna 296 och 297 (artikel 298). Syftet med tillsynen är att förhindra missbruk på den inre marknaden.

2.2.2. *Utvärdering av bestämmelserna i beredskapslagen*

Begrepp

Med stöd av befogenheter som baserar sig på gällande bestämmelser kan statsrådet under undantagsförhållanden bestämma att utförelse och införelse av betalningsmedel, värdepapper och fordringsbevis är förbjuden eller tillåten endast med tillstånd av Finlands Bank. Statsrådet kan bestämma att utländska betalningsmedel och i finskt mynt utställda betalningsmedel i utlandet, utländska värdepapper samt tillgodohavanden hos en valuta-utlänning, som han äger eller innehar skall överlåtas eller överföras till Finlands Bank eller order. Denna hemtagningskyldighet kan bara föreskrivas för valutainlåningar och fullgöras mot ersättning. Statsrådet kan också reglera andra slags valutatransaktioner.

Med betalningsmedel avses i beredskapslagen sedlar, metallmynt som används allmänt inom betalningsrörelse, bankväxlar, checkar och andra betalningsanvisningar som kan jämföras med dem. Med värdepapper avses aktier och andelsbevis, obligationer, debenturer och andra masskuldebrev samt interimisbevis över dem, aktieemissions-, dividend- och räntekuponger, talonger och andelar i placeringsfonder samt andra handlingar som kan jämföras med dem. Med fordringsbevis avses skuldebrev, växlar, depositionsbevis, bankböcker samt andra med dem jämförliga skriftliga förbindelser.

Av de begrepp som tagits in i bestämmelserna om valutaregleringen har begreppen betalningsmedel och värdepapper ändrats så att definitionerna inte längre helt motsvarar den utveckling som skett. Inom betalningen har antalet och användningen av olika slags kort ökat, möjligheterna med och användningen av självbetjäning har ökat och elektroniska pengar har tagits i bruk som ett nytt betalningsmedel. Begreppet värdepapper i lagen motsvarar begreppet värdepapper i den valutatalag (945/1985) som gällde när beredskapslagen stiftades. Begreppet kongruerar inte med begreppet värdepapper enligt gällande värdepappersmarknadslag (495/1989). Begreppet värdepapper i 2 § värdepappersmarknadslagen har senast ändrats genom la-

gen om ändring av värdepappersmarknadslagen (1517/2001). Derivatavtal som inte är värdepapper och fondandelar faller utanför begreppet värdepapper enligt beredskapslagen och omfattas sålunda inte av förbudet mot utförsel ur landet. Att inrymma dem i begreppet värdepapper genom att låta dem ingå i "andra handlingar som kan jämföras med dem" kan anses som en något betänklighet lagtolkning.

Begreppen i beredskapslagen bör i så hög grad som möjligt motsvara begreppen i annan lagstiftning. Begreppet betalningsmedel bör förtydligas så att det omfattar elektronisk betalning genom betalningsöverföringar och med olika kort samt elektroniska pengar. Förbudet mot utförsel av bevis bör omfatta värdepapper och derivatavtal enligt värdepappersmarknadslagen enligt vad som bestäms om dem i 2 § lagen om värdepappersföretag (579/1996). Definitionen av investeringsobjekt i sistnämnda paragraf har senast ändrats genom lagen om ändring av lagen om värdepappersföretag (1521/2001).

Finlands Banks ställning som regleringsmyndighet under undantagsförhållanden

Finlands Bank ingår i ECBS, men i egenskap av nationell centralbank har den med stöd av artikel 14.4 i stadgan rätt utföra också andra uppgifter än de som anges i stadgan.

Under normala förhållanden skall Finlands Bank bl.a. för sin del sörja för betalningssystemets och det övriga finansiella systemets tillförlitlighet och effektivitet samt delta i utvecklandet av systemen. Det kan anses att Finlands Bank har de bästa förutsättningarna att trygga dessa systems funktionsduglighet och upprätthållandet av dem också under undantagsförhållanden.

Innan Finland anslöt sig till euroområdet hade Finlands Bank i egenskap av utövare av den monetära politiken och en viktig delfaktor på den finansiella marknaden möjlighet att via finansmarknaden påverka den allmänna räntenivån och det finansiella systemets stabilitet. Inom euroområdet har ECBS monetär politisk behörighet och Finland verkar inom ECBS.

I den ekonomiska och monetära unionen innehas och förvaltas valutareserven av

ECBS. En del av valutareserven, den s.k. nationella reserven, innehas och förvaltas av Finlands Bank i enlighet med stadgan och ECB:s riktlinjer. Man kan fråga sig om medlemsstaterna har rätt att besluta om reserven i nationella krissituationer. Om det anses att förpliktelserna enligt EG-fördraget kan frångås med stöd av artikel 297, torde det vara följdriktigt att anse att medlemsstaterna också kan besluta om den nationella reserven när likadana undantagsförhållanden råder som de situationer som avses i artikel 297.

Statsrådets behörighet att utfärda förordning och delegering till Finlands Bank

Enligt 11 § beredskapslagen har statsrådet rätt att bestämma att de regleringsåtgärder som anges i lagrummet skall vidtas. Ordalydelsen syftar på statsrådets normgivningsrätt. Enligt 1 mom. 1 punkten kan statsrådet bestämma att utförsel och införsel enligt punkten är tillåtna endast med tillstånd av Finlands Bank. Bestämmelsen bör uppenbarligen tolkas så att statsrådet till bestämda delar kan delegera regleringsbefogenhet till Finlands Bank. På samma sätt kan transaktioner enligt 3 punkten vara tillåtna endast med tillstånd av Finlands Bank.

Enligt 11 § 1 mom. 2 punkten kan statsrådet bestämma att en valutainlåning är skyldig att på det sätt som Finlands Bank närmare bestämmer överlåta eller överföra de tillgångar som anges i lagrummet till Finlands Bank eller order och att Finlands Bank har rätt att bevilja undantag från hemtagningskyldigheten. Med stöd av bestämmelsen kan statsrådet föreskriva hemtagningskyldighet. Närmare föreskrifter om fullgörandet av hemtagningskyldigheten meddelas då av Finlands Bank. Med stöd av lagrummet har Finlands Bank normgivningsbefogenhet i fråga om sättet att fullgöra hemtagningskyldigheten. I 11 § 3 mom. sägs dessutom att när Finlands Bank ger ett tillstånd som nämns i 1 mom. har banken rätt att förena det med villkor.

I 80 § grundlagen bestäms om regleringen av utfärdandet av förordningar och delegering av lagstiftningsbehörighet. Republikens president, statsrådet och ministerierna kan utfärda förordningar. Utgångspunkten är att

behörighet att utfärda normer inte skall anvisas någon lägre myndighetsnivå än ministeriet och överlag inte andra än myndigheter. Med uttrycket andra myndigheter i 80 § grundlagen avses i första hand statliga myndigheter. Om en annan myndighet bemyndigas att utfärda rättsnormer i bestämda angelägenheter, skall tillämpningsområdet för bemyndigandet anges exakt i lag. Enligt grundlagsutskottet vedertagna tolkningspraxis har Finland Bank betraktats som en myndighet som inte kan delegeras materiell normgivning. Den delegering av normgivning till Finlands Bank som föreskrivs i 11 § beredskapslagen uppfyller inte kraven i grundlagen. Gränserna för bemyndigandet anges inte alls i lagen.

Enligt 11 § beredskapslagen är Finlands Bank också tillståndsmyndighet inom valutaregleringen. Inte heller till denna del står lagen i samklang med kraven i grundlagen. I lagen har beslut om undantagstillstånd i fråga om regleringen helt överlåtits till Finlands Banks prövning. I lagen anges inte några villkor för erhållande eller förvägran av tillstånd. Enligt lagen beslutar inte heller statsrådet om villkoren.

Hemtagningskyldighet i fråga om ädla metaller

Ordalydelsen i 12 §, som gäller hemtagningskyldighet i fråga om guld och andra ädla metaller, härstammar från en tid då guld ännu hade faktisk betydelse som täckning av den nationella valutareserven också under normala förhållanden. På grund av guldets betydelse var handeln med guld länge reglerad. I dag är handeln med guld fri. Regleringsåtgärder beträffande handel eller monopolisering av handel till offentliga inrättningar strider mot EG-fördraget. Myndigheterna känner därför inte till de mängder av ädla metaller som finländare äger eller förvarar utomlands, med undantag av centralbankens egen guldreserv.

Guldmarknaden kan i dag indelas i marknaden för fysiskt guld, där handel bedrivs med t.ex. guldbarrer, och värdepappersmarknaden, där handeln gäller olika avtal, t.ex. derivatinstrument. London är den viktigaste marknadsplatsen för fysiskt guld. Pappers-

marknaden har främst koncentrerats till New York.

Av de ädla metallerna har uttryckligen guld haft en lång historia som myntmetall och i olika monetära system. Dess betydelse inom det internationella monetära systemet har dock avtagit betydligt efter andra världskriget, vilket beror på två omständigheter. *Bretton Woods*-systemet bröt samman i augusti 1971, då Förenta staterna avbröt inlösningsen av dollar med guld. Avtalsartiklarna om Internationella valutafonden ändrades 1978, då de särskilda dragningsrättigheternas (*Special Drawing Rights*) koppling till guld bröts. Åtgärderna har inneburit att guld har förlorat sin ställning som internationell värdemätare. Som en manifestation av detta kan också ses den brytning av bandet mellan francen och guld som på basis av folkomröstning genomfördes i Schweiz 1999.

Att guld hållits som centralbankernas reservpost har i allmänhet motiverats med beredskap inför internationella politiska och ekonomiska kriser, därför att under undantagsförhållanden kan guldets betydelse som betalningsmedel eller kreditsäkerhet accentueras. En fördel med guld har varit dess oavhängighet i förhållande till valutorna. Inget lands centralbank eller regering kan ensam reglera guld. Utvecklingen av finansmarknaden och de finansiella instrumenten har dock minskat guldets traditionella roll när det gäller att skydda sig mot inflation samt andra ekonomiska och politiska störningar.

Under de senaste åren har de stora centralbankerna och internationella organisationer, t.ex. Internationella valutafonden, sålt eller planerat att sälja sina guldreserver. Största delen av guldreserverna har koncentrerats till några centralbanker. Förenta staterna har den största guldreserven, närmare en fjärdedel av alla reserver. Tyskland, Schweiz, Frankrike och Italien har 7—10 % var av de totala reserverna. Av ECB:s reserver är ca 15 % i guld. Den andel guld som Finlands Bank äger uppgår till ca 5 % av valutareserven.

Med stöd av vad som anförts ovan motsvarar inte den hemtagningskyldighet i fråga om guld som anges i 12 § beredskapslagen längre sitt syfte. Enligt rättsakterna inom Europeiska unionen är handeln med guld fri, och det finns inga statistiska uppgifter om det

guld som finländare äger och som förvaras utomlands. I praktiken är det sålunda omöjligt att fullgöra och övervaka hemtagnings-skyldigheten.

Bankfullmäktiges ställning

Bankfullmäktige är ett organ inom Finlands Bank vid sidan av direktionen. Bankfullmäktige består av nio bankfullmäktigeledamöter som tillsatts riksdagen. Under förhållanden inom den ekonomiska och monetära unionen har bankfullmäktige fått en roll som i högre grad går ut på att övervaka Finlands Banks förvaltning och verksamhet. Bankfullmäktige har frångått sina befogenheter att fatta beslut om den monetära politiken. Bankfullmäktiges uppgifter anges i 11 § lagen om Finlands Bank. Enligt 3 mom. skall bankfullmäktige utöver sina övriga uppgifter bl.a. besluta om framställningar till riksdagen och besluta om förslag till statsrådet i principiellt viktiga ärenden.

Enligt 13 § beredskapslagen har bankfullmäktige rätt att föreslå för statsrådet att Finlands Banks uppgifter och befogenheter skall utvidgas i den utsträckning som behövs för att verkställa föreskrifter som har meddelats med stöd av 11, 12 och 14 §. Till följd av att Finlands Banks och bankfullmäktiges ställning och uppgifter har förändrats är det inte längre motiverat att bankfullmäktige har ensamrätt att göra framställningar om utvidgning av centralbankens befogenheter under undantagsförhållanden.

Ändring av myntenheten

När Finland anslöt sig till euroområdet upphävdes de nationella bestämmelserna om myntenheten. I stället för dem trädde rådets förordning (EG) nr 974/98 om införande av euron i kraft den 1 januari 1999. I förordningen bestäms om gällande myntenhet samt om sedlar och metallmynt som betalningsmedel.

Myntenheten för betalningsmedel, värdepapper och fordringsbevis enligt 11 § beredskapslagen bestäms enligt gällande bestämmelser om myntenheten. Inhemska betalningsmedel är alla betalningsmedel i euro. Utländska betalningsmedel är betalningsme-

del i myntenheten i medlemsstater inom Europeiska unionen som inte hör till euroområdet och i stater som räknas till tredje länder.

I fråga om beredskapslagen har ändringen av myntenheten betydelse huvudsakligen för bestämmandet av utländska betalningsmedel. Den gör det inte nödvändigt att ändra beredskapslagen.

2.2.3. *Finansmarknaden i krissituationer*

Finansmarknadens utsatthet för störningar

Finansmarknaden karaktäriseras av en allmän känslighet för kriser, vilket avser ett flertal strukturella faktorer och faktorer i anslutning till verksamhetsmiljön som kan öka sannolikheten för störningar, göra dem allvarigare och förlänga dem. Finansmarknaden kan drabbas av allvarliga störningar under normala förhållanden på grund av externa faktorer, t.ex. en internationell konjunktur-störning eller till följd av funktionella störningar i utländska system som är viktiga för Finland. Interna hot kan utgöras av att en enskild stor bank blir insolvent eller att det uppstår ett allvarligt tekniskt problem i ett central system. När undantagsförhållanden råder är hotet mot en stabil och störningsfri verksamhet på finansmarknaden mångdubbelt. Beroende på krisens karaktär kan flera olika störande faktorer som hotar verksamheten på finansmarknaden inverka samtidigt.

När de internationella kontakterna ökar sprider sig också internationella störningar lättare och snabbare än tidigare från ett land till ett annat. I denna situation är den finländska finansmarknadens stabilitet allt mera beroende av stabiliteten på finansmarknaden i de andra europeiska länderna.

Den finländska finansmarknadens stabilitet är i sista hand beroende av den inhemska konjunktursituationen och inhemska deponenters soliditet. Långvariga recessioner i det internationella konjunkturläget, omfattande kriser på finansmarknaden eller andra motsvarande störningar i synnerhet i de områden som är viktigast för handeln avspeglas utan undantag också i Finland och Europa i övrigt.

Störningar, förstadier till kriser och egentliga krissituationer kan grupperas på olika

sätt. Utgångspunkten är att i alla dylika fall behövs myndighetsåtgärder på olika nivåer antingen enligt modeller för verksamheten under normala förhållanden eller enligt modeller för verksamheten under undantagsförhållanden.

Externa kriser på finansmarknaden

Vid externa störningar eller kriser på finansmarknaden finns den grundläggande orsaken utanför finansmarknaden. Här kan det handla om t.ex. allvarliga ekonomiska kriser inom euroområdet eller i hemlandet eller en global ekonomisk kris. Allvarliga ekonomiska kriser är ofta förenade med andra instabilitetsfaktorer, t.ex. större politisk eller internationell spänning än normalt. Undantagsförhållanden, t.ex. krigshot, krigstillstånd i närliggande områden, storolyckor, eller hot till följd av försvarad införsel av råvaror och andra varor orsakar nästan utan undantag instabilitet eller kriser på finansmarknaden.

De aktuella krisernas och störningarnas verkningar för finansmarknaden beror i väsentlig grad på deras konsekvenser för Finland och Europeiska unionen samt länder som är viktiga för dessa. Den allmänna instabiliteten på finansmarknaden ökar då i vilket fall som helst och ökar utsattheten för störningar. Indirekta återverkningar för Finland och ekonomin inom euroområdet är sannolika och det föreligger hot om störning eller kris på finansmarknaden.

Om krisen har betydande direkta konsekvenser, kan förutsättningarna för bankernas och deponenternas stabila verksamhet försämrats väsentligt. När osäkerheten ökar överförs placeringar över gränserna och förmögenhetsvärdena försämrats. Direkta och allvarliga återverkningar för Finlands ekonomi är då sannolika. Det är då möjligt att banksektorns stabilitet rubbas. Vid storolyckor kan funktionsdugligheten hos system som är viktiga med tanke på finansmarknadens verksamhet plötsligt lamslås.

I samband med de allvarligaste kriserna under normala förhållanden eller under undantagsförhållanden kan allvarliga störningar på finansmarknaden vara långvariga och leda till att förtroendet för finansmarknaden går

förlorat. Följden kan då bli t.ex. kraftiga variationer i priserna på värdepapper, förlamning av betalnings- och clearingsystemen, avbrott i bankernas affärsverksamhet, konkurser, störningar i de centrala systemen och kreditförluster för bankerna. Allvarliga politiska instabila lägen är också nästan utan undantag förenade med ekonomiska störningar och därigenom konsekvenser för finansmarknaden.

Krissituationer som har allvarliga konsekvenser för i synnerhet finansmarknaden kan uppkomma under både normala förhållanden och undantagsförhållanden. Undantagsförhållanden är dock alltid förenade med allvarliga konsekvenser för finansmarknaden.

Interna kriser på finansmarknaden

Vid störningar eller kriser som uppkommer inifrån finansmarknaden finns de grundläggande orsakerna till problemen tydligt i finansmarknaden. Exempelvis allvarliga och exceptionellt långvariga störningar av funktionerna i de viktigaste tekniska systemen, såsom betalnings- och värdepapperssystemen, kan orsaka störningarna och leda till förtroende- och soliditetsproblem på finansmarknaden. Risken för sådana störningsfaktorer har ökat i synnerhet i och med den tekniska utvecklingen. Endogena faktorer på finansmarknaden kan medföra t.ex. att en enskild stor bank i hemlandet eller inom euroområdet blir insolvent, att hela banksystemet i ett land inom euroområdet får svårigheter eller att det uppkommer allvarliga störningar i ett viktigt betalnings- och clearingsystem eller börsens handelssystem.

Enskilda banker kan få allvarliga problem också under normala förhållanden. Konsekvenserna beror på bankens storlek och betydelse. Risken för s.k. infektionsverkningar är liten, om den allmänna ekonomiska utvecklingen är normal. Verkningarna beror i hög grad på orsakerna till och arten av insolvens samt bankens storlek och verksamhetens omfattning i Finland eller inom euroområdet.

För omfattande kriser inom banksektorn förutsätts sannolikt en exceptionellt djup recession i en stat eller flera inom euroområdet. Konsekvenserna av en utländsk banks pro-

blem beror i väsentlig grad på bankverksamhetens omfattning i Finland samt av bankens storlek. Störningar i banksystemen i de stora länderna inom euroområdet har naturligtvis större verkningarna än störningar i små länder.

Kapitalrörelsernas omfattning och internationalisering innebär att störningar på finansmarknaden också kan utlösa mera omfattande kriser. Systemens internationella förbindelser samt beroendet av informationssystem ökar i väsentlig grad risken för att problemen sprids. Verkningarna kan vara av olika nivå beroende på källan till problemet (t.ex. en centralbanks checksystem, stabilitetsproblem för en enskild clearingpart, förstörelse av lokaliteter).

Säkerställande av verksamhet under normala förhållanden

Eventuella åtgärder vid olika störningar på finansmarknaden kan indelas i förhöjd beredskap och egentlig krishantering. Beredskapen höjs när antalet potentiella riskfaktorer som medför utsatthet för störningar ökar. Åtgärderna kan bestå av effektiviserad tillsyn och uppföljning, förebyggande åtgärder och ökad planering av fortsatt verksamhet. Vid störningar på finansmarknaden under normala förhållanden baserar sig myndigheternas befogenheter på lagstiftningen gällande normala förhållanden, där befogenheter huvudsakligen har tilldelats riksdagen, statsrådet, finansministeriet, Finansinspektionen och Finlands Bank.

Gränsdragningen mellan kriser och störningar under normala förhållanden och under undantagsförhållanden är inte nödvändigtvis tydlig. Störningar under normala förhållanden karaktäriseras ofta bl.a. av att störningen gäller ett verksamhetsområde eller av att beslut om behövliga åtgärder och resurser kan fattas inom den berörda organisationen. Exempelvis bankkrisen i Finland på 1990-talet kan klassificeras som en kris under normala förhållanden.

Under normala förhållanden kan som åtgärder som säkerställer en fungerande finansmarknad aktualiseras ändringar av lagar och förordningar, återkallande av koncessio-

ner eller restriktioner i verksamheten, som kan gälla kreditinstitut (utländska filialer medräknade), värdepappersföretag, fondbolag och förvaringsinstitut, optionsföretag, clearingsammanslutnings-, pantlåne- och värdepappersbörsverksamhet samt värdepappersregister och värdepapperscentralen. I krissituationer bör man sträva efter att i så hög grad som möjligt tillämpa samma metoder och tillvägagångssätt som under normala förhållanden.

Vid behov kan man också kräva ändringar i de stadgar för systemen för betalningar och betalningsöverföringar mellan värdepapperscentralen, värdepappersbörsarna, clearingsammanslutningarna, optionsföretagen, insättningsgarantifonden och ersättningsfonden samt bankerna som fastställts av finansministeriet eller statsrådet. Krav på beredskap inför undantagsförhållanden har också kunnat tas in i stadgarna, i synnerhet om det är fråga om funktioner som är oundgängliga med tanke på finansmarknadens funktionsduglighet, t.ex. betalningssystem samt system för handel, clearing och förvaring av värdepapper.

Åtgärder under normala förhållanden kan också utgöras av samordning inom Europeiska unionen och internationellt samarbete, ekonomisk-politiska åtgärder (finanspolitik, inkomstpolitik, beskattning), begränsade tvångsåtgärder som regleras i lag, centralbankens nödfinansiering eller statligt stöd, t.ex. stödtransaktioner ur Statens säkerhetsfond, och krishantering inom Europeiska unionen.

Under den senaste tiden har frågor som gäller tillsyn över finansmarknaden och krishantering under normala förhållanden behandlats på olika håll inom Europeiska unionen. Det viktigaste projektet gällande gemensam krishantering under normala förhållanden har varit den s.k. Brouwer-arbetsgruppen, som blev klar med sin andra rapport i april 2001. I rapporten beskrivs de viktigaste handlingsmodellerna inför krissituationer som under normala förhållanden hotar finansmarknaden i Europeiska unionen samt ges rekommendationer om åtgärder för att utveckla krishantering. Beredskap för krissituationer under normala förhållanden förbättrar naturligtvis förutsättningarna för att trygga verksamheten under undantagsförhål-

landen.

Säkerställande av centrala funktioner under undantagsförhållanden

Man har försökt säkerställa att de viktigaste funktionerna på finansmarknaden fungerar under alla förhållanden bl.a. genom att t.ex. i samband med beviljande av koncession uppställa särskilda krav på olika nivåer för de viktigaste ADB-systemen också med tanke på undantagsförhållanden. Det här har gällt i synnerhet de viktigaste betalningssystemen samt systemen för handel, clearing och förvaring av värdepapper. Dagens beredskapskyldighet kan dock inte anses vara tillräckligt övergripande för att man skall kunna säkerställa att de viktigaste funktionerna på finansmarknaden fortgår och att de åtgärder från det allmänna sida som behövs under undantagsförhållanden är effektiva. Dagens praxis där beredskapskyldigheten för parterna på finansmarknaden, dvs. andra än myndigheterna inom den finansiella sektorn, inte regleras i lag och i viss mån kan anses basera sig på prövning, garanterar inte alla centrala aktörer har tillräcklig beredskap inför undantagsförhållanden.

Under undantagsförhållanden bör man i praktiken kunna förlita sig på en allmän reglering av funktionerna på finansmarknaden som är mera omfattande än valutaregleringen och på krishanteringen i Europeiska unionen samt överlag på olika åtgärder som höjer beredskapsnivån beroende på situationen.

Under undantagsförhållanden bör åtgärder som berör finansmarknaden syfta till att trygga möjligheterna att driva en effektiv ekonomisk politik. När verksamheten på finansmarknaden förändras accentueras dessutom vikten av åtgärder i rättan tid för att önskade verkningar skall åstadkommas. Ett allmänt mål bör vara att de grundläggande funktionerna på finansmarknaden fortgår så att det allmänna och övriga deponenters finansieringsmöjligheter bibehålls, vilket dessutom bidrar till en återgång till normala förhållanden.

På dagens kraftigt internationaliserade finansmarknad kan åtgärder för reglering av undantagsförhållanden vara effektiva, om de tillräckligt övergripande och snabbt inriktas

på såväl utländska kapitalrörelser som kanalisering av inhemsk finansiering. En central faktor blir då regleringen av olika former av placerings-, finansierings- och betalningsförmedlingsverksamhet som omfattar bl.a. emission och handel med värdepapper, finansieringens pris (räntor) och volym (kreditgivning) samt betalnings- och penningrörelsen.

Under undantagsförhållanden karaktäriseras krishanteringen av att det allmänna direkta ekonomiska ansvar för hela samhälls-ekonomi blir exceptionellt stort. Dagens beredskap som baserar sig på frivillighet är inte övergripande, och vid säkerställandet av verksamhetsbetingelserna har inte handlingsmodellerna på finansmarknaden beaktats till alla delar. För närvarande har statsmakten inte tillräckliga förutsättningar att verka under undantagsförhållanden. Under undantagsförhållanden har samhället ett mycket stort behov av att införa reglering just på finansmarknaden, där snabba förändringar kan förvärpa krisens verkningar och därmed för sin del påverka behovet av att vidta andra regleringsåtgärder.

Med tanke på beredskapen inför undantagsförhållanden medförde övergången till euron den 1 januari 1999 betydande praktiska förändringar i synnerhet för penningförsörjningen, den utländska betalningsrörelsen och Finlands Banks ställning. Som en del av ECBS kan Finlands Bank inte lägre under undantagsförhållanden tillgripa sådana extrema penning- och valutakurspolitiska åtgärder som allmänt har använts för att stabilisera läget under undantagsförhållanden.

Till följd av förändringarna i omvärlden får den internationella samordningen av åtgärder både under normala förhållanden och under undantagsförhållanden en allt mera accentuerad betydelse vid störningar av olika grad. Vid störningar är det nödvändigt att bedriva speciellt nära samarbete med kommissionen, ECB samt enskilda medlemsstater inom Europeiska unionen och i synnerhet med ordförandestaten. Medlemskapet i Europeiska unionen och deltagandet i euroområdet har lett till att kraven i EG-fördraget måste beaktas inom beredskapsplaneringen.

2.2.4. *Försäkringsverksamhet under undantagsförhållanden*

Risker för försäkringsverksamheten

Riskerna i anslutning till försäkringsanstaltens verksamhet indelas i allmänhet i tre grupper: risker i anslutning till försäkringsrörelsen, placeringsrisker och övriga risker. Undantagsförhållanden eller hot om sådana påverkar alla dessa risker. Riskerna och verkningarna av undantagsförhållanden är delvis olika för liv-, skade- och pensionsförsäkringen.

Risker i anslutning till försäkringsrörelsen

Risker i anslutning till försäkringsrörelsen är bl.a. fluktuationer i skadekänsligheten, realisering av stora enskilda risker, risker som påverkar fastställandet av premienivån samt risker i anslutning till återförsäkringskyddet och dess giltighet. Undantagsförhållandenas verkningar på dessa varierar beroende på undantagsförhållandens art och grad. Av undantagsförhållandena enligt 2 § beredskapslagen har man av riskerna för försäkringsverksamheten förberett sig inför storolyckor mest med hjälp av i synnerhet återförsäkring. En störning i det internationella handelsutbytet medför sannolikt inte någon betydande fluktuation i skaderisken, men den kan annars påverka försäkringsbolagets verksamhet i betydande grad. Krig, krigshot och efterkrigstillstånd kan däremot öka skaderisken till och med betydligt, antingen direkt till följd av krigshandlingarna eller annars allmänt i och med att de allmänna oroligheterna och skadegörelserna ökar.

Skador till följd av krig har alltid fallit utanför de sedvanliga försäkringarna. Det här beror på att det inte går att förutse risken för krig eller riskerna till följd av krig. Ett försäkringsbolag kan inte ensamt förbinda sig vid ett sådant, i det närmaste gränslöst ansvar, därför att det inte med försäkringsmatematiska metoder går att på ett tillförlitligt sätt räkna ut beloppen av motsvarande försäkringspremier. Å andra sidan kan skadorna till följd av krig vara så stora att en enskild försäkringsanstalt inte har tillräcklig bärkraft. Normalt bereder man sig på stora risker ge-

nom återförsäkring. Det här kommer dock inte, på några undantag när, i fråga om undantagsförhållanden, eftersom skador till följd av krig i allmänhet har uteslutits också i återförsäkringsavtal.

Till följd av terrorattackerna mot Förenta Staterna den 11 september 2001 sades flygbolagens s.k. krigsriskförsäkringar upp i fråga om person- och sakskador för tredje part. Försäkringar är nödvändiga såväl på basis av lagstiftningen och luftfartsmyndigheternas föreskrifter som för att fullfölja vissa flygbolags finansieringsavtal. Också för att flygbolagens rikshantering skall stå på en hållbar grund förutsätts att försäkringarna ständigt är i kraft. Riksdagen beslöt att statsrådet genom ett särskilt beslut kan bevilja inhemska flygbolag statsgaranti för viss tid gällande krigsriskskador. Begreppet krigsrisk omfattar då också terrorism. Den aktuella händelsen visar att trots att det inte är fråga om undantagsförhållanden enligt beredskapslagen kan krigsriskvillkoren i försäkringarna bli tillämpliga. Eftersom giltiga försäkringar är en ovillkorlig förutsättning för att många av funktionerna skall fortgå, bör ett tillräckligt försäkringsskydd, vid behov genom specialarrangemang, säkerställas under alla förhållanden.

Risker i anslutning till försäkringsanstaltens placeringsverksamhet och likviditet

Resultatet av försäkringsanstaltens placeringsverksamhet fluktuerar både på grund av framgången i anstaltens egen placeringsverksamhet och på grund av fluktuationerna på placeringsmarknaden som helhet. Under undantagsförhållanden och ofta redan före egentliga undantagsförhållanden enligt beredskapslagen kan uttryckligen resultatet av placeringsverksamheten fluktuera kraftigt. Risker inom placeringsverksamheten är bl.a. risker som hänför sig till placeringarnas värde, avkastningen, valutakurserna och likviditeten. Olika placeringsriskers inverkan på verksamheten som helhet varierar enligt försäkringsslag. Exempelvis försäkringsverksamhetens avkastning har större verkan inom liv- och pensionsförsäkringen än inom skadeförsäkringen. Inom livförsäkringen varierar placeringsriskens betydelse enligt försäk-

ringsprodukt beroende på om försäkringen deltar i utdelningen av överskottet, om den är en fondförsäkring eller hur återköpsrätten har begränsats.

Förändringar i intäkterna och en allmän osäkerhet inverkar t.ex. på kundernas villighet att återköpa livförsäkringar och därmed på realiseringen av likviditetsrisken. Likviditetsrisken kan realiseras också genom att inkomsterna av försäkringspremierna sjunker. I synnerhet inom den lagstadgade pensionsförsäkringen medför ökad arbetslöshet att den lönesumma som ligger till grund för fastställandet av försäkringspremierna sjunker och därmed att premieinkomsten minskar. En samtidig försämring av det ekonomiska läget kan öka kreditförlusterna i fråga om försäkringspremier och övriga tillgodohavanden.

I lagen om försäkringsavtal förutsätts att pensionsförsäkringar, med undantag av livförsäkringar, bör kunna återköpas rätt fritt. Fondförsäkringarna innebär knappast alla några placeringsrisker för försäkringsbolaget, men vid återköp kan de däremot ha likviditetsverknningar.

Inom skadeförsäkringen är placeringsrisken proportionellt sett mindre än inom livförsäkringen. Riskverkan varierar enligt försäkringsslag. Inom lagstadgad skadeförsäkring har intäktsrisken inom placeringsverksamheten liknande verkan som inom pensions- och livförsäkringen. Inom övrig skadeförsäkring har rätten att diskontera ansvarsskulden begränsats, vilket innebär att risken i anslutning till avkastningen av placeringarna blir indirekt och inverkar via uppnåendet av bolagets resultatmål.

Placeringsriskens inverkan på soliditeten och täckningen

För dem som bedriver olika slag av försäkringsverksamhet och för olika typer av försäkringsanstalter gäller delvis olika slags krav på soliditet och täckning av ansvarsskulden. Bestämmelser finns både på lagnivå och i förordningar av statsrådet och ministeriet. I bestämmelserna har man försökt beakta placeringsrisken, t.ex. genom att kräva att täckningen sprids ut på olika typer av egendomsposter och genom att begränsa möjligheterna att placera i ett enda objekt. Solidi-

tetskraven för arbetspensionsanstalterna beror på respektive anstalts investeringsstock och syftet med kraven är uttryckligen att kontrollera riskerna med placeringsverksamheten. Liv- och skadeförsäkringsbolagens soliditetskrav bestäms på basis av de förpliktelser som följer av de försäkringar som bolaget beviljat samt inom skadeförsäkringen även av investeringsstocken. För tillsynen skall livförsäkringsbolagen räkna ut det soliditetskrav som är beroende av placeringsrisken.

Avsikten är dock inte att beredskap för undantagsförhållanden skall nås genom soliditetskrav under normala förhållanden eller genom verksamhetskapital i enlighet med detta. Under undantagsförhållanden eller hot om sådana blir det sannolikt svårare eller till och med omöjligt att iaktta kraven på täckning och soliditet. Exempelvis placeringarnas värde kan rasa eller också kan det bli omöjligt eller möjligt bara inom gränserna för regleringsbefogenheter att placera i vissa egendomsdrag eller att realisera placeringarna. Företeelserna kan medföra att bolaget inte längre uppfyller krav som gäller täckning eller soliditet. Under normala förhållanden gäller att om ett bolag inte uppfyller soliditetskraven skall det i sista hand försättas i likvidation eller åtminstone förbjudas att bevilja nya försäkringar. Det här är emellertid inte nödvändigtvis ändamålsenligt under undantagsförhållanden, utan det kan leda till en lavin av konkurser. Utan att de försäkrades intresen äventyras bör det då vara möjligt att avvika från de soliditets- och täckningskrav som gäller för normala förhållanden samt att förhindra att bolagen försätts i likvidation.

Risker i anslutning till försäkringsanstaltens verksamhet

Under undantagsförhållanden är försäkringsanstaltens egen verksamhet förenad med samma typer av risker som övriga bolags verksamhet, bl.a. problem i fråga om resurserna och resursernas tillräcklighet, datakommunikationsproblem och olika säkerhetsproblem. Exempelvis krig eller krigshot som tar sig uttryck i störningar i datakommunikationen kan medföra störningar i betalningsrörelsen med försäkringspremier och försäkringsersättningar även om försäkrings-

bolagets verksamhet i övrigt fortgår normalt. Likaså kan t.ex. energitillgången försvåras. Man kan dock förbereda sig inför dessa risker både i samband med beredskap som gäller hela samhället och som ett led i varje bolags egen beredskapsplanering.

Tryggande av fortsatt försäkringsverksamhet under undantagsförhållanden

Ur samhällets perspektiv bör hushållen och företagen också under undantagsförhållanden kunna skydda sig mot risker som riktar sig till personer eller egendom i synnerhet när skyddandet har avgörande betydelse för bevarandet av försörjningen och levnadsmöjligheterna. Skydd mot dessa risker under undantagsförhållanden kan genomföras enligt i första hand två alternativ. Enligt det första alternativet kan försäkringarna utsträckas till att gälla också skador orsakade av krig i kombination med möjligheten att i syfte att ersätta skadorna ta ut tilläggspremier och å andra sidan att utjämna skadorna mellan olika bolag och i sista hand till och med genom att förlita sig på statsborgen. Förfarandet tillämpas under de senaste krigen delvis i fråga om livförsäkring, försäkring av sjötransporter, olycksfallsförsäkringarna samt skadeförsäkringar för fastigheter och lösöre. Enligt det andra alternativet ersätts krigsskadorna av statsmedel. Under de senaste krigen tillämpades metoden i samband med ersättning för de skador som de evakuerade åsamkades på avträdna områden.

Regleringsbefogenheter som gäller lagstadgat försäkringsskydd fogades till 16 § 2 mom. beredskapslagen år 2000. Vissa livförsäkringar och å andra sidan bl.a. transportförsäkringarna har tidigare betraktats som så pass viktiga för landets näringsliv och tryggheten av befolkningens utkomst att det har stiftats speciallagar för att säkerställa att de är giltiga under krigshot och krig.

Befogenheterna i beredskapslagen möjliggör nödvändig reglering inom de viktigaste verksamhetsområdena i samhället. Denna allmänna beredskapslagstiftning möjliggör också frivillig reglering med stöd av allmänna bestämmelser, vilken påverkar försäkringsverksamheten. Enligt lagen kan bl.a. löner, priser och hyror regleras under undan-

tagsförhållanden. Regleringen kan åtminstone indirekt påverka enskilda försäkrings- eller pensionsanstalters verksamhet och hela försäkringsbranschen. Med undantag av lagen om livförsäkring under krigstid och lagen om krigsförsäkring finns det däremot inte några regleringsbefogenheter för undantagsförhållanden som uttryckligen gäller frivillig försäkringsverksamhet eller försäkrings- och pensionsanstalterna. Nämnade separata lagar stiftades dock under de senaste krigen och är därför inte till alla delar tidsenliga.

Med beaktande av försäkringsverksamhetens viktiga betydelse för både en så störningsfri fortsatt näringsverksamhet som möjligt och för skötseln av hushållens utkomst och skadeskydd bör man på grund av de gällande principerna för beredskapslagstiftningen och utvecklingen av lagstiftningen i övrigt samt den förändrade omvärlden se över regleringen av den frivilliga försäkringsverksamheten och försäkrings- och pensionsanstalterna under undantagsförhållanden.

2.2.5. Beredskapsskyldighet

Enligt 40 § 1 mom. beredskapslagen skall statsrådet, statliga förvaltningsmyndigheter, statens affärsverk och övriga statsmyndigheter samt kommunerna genom beredskapsplaner och förberedelser för verksamhet under undantagsförhållanden samt genom andra åtgärder säkerställa att deras uppgifter kan skötas så störningsfritt som möjligt också vid undantagsförhållanden. Beredskapsskyldighet har också uppställts för t.ex. teleföretag i fråga om televerksamhet i telemarknadslagen (396/1997), eftersom det har ansetts att betydelsen av televerksamhet accentueras under undantagsförhållanden, och i fråga om data-skydd inom televerksamhet i lagen om integritetsskydd vid telekommunikation och data-skydd inom televerksamhet (565/1999).

Även betydelsen av finansmarknadens och försäkringsverksamhetens centrala funktioner accentueras under undantagsförhållanden. För beredskap att upprätthålla en fungerande finansmarknad och försäkringsverksamhet under undantagsförhållanden förutsätts myndighetsåtgärder. Funktioner som är nödvändiga för funktionsdugligheten kan dock inte

säkerställas enbart genom myndighetsåtgärder. För att beredskapen skall vara tillräcklig bör beredskapsskyldigheten också gälla sådana aktörer på finansmarknaden och inom försäkringsbranschen som sköter nödvändiga funktioner som är viktiga för att finansmarknaden och försäkringsverksamheten skall fungera. Sådana funktioner är i synnerhet den penningförsörjning och betalningsförmedling som sköts av kreditinstituten och de finansiella instituten, den betalning av pensioner och försäkringsersättningar som är nödvändiga för befolkningens utkomst och landets näringsliv och som bedrivs av försäkrings- och pensionsanstalterna samt den registrering och förvaring av uppgifter som fondbolagen sköter inom fondverksamheten och värdepapperscentralen i värdeandelsregistret. I fråga om dessa funktioner föreligger det för närvarande inte någon lagbaserad skyldighet att säkerställa att funktionerna sköts också under undantagsförhållanden.

Verksamheten på finansmarknaden och inom försäkringsbranschen baserar sig nästan helt på ADB-system. Fortsatt verksamhet under alla förhållanden kan sålunda inte tryggas utan en ständigt disponibel ADB- och kommunikationsinfrastruktur. Den beredskap som förutsatts av de centrala aktörerna inbegriper förhandsplanering och utformning av organisatorisk beredskap samt på förhand uppgjorda materiella reservarrangemang som syftar till att trygga fortsatt verksamhet. För att den finansiella försörjningen skall fungera också under undantagsförhållanden behövs utanför lokaliseringsorten för de viktigaste funktionerna och eventuellt utanför huvudstadsregionen ADB-reservutrymmen, reservmiljöer som motsvarar ADB-produktionssystemen, kontinuerlig uppdatering av dem med de skyddskopior som tas av produktionssystemen och i ADB-reservutrymmena på förhand byggda teleförbindelser som är färdiga att användas, samt upprätthållande av beredskap för distansverksamhet. Detsamma gäller i tillämpliga delar säkerställandet av skötseln av lagstadgat pensionsskydd under undantagsförhållanden. Arbetspensionssystemets verksamhet under undantagsförhållanden kan förutsätta de centrala funktionerna i systemet flyttas till reservutrymmen som finns utanför huvud-

stadsregionen. Också inom livförsäkringen och skadeförsäkringen bör man förbereda sig på att ADB-funktioner måste flyttas utanför huvudstadsregionen. ADB-reservutrymmen för de finansiella systemen och försäkrings-systemen bör i mån av möjlighet placeras decentraliserat.

De som driver verksamhet på finansmarknaden och inom försäkringsbranschen har med stöd av lagstiftning som gäller dem skyldighet att sköta riskhanteringen under normala förhållanden. Denna riskhantering under normala förhållanden innehåller flera sådana åtgärder och sådan planering som direkt eller efter rätt små ändringar kan utnyttjas för att fullgöra beredskapsskyldigheten i anslutning till undantagsförhållanden.

Frivilliga förberedelser och beredskapsplanering

Under Försvarekonomiska planeringskommissionen finns Finansförsörjningskommissionen och Försäkringsbranschkommissionen. Kommissionerna är samarbetsorgan mellan den privata sektorn och myndigheterna i frågor som gäller beredskapsplanering samt bistår myndigheterna som rådgivande organ under undantagsförhållanden. Kommissionerna utarbetar anvisningar för beredskapsplaneringen, ordnar övningar, ger utlåtanden och främjar genom sin verksamhet utvecklingen av beredskapsplaneringen på finansmarknaden och inom försäkringsbranschen. För närvarande finns det inte någon direkt förpliktande norm enligt vilken kreditinstituten eller andra som driver verksamhet på finansmarknaden eller försäkrings- och pensionsanstalterna inom den privata sektorn genom förberedelser skall säkerställa att verksamheten fortgår störningsfritt också under undantagsförhållanden eller delta i ovan nämnda samarbete.

År 2000 ordnade Finansförsörjningskommissionen övningen PATO 2000, i vilken förutom de centrala myndighetsinstanserna också de största bankerna och bankgrupperna, HEX Abp och värdetransportföretagen deltog.

Social- och hälsovårdsministeriet har meddelat en på försorg av Försäkringsbranschkommissionen utarbetad anvisning om upp-

görande av försäkringsbolags och pensionsanstalters beredskapsplan (SHM 14.2.1997 nr 4/021/97). Dessutom har Finska Försäkringsbolagens Centralförbund och Arbetspensionsförsäkrarna TELA meddelat anvisningar om försäkringsbolags och pensionsanstalters beredskapsplanering. Förberedelser inför undantagsförhållanden kan också utgöra ett led i den plan för riskhantering som Försäkringsinspektionen kräver att försäkringsbolagen skall ha.

3. Mål och de viktigaste förslagen

I beredskapslagen nämns inte kreditinstitut och finansiella institut eller ens mera allmänt finansmarknaden som regleringsobjekt. Det samma gäller försäkrings- och pensionsanstalter samt frivillig försäkringsverksamhet. Statsrådet kan sålunda inte reglera finansmarknaden under undantagsförhållanden. Statsrådet kan reglera försäkringsverksamheten under undantagsförhållanden till den del det är fråga om förmåner som hänförs till den lagstadgade försäkringen. Vissa befogenheter gällande frivilliga försäkringar ingår dessutom i lagen om livförsäkring under krigstid och i lagen om krigsförsäkring. Förslaget syftar till att få beredskapslagen att motsvara de krav som trygghandlet av samhällsfunktionerna förutsätter i fråga om regleringen av finansmarknaden och försäkringsbranschen under undantagsförhållanden. Avsikten är dessutom att företa sådana ändringar i beredskapslagen som föranleds av att Finland deltar i euroområdet.

Uppkomsten av undantagsförhållanden och hot om sådana kan snabbt och kraftigt påverka läget och verksamheten på finansmarknaden och inom försäkringsbranschen. När det uppkommer en kris som riktar sig mot samhällsekonomin blir samhällets behov av att införa reglering mycket stort just på finansmarknaden, där snabba förändringar kan förvärra krisens verkningar och därmed för sin del bidra till behovet av att vidta andra regleringsåtgärder.

När undantagsförhållanden uppkommer och råder är det rätt sannolikt att man snabbt försöker överföra medel från landet till tryggare investeringsobjekt eller att man försöker ändra deras sammansättning till tryggare och

likvidare former. När situationen förändras kan bankernas likviditet och därigenom en störningsfri verksamhet inom betalningssystemet snabbt äventyras. När krisen fortgår minskar inkomsterna och fler får betalningssvårigheter. Av detta följer att bankernas och de finansiella institutens likviditet och kreditgivningsförmåga försämras. Finansmarknadens likviditet försämras kraftigt och osäkerheten i fråga om förmögenhetsobjektens värde tilltar. Likaså kan försäkrings- och pensionsanstalternas ansvarsförmåga och likviditet försämras betydligt när krisen fördjupas.

Den offentliga sektorns finansiella behov ökar under undantagsförhållanden. Tillgången på upplåning försvåras sannolikt och riskerna inom den finansiella verksamheten ökar. I speciellt svåra situationer är det möjligt att finansiering på en skälig kostnadsnivå inte kan fås.

Genom lagstiftning bör man försöka säkerställa att verksamheten på finansmarknaden och inom försäkringsbranschen inte rubbas oskäligt under undantagsförhållanden och att finansiella behov som är centrala med tanke på de grundläggande samhällsfunktionerna och försvaret kan tillfredsställas med så små skadeverkningar som möjligt. Eftersom befogenheterna att reglera finansmarknaden och försäkringsverksamheten är små enligt beredskapslagen bör lagen ändras så att statsrådet har befogenheter att i större utsträckning reglera finansmarknaden och försäkringsverksamheten när undantagsförhållanden råder. Under undantagsförhållanden bör statsrådet ha tillräckligt vittgående befogenheter att avvika från lagstiftningen om finansmarknaden och försäkringsverksamheten för att upprätthålla stabila och fungerande system. Dessa behov förutsätter att det allmänna kan ingripa i finansmarknadens och försäkringsbranschens verksamhet betydligt mera detaljerat och mera bindande än vad som är motiverat under normala förhållanden. Det föreslås därför bli bestämt att statsrådet skall ha befogenheter att reglera finansmarknaden och försäkringsverksamheten när undantagsförhållanden råder.

Det föreslås att definitionerna av de viktigaste begreppen inom regleringen av finansmarknaden tas in i beredskapslagen. De be-

grepp som definieras är betalningsmedel, värdepapper, fordringsbevis, valutainlåning, valutautlåning, utländska betalningsmedel och utländska värdepapper. Definitionen av betalningsmedel omfattar utöver nuvarande betalningsmedel betalningar som görs genom betalningsöverföringar och med betalkort samt elektroniska pengar. Med värdepapper avses värdepapper enligt värdepappersmarknadslagen.

Det föreslås att gällande bestämmelse i 12 § om hemtagningskyldighet i fråga om guld och ädla metaller upphävs.

I beredskapslagen föreslås en ny bestämmelse om reglering av finansmarknaden och försäkringsbranschen. Enligt bestämmelsen skall statsrådet under undantagsförhållanden ha befogenheter att övervaka och reglera finansmarknaden och försäkringsverksamheten. Statsrådet skall få reglera antalet tjänster och innehållet i de tjänster som tillhandahålls på finansmarknaden och inom försäkringsbranschen samt de resurser som används för tillhandahållandet. Centrala regleringsobjekt är räntorna på finansmarknaden och inom försäkringsverksamheten, kreditgivningen, depositionerna, emission och förmedling samt handel med värdepapper, betalningsrörelsen samt clearingsystemen inom värdepappershandeln och värdeandelssystemet.

Strävan bör vara att också under olika slags undantagsförhållanden säkerställa transporter av produkter som är viktiga för landets näringsliv och befolkningens utkomst. Det här förutsätter att försäkringsskyddet för transportmedlen, lasten och besättningen kan ordnas på ett betryggande sätt och till skäliga kostnader för olika parter. När internationella återförsäkringar bryts behövs det ersättande system. Det föreslås att bestämmelser om statsgaranti för ovan avsedda direktförsäkringar fogas till beredskapslagen. Denna försäkringsgaranti för undantagsförhållanden ersätter statens återförsäkring enligt lagen om krigsförsäkring. Statsgaranti lämpar sig bättre som system än återförsäkring när det är ändamålsenligt att staten tar ansvar för betydande risker. Det föreslås att krigsförsäkringsnämnden dras in och att de tillgångar den administrerar skall intäktsföras i statsbudgeten. Försäkringsgarantier för undantagsförhållanden skall beviljas av statsrådet.

För beredning av ärendena tillsätts en försäkringsgarantikommission för undantagsförhållanden. Statsrådet kan genom beslut också överföra själva beviljandet och förvaltningen av garantierna till kommissionen.

Livförsäkringen utgör ett viktigt komplement till de arrangemang genom vilka hushållen försöker säkerställa familjens utkomst när familjens försörjare avlider eller blir arbetsförmögen. Livförsäkringsavtal som ingåtts för dödsfall och arbetsförmåga bör gälla också när försäkringsfallet beror på väpnat angrepp eller krig som riktar sig mot Finland. Det föreslås att grundläggande bestämmelser om detta fogas till lagen om försäkringsavtal. Samtidigt upphävs lagen om livförsäkring under krigstid.

Kreditinstitut, vissa finansiella institut, fondbolagen, värdepapperscentralen, försäkrings- och pensionsanstalterna samt pensionsskyddscentralen förpliktas att genom beredskapsplaner och förberedelser av verksamhet under undantagsförhållanden samt genom andra åtgärder säkerställa att deras uppgifter kan skötas så störningsfritt som möjligt också under undantagsförhållanden. Det föreslås att bestämmelser om beredskapsskyldigheten tas in i de lagar som reglerar de beredskapsskyldigas verksamhet. I varje lag föreslås dessutom bli bestämt att de utgifter som trygandet av försörjningsberedskapen medför skall kunna ersättas ur den försörjningsberedskapsfond som avses i 15 § lagen om tryggnad av försörjningsberedskapen (1390/1992). I 2 mom. i nämnda paragraf sägs att genom lag kan stadgas att av försörjningsberedskapsfondens medel kan betalas räntestöd och understöd, samt beviljas lån eller betalas andra utgifter som föranleds av trygandet av försörjningsberedskapen. Motsvarande ändring gällande teleföretag har gjorts genom lagen om ändring av telemarknadslagen (1119/2001), som trädde i kraft den 1 januari 2002. Ändringen baserar sig på regeringens proposition till Riksdagen med förslag till lagar om skydd för informationssamhällets tjänster samt om ändring av 38 kap. strafflagen och av vissa kommunikationslagar (RP 146/2000 rd). På basis av propositionen ändrades telemarknadslagen och lagen om integritetsskydd vid telekommunikation och dataskydd inom televerksamhet så

att det uttryckligen i en bestämmelsen i lag nämns att de kostnader som förberedelserna inför undantagsförhållanden medför kan ersättas inte bara av statens medel utan också av försörjningsberedskapsfondens medel.

4. Propositionens verkningar

Största delen av propositionens ekonomiska verkningar är indirekta verkningar av allmän natur. De föreslagna ändringarna medför omedelbara, direkta kostnader huvudsakligen för sådana företag och instanser inom det allmänna som blir tvungna att utöka sin beredskap och sina förberedelser inför undantagsförhållanden. Vid bedömning av kostnaderna bör man dock beakta att beredskapsplanering och förberedelser i anslutning till den redan nu pågår i rätt omfattande utsträckning som ett led i beredskapen under normala förhållanden och koncessionskraven. Dessutom har andra faktorer, t.ex. övergången till 2000 och förberedelserna inför införandet av euron, under den allra senaste tiden förutsatt att de centrala instanserna på finansmarknaden effektiviserar sin beredskap. Kostnaderna för beredskapen beror i hög grad på vilken minimiservicenivå som det med tanke på befolkningens utkomst och landets näringsliv är ändamålsenligt att upprätthålla under olika slags undantagsförhållanden.

Verkningar för aktörerna

För att säkerställa fungerande finansiella system och försäkringssystem föreslås bli bestämt att kreditinstituten, vissa finansiella institut (t.ex. vissa finansierings- och kreditkortsbolag), fondbolagen, värdepapperscentralen, försäkrings- och pensionsanstalterna samt pensionsskyddscentralen skall förpliktas att genom beredskapsplaner och förberedelser av verksamhet under undantagsförhållanden samt genom andra åtgärder skall säkerställa att deras uppgifter kan skötas så störningsfritt som möjligt också under undantagsförhållanden. Beredskapen omfattar i praktiken beredskapsplanering, skyddskopiering och reservsystem. Kostnaderna i anslutning till dem varierar.

Beredskapsplaner för undantagsförhållan-

den görs i praktiken upp för varje organisation med hänsyn till verksamhetens särdrag och informationssystemen. I praktiken har det visat sig att för beredskapsplaneringen behövs det för varje organisation en insats som motsvarar i genomsnitt 2—4 månadsverken per år. I koncerner och stora organisationer kan planeringen kräva 8—12 månadsverken per år. De kostnader som föranleds av beredskapsplaneringen beräknas uppgå till ca 420 000—670 000 euro. Kostnaderna för beredskapsplaneringen minskas av de förberedelser som krävs av de centrala aktörerna i samband med de stora systemövergångarna (år 2000 och övergången till euro) samt de arrangemang för riskhantering under normala förhållanden som förutsätts i lagstiftningen. Till följd av det stora antalet aktörer kan planeringskostnaderna inom försäkringsbranschen bli större än inom det finansiella systemet. Kostnadsbeloppen påverkas emellertid väsentligt av hur mycket samarbete och gemensamma resurser inom koncerner, anstaltsgrupperingar och försäkringssystem som används för planeringen.

Den viktigaste beredskapsuppgiften vid säkerställandet av fortsatt verksamhet är att informationen i ADB-produktionssystemen alltid är tillgänglig och disponibel. För detta förutsätts att databaserna i informationssystemen skyddskopieras regelbundet och att kopiorna överförs manuellt eller elektroniskt till en trygg förvaringsplats med hjälp av teleförlbindelser. I det förstnämnda fallet förvaras kassetterna med skyddskopierna vanligen i transportlådor i valvutrymmen. I det senare fallet sparas de skyddskopierade uppgifterna på en lagringsanordning på en reservplats. Genom skyddskopiering bereder man sig på att kritiska uppgifter och databaser i ADB-systemen är i tryggt förvar och tidsenliga.

Enligt utredningar i slutet av 2000 skulle skyddskopiering av centralutrustningen i de största bankgrupperna i Finland med hjälp av teleförlbindelse från huvudstadsregionen till Statens adb-reservcentral i Mellersta Finland kosta ca 1,7—2 miljoner euro per år.

Kostnaderna för skyddskopiering rör sig på samma nivå inom försäkringsbranschen som inom den finansiella sektorn. Det här beror på att den informationsmängd som skall skyddas är betydande även om antalet ADB-

kontakter är mindre än inom den finansiella sektorn.

Den föreslagna beredskapsskyldigheten förutsätter i praktiken också att reservsystemen sköts, dvs. reservarrangemangen i anslutning till de helheter som bildas av t.ex. datorer, lagringsutrustning, programvaror, teleutrustning och teleföbindelser samt utskriftsutrustning.

För att beredskapsgraden skall hållas på en hög nivå och för att säkerställa fortsatt verksamhet under undantagsförhållanden förutsätts ofta reservsystem som är kompatibla med ADB-produktionsanordningarna, lämpliga placeringsutrymmen och lokaliteter, teleföbindelser utanför huvudstadsregionen samt yrkeskunniga personer som stöder ADB-driftfunktionen.

Det behövs ständig datakommunikation i fråga om skyddskopieringen för att uppgifterna i reservsystemen skall vara så tidsenliga som möjligt. Det här medför likaså kostnader. Däremot behöver de olika användargrupperna inte ha ständiga teleföbindelser till reservsystemen, utan övergången till användningen av dem kan vid behov genomföras av datakommunikationsoperatören eller genom ett på förhand infört system för registrering i reservsystemet, vilket aktiveras centraliserat när systemet tas i bruk.

Det är svårt att göra några exakta bedömningar av de kostnader som reservsystemen medför, men enligt en uppskattning i stora drag kommer reservsystemen som helhet att kosta flera miljoner euro för de privata instanser inom den finansiella sektorn som börjar omfattas av beredskapsskyldigheten. Reservarrangemangen beräknas således bilda den klart största kostnadsposten i förberedelserna. Övergripande konstruktion och underhåll av reservsystemen är också tekniskt sett en uppgift som innebär rätt stora utmaningar, eftersom organisationernas tillämpningar och informationstekniska miljöer kan ha integrerats i flera delsystem, som alla skall beaktas i reservsystemen. Kostnaderna för reservsystemen minskas av den tidigare beredskap som man i synnerhet under de senaste åren varit tvungen att genomföra.

Kostnaderna blir emellertid inte så stora som de summor som anges ovan, om ADB-produktionsutrustningen inom finansmark-

nadssektorn vid hot om undantagsförhållanden överförs eller kan överföras till reservlokaler som är utrustade med behövliga teleföbindelser. Dagens utrymmen och utrustning i Statens adb-central är inte tillräckliga för placeringen av reservsystemen för hela branschen eller ens för de viktigaste bankgrupperna. Anskaffningen av behövliga lokaler medför således sannolikt kostnader.

Inom försäkringsbranschen har anläggningskostnaderna för en maskincentral för flera uppdragsgivare utanför huvudstadsregionen beräknats uppgå till 25—50 miljoner euro. Alternativet till en ny maskincentral är att säkerställa att de ADB-företag som försäkrings- och pensionsanstalterna anlitar sköter sina skyddsåtgärder på ett sätt som tillfredställer behoven under undantagsförhållanden för inrättningarna inom försäkringsbranschen.

En övergripande beredskap på finansmarknaden med tillhörande fungerande reservarrangemang kommer enligt en grov uppskattning att kosta flera miljoner euro. Inom försäkringsbranschen kan merkostnaderna för beredskapen röra sig i samma storleksklass. Kostnaderna för den privata sektorn minskas av att Försörjningsberedskapscentralen preliminärt har berett sig på att täcka ca 30—40 % av de extra kostnader som beredskapen föranleder. När Försörjningsberedskapscentralen täcker en betydande del av kostnaderna kan de kostnader som förorsakas den privata sektorn betraktas som skäligen beaktande av att genom goda förberedelser säkerställer organisationen samtidigt kontinuiteten och säkerheten i sin egen verksamhet redan med tanke på oförutsedda störningar och problem i informationssystemen under normala förhållanden. På grundval av detta har många organisationer redan nu haft beredskap i alla former.

Genom lagändringarna bemyndigas statsrådet också att utfärda begränsningar för aktörerna på finansmarknaden och inom försäkringsbranschen. Utöver beredskapskostnaderna under normala förhållanden medför kreditinstitutens och de finansiella institutens samt försäkrings- och pensionsanstaltens förpliktelser samt förpliktelserna i anslutning till placeringsfondernas verksamhet samt de åtgärder som behövs för att säkerställa verk-

samheten för clearingsystemen inom värdepappershandeln och värdeandelssystemets verksamhet eventuella konkurrensverkningar som omöjliga kan förutsägas i fråga om undantagsförhållanden. Särställningen som centrala aktörer inom det finansiella systemet är dock sannolikt ägnad att trygga att verksamheten för de aktörer som hör till gruppen fortsätter under undantagsförhållanden. Utvidgningen av befogenheterna har sålunda obetydliga konkurrensmässiga verkningar för serviceproducenterna. Verknigen minskas av att under undantagsförhållanden blir det sannolikt alltid nödvändigt att begränsa konkurrensen genom regleringsåtgärder. Åtgärderna måste dock väljas enligt rådande förhållanden, och därför är det omöjligt att förutsäga vilka verkningar de har.

Verkningar i fråga om den offentliga ekonomin

Vid utgången av 2001 förfogade statens krigsförsäkringsnämnd, som baserar sig på lagen om krigsförsäkring, över medel till ett värde av ca 840 000 euro. Arten av tillgångarna och hanteringen av dem inom statsekonomin och i statsbokslutet är oklar på vissa punkter. Tillgångarna har upptagits bland övriga fonder i social- och hälsovårdsministeriets bokslut och därmed även i statsbokslutet. Tillgångarna har inte bildat en fond utanför statsbudgeten. I denna proposition föreslås att lagen om krigsförsäkring upphävs. Efter det att lagen upphävs skall de tillgångar som administrerats med stöd av den intäktsföras i statsbudgeten.

Lagändringarna har inte några andra direkta verkningar på statsbudgeten. Försörjningsberedskapscentralen har preliminärt berett sig på att täcka 30—40 % av de extra kostnader som föranleds av beredskapen på finansmarknaden. Resten bekostas av aktörerna inom branschen.

Under undantagsförhållanden blir det allmänna ekonomiska ansvar alltid exceptionellt stort jämfört med normala förhållanden. De föreslagna ändringarna medför inte några förändringar till denna del. När tillgången på upplåning försvåras och riskerna inom den finansiella verksamheten ökar kan de föreslagna ändringarna antas ha positiva indirek-

ta verkningar, som under undantagsförhållanden eventuellt sänker kostnaderna för den offentliga ekonomin. Sådana faktorer är t.ex. bevarandet av verksamhetsbetingelserna för den finansiella verksamheten inom den offentliga sektorn samt minskad osäkerhet i anslutning till åtgärderna och genomförandet av dem. Att funktionsdugligheten hos de viktigaste systemen i anslutning till skötsel och upptagning av skuld inte äventyras har verkningar för tillgången på finansiering och därigenom kostnadsnedsättande effekt.

Revideringen av beredskapslagen kan också ha smärre verkningar för bedömningen av statens kreditklassificering, i synnerhet i en situation där sannolikheten för undantagsåtgärder ökar. Utvidgningen av beredskapskyldigheterna kan antas ha positiva verkningar för förutsättningarna för skuldhantering under undantagsförhållanden.

Verkningar för den ekonomiska politiken

De föreslagna ändringarna utvidgar regleringsbefogenheterna enligt beredskapslagen i fråga om finansmarknaden så att statsrådet får mera omfattande och tydligare befogenheter att reglera finansmarknaden och avvika från lagstiftningen om finansmarknaden när undantagsförhållanden råder. Det kan antas att i synnerhet de förbättrade möjligheterna att reglera räntorna, kreditgivningen, placeringsverksamheten, emitteringen av och handeln med värdepapper, värdeandelar och derivatavtal samt betalningsrörelsen har en verkan som stärker den ekonomiska politiken under undantagsförhållanden och ökar dess möjligheter att påverka. Förutsättningarna för att återgå till normala förhållanden är då också bättre än in ramen för gällande lagstiftning.

De föreslagna åtgärderna förbättrar också förutsättningarna för att verksamheten på finansmarknaden inte rubbas oskäligt under undantagsförhållanden och att finansiella behov som är viktiga med tanke på de grundläggande samhällsfunktionerna och försvaret kan tillfredsställas med så små skadeverkningar som möjligt. Det allmänna kan betydligt snabbare än för närvarande ingripa i verksamheten på finansmarknaden, varvid förutsättningarna för att upprätthålla en stabil

och fungerande finansmarknad under undantagsförhållanden förbättras.

De föreslagna lagändringarna förbättrar statsmaktens möjligheter att agera i syfte att förhindra kapitalflykt. Samtidigt förhindrar åtgärderna i praktiken att placerarna placerar sina tillgångar effektivt under undantagsförhållanden. Regleringsåtgärderna gäller potentiellt hela placerings- och finansförmögenheten, som i tilltagande grad är i utländska aktörers besittning. Värdepappersplaceringarna och deras flöde från Finland till utlandet och vice versa är för närvarande betydande. Av t.ex. värdet av de företag som är listade på Helsingfors börs är ca 70 % i utländsk ägo.

Vid utgången av 2001 uppgick marknadsvärdet av aktier listade på Helsingfors Börs till mer än 217 miljarder euro, varav ca 70 % var i utländsk ägo. Omsättningen av aktier listade enbart i hemlandet har redan ökat till i genomsnitt ca 600—900 miljoner euro per dag, medan dagsomsättningen t.ex. 1995 var mindre än en tiondedel av de nuvarande värdena. År 2001 gjordes värdepappersplaceringar från Finland till utlandet till ett sammanlagt värde av ca 13 miljarder euro och utlåningar skaffade finländska värdepapper till ett värde av ca 7 miljarder euro. Flödena av värdepappersplaceringar mellan Finland och andra länder har ökat i synnerhet under de sex senaste åren.

5. Beredningen av propositionen

5.1. Beredningsskeden och beredningsmaterial

Justitieministeriet tillsatte 1993 en arbetsgrupp för att utreda stoppanDET av informationssystemen inom värdeandelssystemet under undantagsförhållanden. Arbetsgruppen lämnade ett förslag till lag om tryggnad av rättigheter i anslutning till värdeandelar under exceptionella förhållanden. En arbetsgrupp tillsatt av justitieministeriet utredde åren 1996 och 1997 behovet av att ändra beredskapslagen och lagen om försvarstillstånd med beaktande av bl.a. reformen av de grundläggande fri- och rättigheterna och Finlands medlemskap i EMU. Arbetsgruppen lämnade ett förslag till ändring av beredskapslagen och lagen om försvarstillstånd.

Finansministeriet tillsatte 1999 en arbetsgrupp för att utreda regleringen av finansmarknaden under undantagsförhållanden. Målet var att bereda förslag till behövliga bestämmelser om tryggnad av finansmarknadens verksamhet under undantagsförhållanden under perioden för den tredje etappen inom EMU. Arbetsgruppen skulle i form av en regeringsproposition utarbeta ett förslag till ändringar av beredskapslagstiftningen om finansmarknaden föranledda av Finlands deltagande i euroområdet med beaktande av bestämmelserna i fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskaperna. Arbetsgruppen skulle dessutom vid behov lämna förslag till övriga bestämmelser om beredskap inför undantagsförhållanden på finansmarknaden.

Utkastet till promemoria av ovan nämnda arbetsgrupp för finansmarknaden under undantagsförhållanden om ändring av beredskapslagen och vissa andra lagar i fråga om regleringen av finansmarknaden och beredskap inför undantagsförhållanden utvärderades på hösten 2000 vid beredskapsövningen PATO 2000, som finansministeriet och Finlands Bank genomförde tillsammans med finansförsvärskommissionen vid Försvarsekonomiska planeringskommissionen. Parterna på finansmarknaden och myndigheterna inom den finansiella sektorn deltog på bred front i övningen. Deltagarna ansåg att arbetsgruppens förslag till största delen kunde understödast. Det sågs som speciellt viktigt att möjligheten att reglera finansmarknaden skrivs in i beredskapslagen.

Social- och hälsovärdministeriet tillsatte 2000 en arbetsgrupp för att utreda den frivilliga livförsäkrings- och försäkringsverksamhetens roll samt försäkringstillsynens befogenheter i krissituationer enligt 2 § beredskapslagen. Arbetsgruppen skulle utreda behovet av och olika möjligheter att reglera den frivilliga försäkringsverksamheten under undantagsförhållanden, gällande separata lagars förhållande till beredskapslagstiftningen samt tillräckligheten i fråga om Försäkringsinspektionens befogenheter under undantagsförhållanden. Med anledning av de föreslagna ändringarna i beredskapslagen gällande finansmarknaden ansåg arbetsgruppen det vara nödvändigt att föreslås att det bestäms att regleringsbefogenheterna också skall gälla

försäkringsanstalter som bedriver annan än frivillig försäkringsverksamhet.

Utgående från arbetsgruppernas förslag och utlåtanden om dem har propositionen beretts i form av samarbete mellan finansministeriet och social- och hälsovårdsministeriet.

5.2. Utlåtanden

Utlåtande om promemoriorna av de arbetsgrupper som tillsatts av finansministeriet samt social- och hälsovårdsministeriet begärdes av de centrala myndigheterna samt av de centrala organisationer som representerar dem driver verksamhet inom branscherna i fråga och av vissa instanser som driver verksamhet på marknaden. I utlåtandena sågs arbetsgruppernas ändringsförslag som viktiga och lagstiftning om ändringarna understöddes på bred front. I utlåtandena från den pri-

vata sektorn, i synnerhet från banksektorn, framfördes att beredskapsskyldigheten av konkurrensskäl bör utsträckas till att i större omfattning än vad som föreslagits gälla dem som driver verksamhet på finansmarknaden. I utlåtandena ansågs dessutom att fullgörandet av beredskapsskyldigheten kräver en längre övergångstid än den som arbetsgrupperna föreslagit. Även vikten av att kostnaderna för fullgörandet av beredskapsskyldigheten ersätts av offentliga medel betonades. Vid beredningen av propositionen har anmärkningarna i utlåtandena beaktats i mån av möjlighet.

Den 10 september 2002 begärdes utlåtande om propositionen av ECB i enlighet med artikel 105.4 i EG-fördraget och artikel 2 i rådets beslut 98/415/EG om nationella myndigheters samråd med Europeiska centralbanken rörande förslag till rättsakter.

DETALJMOTIVERING

1. Lagförslag

1.1. Beredskapslagen

11 §. I paragrafen definieras de centrala begreppen i de föreslagna 12 a och 12 a §. Det är nödvändigt att ta in definitionerna i lagen för att innehållet i de befogenheter som föreskrivs i lagen skall vara tillräckligt exakt.

De centrala begreppen i gällande 11 § beredskapslagen, vilken gäller valutareglering, har tagits in ur valutalagen, som gällde när beredskapslagen stiftades. Begreppen har inte definierats i beredskapslagen, men enligt detaljmotiveringen i propositionen om lagen (RP 248/1989 rd) motsvarar begreppen i beredskapslagen motsvarande begrepp i valutalagen.

Innehållet i de föreslagna begreppen motsvarar i huvudsak gällande begrepp. Det föreslås dock att begreppen uttryckligen definieras i själva lagen. Dessutom ändras begreppen så att de motsvarar den förändring som skett efter det att beredskapslagen stiftades.

I 1 mom. 1 punkten definieras valutainlämning och i 2 punkten valutautlämning. Med valutainlämning avses fysiska eller juridiska personer som har sin hemort i Finland samt utländska filialer i Finland. Med valutautlämning avses på motsvarande sätt fysiska eller juridiska personer som inte har sin hemort i Finland samt finländska filialer i utlandet. Med filialer i Finland avses filialer som har ett fast driftställe i Finland och med filialer i utlandet på motsvarande sätt filialer som har ett fast driftställe någon annanstans än i Finland.

Med stöd av 2 mom. skall statsrådet dessutom kunna definiera andra än ovan nämnda som valutautlämningar. Som valutautlämningar kan definieras internationella finansiella institut och övriga institut med hemort i Finland, t.ex. Nordiska Investeringsbanken, Nordiska projektexportfonden och Internationella institutet för utvecklingsekonomisk forskning (*WIDER*).

I beredskapslagen avses med betalningsmedel sedlar, metallmynt som används allmänt inom betalningsrörelse, bankväxlar,

checker och andra betalningsanvisningar som kan jämföras med dem. Med utländska betalningsmedel avses betalningsmedel i utländskt mynt eller betalningsmedel som inbegriper rätt att betala i utländskt mynt. Efter det att beredskapslagen stiftades har nya betalningsformer och betalningsmedel tagits i bruk. Självbetjäning och betalning med olika slags kort har ökat betydligt. Betalningsöverföring definieras särskilt i 1999 års lag om betalningsöverföringar (821/1999). Enligt 2 § 1 mom. 6 punkten lagen om betalningsöverföringar avses med betalningsöverföring en sådan penningöverföring som ett företag på uppdrag av beställaren gör till mottagaren vid samma eller ett annat företag. Av motiveringen i regeringspropositionen om beredskapslagen framgår inte närmare vad som avses med betalningsanvisningar. När det i lagrummet är fråga om betalningsmedel, är det sannolikt att betalningsanvisningar som genomför penningöverföringar, i synnerhet betalningsöverföringar avses. Vid betalning genom självbetjäning och med hjälp av olika slags kort är strävan att genomföra penningöverföringar. Här är det i likhet med betalningsöverföring fråga om betalning. De kan sålunda anses höra till gruppen andra betalningsanvisningar enligt det aktuella lagrummet.

Den tekniska utvecklingen har medfört att även elektroniska pengar har tagits i bruk. Den nuvarande definitionen av betalningsmedel omfattar inte elektroniska pengar. Med elektroniska pengar avses penningvärden som deponerats i elektronisk form och som kan användas i en elektronisk betalningsmiljö. Det föreslås därför att elektroniska pengar tas in i definitionen.

Med värdepapper avses i beredskapslagen aktier och andelsbevis samt obligationer, debenturer och övriga masskuldebrev samt investeringsbevis över dessa, emissions-, dividend- och räntekuponer, talonger och andelar i placeringsfonder samt övriga handlingar som kan jämföras med dem. Med utländska värdepapper avses värdepapper som emitterats av valutautlämningar eller ställts att betalas i utländska mynt. Definitionen täcker inte

längre alla instrument på marknaden. Den täcker inte t.ex. fondandelar och inte heller derivatavtal.

Det föreslås att begreppet värdepapper utvidgas så att det omfattar värdepapper i samma omfattning som begreppet värdepapper i värdepappersmarknadslagen samt derivatavtal. I definitionen intas värdepapper i den omfattning som anges i 1 kap. 2 § 1 och 2 mom. samt 2 a § i lagen om ändring av värdepappersmarknadslagen (1517/2001), som trädde i kraft den 1 januari 2002. I nämnda 2 § 1 mom. definieras allmänna kännetecknen på värdepapper och olika rättigheter i fråga om den exempelförteckning som baserar sig på definitionen. Bevis som utfärdats över rättigheterna kan omfattas av värdepappersmarknadslagen. I 2 mom. anges på vilka värdepapper värdepappersmarknaden i regel inte skall tillämpas. Sådana är värdepapper som ensamma eller tillsammans med andra värdepapper medför rätt att besitta en viss lägenhet, någon annan lokal eller en fastighet eller en del av en fastighet, eller rätt att använda eller få andra i konsumentskyddslagen (38/1978) avsedda konsumtionsnyttigheter än värdepapper som emittenten tillhandahåller, om värdepapperets värde i huvudsak baserar sig på sagda rätt. Dessa värdepapper omfattas dock av begreppet värdepapper i beredskapslagen. Begreppet omfattar också värdepapper enligt nämnda 2 a §, dvs. värdepapper som emitterats av andelslag och sparbanker samt garantiandelar som emitterats av ömsesidiga försäkringsbolag och försäkringsföreningar.

Begreppet värdepapper skall dessutom omfatta standardiserade options- och terminsavtal enligt 1 kap. 2 § lagen om handel med standardiserade optioner och terminer, derivatavtal som skall jämföras med standardiserade options- och terminsavtal samt andra derivatavtal. Derivatavtal ingår i definitionen i samma omfattning som vad som i 2 § lagen om ändring av lagen om värdepappersföretag (1521/2001) bestäms om derivatavtal som investeringsobjekt.

I definitionen av utländska värdepapper har strukits en punkt enligt vilken som utländska värdepapper också betraktas värdepapper i utländskt mynt som emitterats av en valutainlämning. Ändringen gjordes redan 1990 i va-

lutalagen, som upphävdes vid ingången av 1999.

I praktiken förfogar finländare mera sällan över fysiska utländska värdepapper, utan de förvaras i det land där värdepapperen emitterats och placerarna får något slags materiell rättighet eller annan rättighet till de aktuella värdepapperen. Med tanke på syftet med hemtagningsskyldigheten är det nödvändigt att skyldigheten också gäller dylika situationer. Det föreslås därför att definitionen om utländska värdepapper kompletteras med ett omnämnande av rättigheter som hänför sig till utländska värdepapper.

Enligt 1 kap. 2 § 4 mom. värdepappersmarknadslagen tillämpas på värdeandelar enligt lagen om värdeandelssystemet (826/1991) vad som i värdepappersmarknadslagen bestäms om värdepapper. Motsvarande bestämmelse föreslås i 11 § 3 mom. beredskapslagen.

12 §. I paragrafen bestäms om hemtagningsskyldighet i fråga om guld och andra ädla metaller, om de inte har bearbetats till föremål vilkas värde till avsevärd del grundar sig på något annat än det råämne har använts till föremålet. Guldets betydelse som täckning för den nationella valutareserven som tidigare. Under de senaste åren har guldets betydelse i centralbankernas valutareserver minskat. De stora centralbankerna och internationella organisationer har sålt eller planerar att sälja sina guldreserver.

Enligt EG-fördraget får handel med guld bedrivas fritt. Det finns inga statistiska uppgifter om de guldmängder som finländare äger och som förvaras utomlands. I praktiken är det omöjligt att fullgöra och övervaka hemtagningsskyldigheten i fråga om guld. Eftersom den hemtagningsskyldighet som avses i paragrafen inte längre motsvarar sitt syfte ens under undantagsförhållanden, föreslås att bestämmelsen slopas.

Det föreslås att gällande bestämmelser om valutareglering i 11 § tas in i 12 §. Bestämmelserna ändras så att de bättre motsvarar den utveckling som skett efter det att beredskapslagen trädde i kraft och de förändringar som skett i fråga om ställningen för i Finlands Bank.

I paragrafen berättigas statsrådet att genom förordning utfärda bestämmelser om de re-

gleringsåtgärder som avses i paragrafen.

I gällande 11 § har Finlands Bank getts materiell normgivningsbefogenhet. Riksdagens grundlagsutskott har vedertaget konstaterat att Finlands Bank inte hör till de förvaltningsmyndigheter som kan få materiella lagstiftningsbefogenheter (t.ex. GrUU 7/1998 rd och GrUU 12/1996 rd). Det föreslås därför att den normgivningsbefogenhet som i gällande 11 § 1 mom. 2 punkten föreskrivs för Finlands Bank liksom den rätt att förena beviljandet av tillstånd enligt 1 mom. med andra än tekniska villkor som föreskrivs i 3 mom. överförs till statsrådet. I praktiken skall statsrådet samarbeta med Finlands Bank, Finansinspektionen, Försäkringsinspektionen och Statskontoret.

Trots den ändring som föreslås i paragrafen har Finlands Bank fortfarande en tydlig roll även under undantagsförhållanden. Finlands Bank är landets penningmyndighet och den intar en central position i betalningssystemen och som huvudman för checkkontosystemet samt som allmän övervakare av betalningssystemen och finansmarknaden. Finlands Bank har rätt att besluta vilka kreditinstitut och övriga sammanslutningar som har rätt att ha ett checkkonto samt om de villkor som gäller checkkontot. Via checkkontosystemet kan banksystemets likviditet tryggas även under undantagsförhållanden. Finlands Bank förbereder och har ständigt beredskap att agera även under kristid.

Genom förordning av statsrådet skall Finlands Bank, Finansinspektionen, Försäkringsinspektionen eller någon annan statlig myndighet kunna berättigas att se till att de bestämmelser som utfärdats med stöd av 12 § verkställs.

I 3 mom. föreslås, i likhet med gällande 11 § 2 mom., bli bestämt om ersättning för hemtagningsskyldigheten. Genom förordning av statsrådet bestäms om huruvida ersättningen skall betalas i finskt mynt eller i den utländska valuta som skall hemtagas. I 3 mom. föreslås bli bestämt att ersättning skall betalas i enlighet med principerna i 37 § beredskapslagen. Utgångspunkten är att ersättning betalas till fullt belopp. Om statsekonomiska eller samhällsekonomiska orsakar oundgängligen kräver det, betalas en skälig ersättning för skadan. Genom den före-

slagna ändringen fastställs den nuvarande tolkningen av hur ersättningen bestäms.

12 a §. I lagen föreslås en ny 12 a §, som gäller reglering av finansmarknaden och försäkringsverksamheten. Inom euroområdet har de nationella myndigheterna inte längre möjlighet att påverka nivån på valutakursen. De nationella myndigheterna bör däremot fortfarande ha möjlighet att påverka den inhemska räntenivån under undantagsförhållanden. Myndigheterna bör ha befogenheter att administrativt reglera den inhemska finansmarknaden och försäkringsverksamheten. I beredskapslagen föreslås därför en allmän bestämmelse om regleringen av finansmarknaden och försäkringsverksamheten, enligt vilken statsrådet genom förordning kan bestämma om regleringsåtgärder som gäller finansmarknaden och försäkringsverksamheten. Det är omöjligt att förutsäga arten och omfattningen av eventuella störningar på finansmarknaden och inom försäkringsverksamheten under undantagsförhållanden. Det är sålunda omöjligt att exakt definiera alla befogenheter som statsrådet bör kunna utöva under undantagsförhållanden.

I 1 mom. bemyndigas statsrådet att övervaka och reglera finansmarknaden och försäkringsverksamheten under undantagsförhållanden. Med finansmarknaden avses förmedling av finansiering och betalningar och övriga åtgärder som hör nära samman med dem samt institut och organisationer som tillhandahåller dessa tjänster. Med försäkringsverksamhet avses liv-, skade- och pensionsförsäkring. Regleringsbefogenheten inbegriper behörighet att göra någon funktion som nämns i paragrafen tillståndspliktig eller helt förbjuda den.

I paragrafen nämns de viktigaste regleringsåtgärderna. Med stöd av paragrafen kan man reglera antalet tjänster som tillhandahålls på finansmarknaden och inom försäkringsverksamheten och innehållet i dem samt de resurser som skall användas för tillhandahållandet.

Enligt 1 punkten skall statsrådet genom förordning kunna ange de räntor som skall iaktas på finansmarknaden och inom försäkringsverksamheten, vilket innebär att administrativt fastställda räntor tas i bruk. Med stöd av befogenheten fastställer statsrådet

den ränta som skall iakttas och/eller grunderna för bestämmandet av den. Statsrådet kan tilldela Finlands Bank uppgifter i anslutning till verkställigheten av räntebeslut. Med administrativt fastställda räntor, dvs. räntereglering, avses den lägsta eller högsta ränta som skall tillämpas inom in- eller utlåning. Som ränta betraktas också annan ersättning vid in- och utlåning. Förslaget innebär att myndigheterna kan ingripa i prissättningen av finansobjekt genom räntereglering.

Enligt lagen om begränsning av användningen av indexvillkor (1195/2000) får indexvillkor inte användas i andra än de fall som särskilt anges i lagen. Enligt den föreslagna 2 punkten skall statsrådet ha befogenheter att under undantagsförhållanden begränsa användningen också av de tillåtna indexvillkoren. Rätten att begränsa användningen av villkoren inrymmer en möjlighet att förbjuda användningen av villkor som är tillåtna under normala förhållanden. Som exempel på de villkor som nämns i lagen kan nämnas villkoret att räntefotens storlek bestäms i förhållande till en annan räntefot eller till prisutvecklingen för aktier som är föremål för handel på en fondbörs som avses i värdepappersmarknadslagen eller som är föremål för annan offentlig handel eller som är föremål för handel på en fondbörs som kan jämföras med dessa och som bedriver verksamhet i en annan stat och har erhållit koncession av en myndighet.

Lagen om begränsning av användningen av indexvillkor tillämpas inte på avtal som gäller pension och inte heller, på vissa undantag när, på försäkringsavtal. Om bindande av lagstadgade pensioner vid index bestäms i respektive pensionslag. På förmåner som hänförs till lagstadgad försäkring tillämpas 16 § 2 mom. beredskapslagen. Förslaget gör det möjligt att reglera indexvillkoren i avtal som gäller pension även i fråga om försäkringsavtal och andra än lagstadgade förmåner.

Enligt 3 punkten skall statsrådet kunna föreskriva förpliktelser och begränsningar i fråga om kreditgivning och säkerheter för den samt valutainlåningars depositioner och övriga från allmänheten mottagna medel som skall återbetalas.

Med reglering av kreditgivning avses åtgärder som kan innefatta uppställande av

kvantitativa begränsningar i fråga om kreditgivningen samt i fråga om borgensförbindelser i anslutning till dem. Regleringsbefogenheterna kan också innebära att vissa slags krediter är förbjudna och att det är förbjudet att bevilja vissa grupper kredit, t.ex. konsumtionskrediter för hushåll. Med stöd av fullmakten kan också krediter utan säkerhet förbjudas. Med stöd av bestämmelsen regleras i första hand kreditinstitutens och de finansiella institutens, försäkrings- och pensionsanstaltarnas samt värdepappersföretagens kreditgivning. Regleringen av kreditgivning kan också utsträckas till annan än ovan nämnda företags kreditgivning. På så sätt kan man vid behov förhindra att bestämmelserna kringgås. Enligt kreditinstitutslagen avses med finansiella institut företag vilkas verksamhet till minst hälften består av sådan verksamhet som avses i lagen utan att instituten dock är kreditinstitut. I enlighet med detta är ett företag vars affärsverksamhet till 49 % består av t.ex. kreditgivning inte ett finansiellt institut. Med tanke på regleringen av kreditgivningen är det dock nödvändigt att statsrådets befogenheter också gäller sådan kreditgivning.

Depositioner kan regleras t.ex. genom uttagsgränser. Motsvarande reglering kan också utsträckas till att gälla andra medel från allmänheten som skall återbetalas. Sådana medel är bl.a. medlemsplaceringar i sparkasor.

Enligt 4 punkten är det möjligt att reglera kreditinstitutens och de finansiella institutens, fondbolagens och värdepappersföretagens samt försäkrings- och pensionsanstaltarnas placeringar. Med stöd av bemyndigandet kan det t.ex. bestämmas att en del av ett finansiellt instituts placeringar för en bestämd tid skall riktas till en viss placeringssform.

Enligt 5 punkten kan värdepappersmarknaden regleras genom begränsningar i fråga om emittering av vissa värdepapper, förbud mot handel med vissa värdepapper, t.ex. vissa derivat, eller genom totalförbud mot värdepappershandel. Genom emissionskontroll av värdepapper samt genom bestämmelser om kreditgivning och placeringar kan placeringarnas inriktning påverkas.

Enligt 6 punkten kan statsrådet ange begränsningar för betalningsrörelsen, t.ex. för-

bjuda betalningsöverföringar, begränsa dem eller förlänga de tidsfrister som föreskrivits för betalningsöverföringar. Med stöd av punkten kan man reglera förmedlingen av kontobaserade betalningar, t.ex. uppställa kvantitativa restriktioner för dem. Användning av betalningssätt som är känsliga för störningar kan förbjudas helt. Genom reglering av betalningsrörelsen kan man ingripa i eventuella panikreaktioner. Med betalningsrörelse avses också betalningssystem. En central position intas av Finlands Banks checkkontosystem, som utgör ett led i TARGET-systemet som omfattar hela Europeiska unionen, och begränsningar som gäller betalningar som görs genom checkkontosystemet. Andra betalningssystem är för närvarande det system för online expressbetalningar och checkar för bankerna (POPS System) och det betalningssystem för bankerna (PMJ) som upprätthålls av Bankföreningen i Finland, det avvecklingssystem för Andelsbankernas inbördes betalningsförpliktelser som upprätthålls av Andelsbankernas Centralbank Abp samt det avvecklingssystem för spar- och lokalandelsbankernas betalningsrörelse som upprätthålls av Aktia Sparbank Abp.

Enligt 7 punkten kan statsrådet föreskriva åtgärder som syftar till begränsa clearingverksamheten inom värdepappershandeln och värdeandelssystemets verksamhet eller helt avbryta verksamheten. Beroende på situationen kan avbrytandet eller begränsningen föreskrivas för viss tid eller tills vidare. Med stöd av punkten kan bestämmelser utfärdas om t.ex. begränsning eller avbrytande av clearingverksamhet som gäller vissa typer av värdepapper. Värdepappershandeln, administrationen av värdepapper och informationshanteringen i anslutning till värdepapper sköts med hjälp av ADB. De åtgärder som nämns i punkten kan vidtas om det uppkommer driftsavbrott i ADB-systemen eller om ADB-systemen slutar fungera eller om clearingparternas och placerarnas intressen i överigt äventyras.

För kreditinstitut, försäkrings- och pensionsanstalter samt värdepappersföretag har uppställts soliditetskrav i lag. Under undantagsförhållanden kan det vara mycket svårt eller till och med omöjligt att uppfylla kraven på soliditet. Med stöd av 8 punkten kan stats-

rådet föreskriva undantag från kraven på soliditet. Med stöd av bemyndigandet är det möjligt t.ex. att tillfälligt sänka den mängd egna tillgångar som angetts för kreditinstituten eller det verksamhetskapital som föreskrivits för försäkrings- och pensionsanstalterna. Soliditetskravet kan tillfälligt till och med slopas helt, om det visar sig vara absolut nödvändigt.

Enligt 9 punkten kan statsrådet bestämma om bokföring och bokslut samt sanering, likvidation och konkurs för kreditinstitut och finansiella institut, värdepappersföretag, fondbolag, värdepappersbörser, värdepapperscentralen och optionsföretag samt försäkrings- och pensionsanstalter. Under undantagsförhållanden kan de nämnda företagens kapital sjunka till en sådan nivå där de enligt bestämmelserna om den aktuella företagsformen borde försättas i likvidation. Under undantagsförhållanden kan det vara omöjligt för företagen att få nytt kapital så att de på egen hand lyckas rätta till situationen. Finansiering från den offentliga sektorn kan inte heller nödvändigtvis fås. För att oundgängliga finansiella tjänster och försäkringstjänster skall kunna tryggas under alla förhållanden är det nödvändigt att statsrådet vid behov kan föreskriva undantag också från t.ex. likvidationsbestämmelserna för de aktuella företagen.

Inom finanssektorn verkar vissa fonder som skall trygga bl.a. insättarnas eller placerarnas tillgodohavanden i händelse av att de som tillhandahåller finansiella tjänster blir insolventa. Alla finländska depositionsbanker skall t.ex. höra till insättningsgarantifonden och årligen betala en garantiavgift för att fonden skall utökas. Insättarna har ovillkorlig rätt att få lagstadgad ersättning av fondens medel, om depositionsbanken inte förmår betala insättarnas obestridliga och klara fordringar. Under undantagsförhållanden kan garantiavgifterna visa sig bli en oskäligt stor belastning för depositionsbankerna. Också insättarnas ovillkorliga rätt att få ersättning av fondens medel kan bli ett problem i sådana situationer där uttag av depositioner i överigt har begränsats med stöd av beredskapslagen. Om finansmarknaden inte fungerar normalt kan det också bli omöjligt för fonderna att betala ersättningar under undantags-

förhållanden. I syfte att undvika sådana problem skall statsrådet enligt 10 punkten ha rätt att föreskriva undantag från de förpliktelser som gäller insättningsgarantifonden, ersättningsfonden för investerarskydd, registreringsfonden och clearingfonden.

Bestämmelsen i 11 punkten berättigar till att föreskriva övriga begränsningar och undantag i fråga förpliktelser som gäller kreditinstituts och finansiella instituts, fondbolags och värdepappersföretags verksamhet och prissättning samt verksamhet och prissättning för andra som driver verksamhet på finansmarknaden, t.ex. värdepapperscentralen enligt lagen om värdeandelssystemet. Sådana bestämmelser kan gälla t.ex. temporära undantag från de förpliktelser som föreskrivits för de aktuella aktörerna i lag eller undantag i fråga om de tillhandahållna tjänsternas kvantitet och kvalitet. Med stöd av punkten kan också verksamhet som är tillåten under normala förhållanden förbjudas eller begränsas eller också kan verksamhet som är förbjuden under normala förhållanden tillåtas. Motsvarande bestämmelse om försäkringsverksamheten föreslås i 15 punkten.

Enligt 12 punkten kan statsrådet föreskriva undantag från kraven på beräkning och täckning av försäkrings- och pensionsanstaltens ansvarsskuld och pensionsansvar. I lagstiftningen om försäkrings- och pensionsanstalterna bestäms bl.a. i vilka egendomslag medel motsvarande ansvarsskulden och pensionsansvaret får placeras och hur placeringsrisken skall spridas ut. Med stöd av 12 punkten kan dessa bestämmelser lindras bl.a. så som krävs för utövande av praktisk placeringsverksamhet under respektive undantagsförhållande. Undantagen kan behövas t.ex. i sådana situationer där det inte går att investera i alla typer av egendom, eller om det med stöd av regleringsbefogenheterna har föreskrivits att placeringarna under en viss tid skall styras till en viss placeringsform. Likaså kan det t.ex. i fråga om lagstadgad försäkring bli aktuellt att ta i bruk obligatoriskt ansvarighetsunderskott, dvs. att hela ansvaret inte täcks genom medel som samlas in genom försäkringspremier utan en del av ansvaret blir utan täckning. Tillsammans med undantagen beträffande beräkning och täckning av ansvarsskulden kan det dessutom bli

aktuellt att i fråga om lagstadgad försäkring tillämpa möjligheten enligt 16 § 2 mom. beredskapslagen att reglera förmånerna eller betalningen av dem.

Enligt 13 punkten kan statsrådet föreskriva undantag från giltighetstiden och villkoren för samt återköp av liv- och skadeförsäkringsavtal samt betalningar av försäkringspremier och försäkringsersättningar. Regleringen syftar till att säkerställa försäkringskyddet och att säkerställa att försäkringsrisken delas skäligt mellan olika parter, om det behövs för att trygga befolkningens utkomst och landets näringsliv under krisförhållanden. Bestämmelsen hänför sig till den nya 37 a § som föreslås i lagen om försäkringsavtal.

Om t.ex. återköpet av krigsvillkoret i fråga om försäkringar begränsas med stöd av 13 punkten, kan försäkringsersättningarna på grund av krig öka kraftigt. Statsrådet kan då också föreskriva möjlighet att ta ut en förhöjd premie mitt under försäkringsperioden. Den förhöjda premiens storlek, betalning och påföljder vid utebliven betalning bestäms enligt respektive situation. Det är likaså möjligt att försäkringsgivaren inte kan betala det fulla försäkringsbeloppet genast när försäkringsfallet inträffat. Med stöd av punkten skall statsrådet kunna bestämma att en del av försäkringssumman kan betalas genast när försäkringsfallet skett och resten senare. Statsrådet kan också reglera återköp av försäkringsavtal. De föreslagna regleringsbefogenheterna syftar till att trygga den försäkrades intressen och garantera att försäkringskyddet fortgår samt att förmåner och ersättningar betalas även under undantagsförhållanden så som det är möjligt med hänsyn till förhållandena vid respektive tidpunkt.

Befogenheterna kan införas under undantagsförhållanden enligt 2 § 1—4 punkten beredskapslagen. En utvidgning av regleringsbefogenheterna till att också gälla andra undantagsförhållanden än krig eller väpnade konflikter är speciellt viktig vid återköp av livförsäkringar. Redan under undantagsförhållanden enligt 2 § 2 och 4 punkten kan misstro mot försäkringsmarknaden och enskilda bolag samt olika rykten leda till att återköp av livförsäkringar ökar kraftigt och medför ytterligare osäkerhet på marknaden.

För sådana situationer bör statsrådet ha möjlighet att kunna ingripa för att stabilisera försäkringsmarknaden och säkerställa att de försäkrade behandlas på lika grunder. Samtidigt säkerställs fortsatt tillhandahållande av alla de försäkringstjänster som betraktas som oundgängliga även under undantagsförhållanden.

I 14 punkten föreslås en bestämmelse motsvarande 5 § lagen om livförsäkring under krigstid om utjämning av kostnaderna mellan försäkringsanstalterna för betalning av sådana liv- och skadeförsäkringsersättningar som betalats till högre belopp än enligt avtalsvillkoren. Enligt gällande lag skall en sådan utjämning av kostnaderna göras mellan inhemska livförsäkringsbolag i fråga om de kostnader som orsakats av att Finland blivit utsatt för krig eller en väpnad konflikt. De kostnader som orsakats av ersättningar som betalats enligt gällande lag kan således utjämnas också i fråga om andra än ersättningar som betalats till högre belopp än avtalsvillkoren. Om bolagen inte når överenskommelse om utjämning av kostnaderna innan kriget eller den väpnade konflikten inleds, har social- och hälsovårdsministeriet enligt gällande lag rätt att utfärda bestämmelser om utjämning. Den föreslagna bestämmelsen tillskriver statsrådet huvudsakligen samma befogenheter, dock så att de kostnader som skall utjämnas skall orsakas uttryckligen av sådana ersättningar enligt 13 punkten eller den föreslagna nya 37 a § lagen om försäkringsavtal som betalats till högre belopp än avtalsvillkoren. Statsrådets behörighet att bestämma om utjämning av kostnaderna gäller förutom livförsäkring även skadeförsäkring.

Utjämning av kostnaderna kan bli nödvändig t.ex. i en sådan situation där de extra kostnaderna till följd av undantagsförhållanden riktar sig enbart till försäkringsanstalter inom ett visst område. Med hänsyn till en opartisk behandling av de försäkrade är det inte skäligt att alla som skaffat försäkring i den aktuella försäkringsanstalten drabbas av förluster i en situation där försäkringsanstalten inte ensam förmår svara för alla sina förpliktelser. Genom utjämning av kostnaderna mellan olika försäkringsanstalter kan man då säkerställa att förlusterna för de försäkrade blir så små som möjligt eller inte förekom-

mer alls. På den moderna försäkringsmarknaden kan det inte anses motiverat att begränsa bestämmelsen till att gälla enbart finländska försäkringsanstalter. Också konkurrensaspekter förutsätter att utjämningen av kostnaderna gäller alla som driver verksamhet på den finländska försäkringsmarknaden.

Enligt 15 punkten skall statsrådet kunna ange andra förbud, undantag och begränsningar för försäkrings- och pensionsanstaltarnas verksamhet samt verksamheten för andra som driver verksamhet inom försäkringsbranschen. Med stöd av punkten kan bl.a. försäkringsmäklarnas verksamhet regleras. Dessutom kan det bli aktuellt att föreskriva undantag i fråga om t.ex. rapportering eller revision. Bestämmelsen motsvarar 11 punkten, som gäller finansmarknaden.

Enligt 2 mom. tillämpas bestämmelser om livförsäkring i denna paragraf på motsvarande sätt på annan pensionsförsäkring än lagstadgad pensionsförsäkring.

Enligt 3 mom. skall statsrådet kunna bestämma att Finlands Bank, Finansinspektionen, Försäkringsinspektionen eller någon annan statlig myndighet skall se till att de bestämmelser som avses i 1 mom. verkställs. Exempelvis statskontoret kan vara en annan statlig myndighet som kan föreskrivas uppgifter i anslutning till verkställigheten. För att ansvarsförhållandena, åtgärds- och beredskapsskyldigheterna skall vara entydigt definierade redan på förhand, är det nödvändigt att ta in ett uttryckligt omnämnande av detta.

12 b §. I lagen föreslås en ny 12 b §, där det bestäms om försäkringsgaranti för undantagsförhållande. Garantin skall kunna beviljas under undantagsförhållanden som avses i beredskapslagen. Garantin ersätter statens återförsäkring enligt lagen om krigsförsäkring, vilken kan beviljas under krig eller vid hot om krig eller vid exceptionella förhållanden orsakade av krig.

I 1 mom. definieras försäkringsgarantin för undantagsförhållanden. Statsrådet skall på de villkor det anger och utan att kräva motsäkerhet under undantagsförhållanden kunna bevilja garanti för skadeförsäkring som beviljats av en försäkringsanstalt i händelse av att skadan vid ett försäkringsfall överstiger det maximibelopp som fastställts i garanti-förbindelsen. Försäkringsgarantin för undan-

tagsförhållanden har således karaktär av ett arrangemang i likhet med återförsäkring. Försäkringsanstalten kan förutom ett inhemskt försäkringsbolag eller en inhemsk försäkringsförening också vara en utländsk försäkringsanstalt som bedriver försäkringsrörelse i Finland. Det maximibelopp som fastställs i garantiförbindelsen är i allmänhet detsamma som den del av risken som försäkringsbolaget har på sitt eget ansvar. Statsrådet skall fastställa de allmänna avtalsvillkor som skall tillämpas på försäkringsgarantier för undantagsförhållanden.

I 1 mom. anges också de grundläggande förutsättningarna för beviljande av försäkringsgaranti för undantagsförhållanden. För det första förutsätts att skadeförsäkringen kan ses som oundgänglig för att trygga befolkningens utkomst eller landets näringsliv under undantagsförhållanden. För det andra förutsätts att det inte finns något tillbörligt återförsäkringsskydd med beaktande av undantagsförhållandenas art. Försäkringsgarantin för undantagsförhållanden är sålunda en yttersta metod för att säkerställa att försäkringsbolagen förmår bevilja oundgängliga skadeförsäkringar under undantagsförhållanden.

I 2 mom. anges närmare hurdana skadeförsäkringar som kan beviljas försäkringsgaranti för undantagsförhållanden. Försäkringsobjektet eller den försäkrade kan vara för det första vara finländska handelsfartyg, luftfartyg, fordon eller järnvägsfordon och gods som transporteras i dem. För det andra kan försäkringsobjektet vara utländska handelsfartyg, luftfartyg, fordon eller järnvägsfordon och gods som transporteras i dem, om det aktuella godset är viktigt för Finland. Försäkrade kan också vara personer som arbetar i ovan avsedda fartyg eller fordon, när det är fråga om lagstadgad olycksfallsförsäkring. Försäkrade kan dessutom vara andra förmåner som är oundgängliga för befolkningens utkomst eller landets näringsliv. Den föreslagna regleringen täcker bl.a. olika transportslag. Statsrådets nuvarande beslut om området och de allmänna grunderna för statens försäkringsrörelse gäller i första hand handelsfartyg samt gods som transporteras till lands och sjöledes.

I 3 mom. föreslås bli bestämt om avgifter

som skall tas ut för försäkringsgarantin för undantagsförhållanden. För det första kan en garantiavgift tas ut. När garantiavgiftens storlek bestäms skall undantagsförhållandenas art beaktas och i mån av möjlighet arten och omfattningen av risken för staten. Huvudregeln är således att man försöker dimensionera garantiavgiften så att den svarar mot den risk som garantiförbindelsen innebär för staten. Undantag tillåts eller avgiften behöver inte alls tas ut, om garantiavgiften annars skulle bli så hög att det är oskäligt för t.ex. rederiet eller någon annan försäkringstagare att avgiften ingår i premien. Under t.ex. krig eller någon annan djup kris kan det vara motiverat att göra undantag från garantiavgiftens riskmotsvarighet eller att låta bli att ta ut avgiften. För beslut som gäller försäkringsgarantin för undantagsförhållanden kan dessutom tas ut en handläggningsavgift, som fastställs så att den motsvarar de genomsnittliga kostnaderna för handläggning av försäkringsgarantiärenden. Genom förordning av statsrådet kan utfärdas närmare bestämmelser om principerna för bestämmandet av garantiavgiften och handläggningsavgiften.

I 4 mom. anges den övre gränsen för statens ansvar. Staten får förbinda sig att i form av försäkringsgaranti för undantagsförhållanden betala högst 20 miljoner euro för varje skada och sammanlagt högst 2 000 miljoner euro per kalenderår för alla försäkringsgarantier för undantagsförhållanden sammanlagt. Vid dimensioneringen av ansvarsbeloppen har den beräknade maximala skadan beaktats. Genom beslut år 2001 och 2002 har statsrådet i enlighet med riksdagens samtycke beviljat statsgaranti för finländska flygbolag i fråga om krigsriskskador för tredje part.

Enligt 5 mom. skall statsrådet genom sitt beslut kunna överföra beviljandet och förvaltningen av försäkringsgarantierna för undantagsförhållanden helt eller delvis till den försäkringsgarantikommission som avses i 40 b §. Beroende på den rådande situationen kan beslutet gälla antingen alla nämnda uppgifter eller bara en del av dem.

I fråga om försäkringsgarantier för undantagsförhållanden skall i övrigt gälla vad som i lagen om statens långivning samt statsborgen och statsgaranti (449/1988) bestäms om

statsgaranti. För den garantiavgift som tas ut för försäkringsgarantier för undantagsförhållanden gäller t.ex. 15 § 3 mom., där det bestäms att avgifter utan dom eller beslut kan drivas in i utsokningsväg.

13 §. I den gällande paragrafen bestäms om statsrådets rätt att på bankfullmäktigeledamöternas framställning utvidga Finlands Banks uppgifter och befogenheter. Bankfullmäktigeledamöterna motsvaras i dag av bankfullmäktige, som enligt 9 § lagen om Finlands Bank är bankens organ vid sidan av direktionen. Efter den tidpunkt då beredskapslagen stiftades har bankfullmäktiges ställning och uppgift förändrats i och med att Finlands Banks ställning och uppgifter har förändrats i synnerhet på grund av Finlands deltagande i euroområdet. I utvecklingen har bankfullmäktige närmast blivit ett organ som övervakar Finlands Banks förvaltning och verksamhet. Bankfullmäktige har inte längre några befogenheter beträffande den monetära politiken. Avsikten är att den materiella normgivningsbefogenhet som Finlands Bank har enligt beredskapslagen skall överföras till statsrådet. Med beaktande av vad som anförts ovan och eftersom bankfullmäktige inte anvisats några andra uppgifter i beredskapslagen, förefaller det inte längre motiverat att bankfullmäktige skall ha ensamrätt att göra framställningar. Det föreslås därför att den rätt att göra framställning som föreskrivs för bankfullmäktige i 13 § slopas. Med stöd av 11 § 3 mom. lagen om Finlands Bank kan bankfullmäktige dock fortfarande göra framställningar till statsrådet om utvidgning av Finlands Banks uppgifter och befogenheter.

I syfte att trygga bankfullmäktiges särskilda ställning i förhållande till Finlands Bank föreslås i paragrafen bli bestämt att statsrådet skall begära utlåtande av bankfullmäktige innan det beslutar att utvidga Finlands Banks uppgifter och befogenheter. Utlåtande skall begäras om de förordningar gällande Finlands Bank som avses i de föreslagna 12 § 2 mom., 12 a § 3 mom. och 13 § 1 mom. Utlåtande av bankfullmäktige behöver dock inte begäras om beslutet baserar sig på bankfullmäktiges framställning.

Slopandet av bankfullmäktiges ensamrätt att göra framställningar minskar inte riksdagens tillsynsmöjligheter under undantagsför-

hållanden, därför att förordningar av statsrådet enligt bestämmelserna i 2 kap. beredskapslagen skall föreläggas riksdagen och därför att bankfullmäktige i vilket fall som helst skall höras innan beslut fattas.

Statsrådet skall genom förordning kunna utvidga Finlands Banks, Finansinspektionens, Försäkringsinspektionens eller annan statlig myndighets uppgifter och befogenheter i den mån det behövs för verkställigheten av de föreslagna bestämmelserna. Med stöd av paragrafen kan statsrådet t.ex. föreskriva att de finansiella instituten står under Finansinspektionens tillsyn.

Enligt lagen om finansinspektionen (503/1993) omfattas kreditinstituten av Finansinspektionens tillsyn. På grundval av tillsynen får Finansinspektionen sålunda behövliga uppgifter av kreditinstituten. De finansiella instituten omfattas däremot inte av Finansinspektionens tillsyn och Finansinspektionen har inte rätt att få upplysningar i fråga om dem. I 13 § beredskapslagen föreslås bli bestämt att statsrådet skall ha rätt att utvidga Finansinspektionens uppgifter och befogenheter i den mån det behövs för verkställigheten av 12 och 12 a §. Med stöd av 13 § kan statsrådet genom förordning bestämma att finansiella institut som avses i paragrafen ställs under Finansinspektionens tillsyn, varvid Finansinspektionen har rätt att under undantagsförhållanden av de finansiella instituten få uppgifter om den verksamhet som övervakas.

Enligt lagen om Försäkringsinspektionen (78/1999) omfattas försäkrings- och pensionsanstalterna, försäkringsmäklarna och arbetslöshetskassorna samt vissa andra som är verksamma inom försäkringsbranschen av Försäkringsinspektionens tillsyn. Det föreslås bli bestämt att statsrådet skall ha rätt att utvidga även Försäkringsinspektionens uppgifter och befogenheter i den mån det är nödvändigt för verkställigheten av 12 och 12 a § beredskapslagen.

40 b §. I lagen föreslås en ny 40 b §, där det bestäms om försäkringsgarantikommissionen för undantagsförhållanden. Enligt 1 mom. skall statsrådet tillsätta försäkringsgarantikommissionen för undantagsförhållanden för högst tre år i taget. Kommissionen skall ha en ordförande, en vice ordförande

och minst tre övriga medlemmar. Ordföranden och minst två övriga medlemmar skall ha sådan kännedom om försäkringsverksamhet som är behövlig med hänsyn till arten och omfattningen av kommissionens verksamhet.

Enligt 2 mom. om kommissionens ordförande, vice ordförande eller annan medlem avgår eller avlider under mandatperioden, skall social- och hälsovårdsministeriet utse en ny ordförande, vice ordförande eller medlem i hans eller hennes ställe för den återstående mandatperioden.

I 3 mom. bestäms om kommissionens beslutsfattande. Kommissionen är beslutför när mötets ordförande och minst hälften av de övriga medlemmarna är närvarande. I kommissionen fattas beslut med enkel majoritet. När rösterna fördelas jämnt avgör ordförandens röst. Vid val avgör dock lotten.

I 4 mom. bestäms uttryckligen att kommissionen skall ha rätt att anlita sakkunniga. Kommissionen kan utnämna en sakkunnig t.ex. för att bedöma statens ansvar. Den föreslagna regleringen hindrar inte att kommissionen ingår enskilda uppdragsavtal t.ex. för att sköta en rättegång som gäller ett försäkringsärende. En advokat som arbetar på grundval av ett uppdragsavtal betraktas inte som sakkunnig enligt momentet.

Enligt 5 mom. skall social- och hälsovårdsministeriet fastställa grunderna för ordförandens, de övriga medlemmarnas och de sakkunnigas arvoden.

40 c §. I lagen föreslås en ny 40 c §, där det bestäms bl.a. om uppgifterna för och rapporteringen av försäkringsgarantikommissionen för undantagsförhållanden.

Enligt 1 mom. skall kommissionen för det första bistå social- och hälsovårdsministeriet vid kontroll och bedömning av faktorer som påverkar försörjningsberedskapen i frågor som gäller tillämpning av 12 b §, dvs. i frågor som är av betydelse för beviljandet av försäkringsgarantier för undantagsförhållanden. Kommissionen skall också vara beredande organ i försäkringsgarantiärenden. Beredningsuppgiften omfattar såväl allmänna villkor för försäkringsgarantierna som grunderna för garantiavgiften och handläggningsavgiften i fråga om försäkringsgarantier. Under normala förhållanden skall kommissionen dessutom sköta andra utrednings-, forsk-

nings- och beredningsuppgifter som gäller försäkringsgarantier för undantagsförhållanden, vid behov i enlighet med social- och hälsovårdsministeriets föreskrifter. Under undantagsförhållanden skall kommissionen också bevilja och administrera försäkringsgarantier, om statsrådet så beslutar med stöd av den föreslagna bestämmelsen i 12 b § 5 mom.

I 2 mom. bestäms om kommissionens skyldighet att utarbeta en berättelse om sin verksamhet. Kommissionen skall årligen göra en verksamhetsberättelse och lämna den till social- och hälsovårdsministeriet senast i mars.

I 3 mom. sägs för tydlighetens skull att kommissionen i sin verksamhet skall iakttä lagen om förvaltningsförfarande (598/1982) och språklagen (148/1922).

40 d §. I lagen föreslås en ny 40 d §, som innehåller bestämmelser gällande försäkringsgarantikommissionens verksamhet, bl.a. om erhållande av uppgifter, tjänsteansvar och tystnadsplikt.

I 1 mom. bestäms om kommissionens rätt att få uppgifter av myndigheterna samt försäkrings- och pensionsanstalterna. Utan hinder av vad som någon annanstans i lag bestäms om tystnadsplikt eller utlämnande av uppgifter skall kommissionen ha rätt att få de uppgifter som behövs för de uppdrag som föreskrivs i beredskapslagen.

I 2 mom. sägs att på kommissionens medlemmar, sakkunniga och andra som sköter kommissionens uppgifter tillämpas bestämmelserna om tjänsteansvar när de sköter kommissionens uppgifter. Uppgifter som gäller beviljande och administration av försäkringsgarantier är av sådan art att det är tillbörligt att dessa personer omfattas av tjänsteansvar.

Med stöd av 4 § 1 mom. 8 punkten lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999) kan kommissionen betraktas som en i nämnda lag avsedd myndighet. I 3 mom. föreslås bli bestämt att utöver vad som bestäms i ovan nämnda skall på offentligheten i kommissionens verksamhet i tillämpliga delar tillämpas 18 kap. 6, 6 b och 6 c § lagen om försäkringsbolag. I frågor som gäller beviljande av försäkringsgarantier och klarläggning av statens ansvarsområden kan det

uppkomma situationer där det är motiverat att mellan kommissionen och olika försäkringsanstalter utlämna uppgifter som omfattas av försäkringssekretess. På kommissionen tillämpas därför motsvarande bestämmelser om tystnadsplikt som i fråga om t.ex. försäkringsbolag som beviljar återförsäkringar.

I 3 mom. bestäms dessutom att kommissionen skall lämna uppgifter till statsrådet, social- och hälsovårdsministeriet och Försäkringsinspektionen. Kommissionen skall tillställa ovan nämnda instanser sådan information som behövs för utförandet av de uppgifter som föreskrivs i beredskapslagen eller i lagar som gäller försäkringsverksamheten. Kommissionen skall sålunda tillställa Försäkringsinspektionen t.ex. sådana uppgifter som ämbetsverket behöver för att övervaka sådana försäkringsbolags verksamhet för vilkas direktförsäkringar har beviljats försäkringsgaranti för undantagsförhållanden.

I 4 mom. föreslås en bestämmelse om betydande att utfärda förordning. Genom förordning av statsrådet skall utfärdas närmare bestämmelser om kommissionens förvaltning och organiseringen av verksamheten.

Kraftträdelsebestämmelse. Genom ändringen av beredskapslagen upphävs lagen om livförsäkring under krigstid jämte ändringar, lagen om krigsförsäkring, förordningen om verkställigheten av lagen om krigsförsäkring samt statsrådets beslut angående området och de allmänna grunderna för statens försäkringsrörelse.

Statens krigsförsäkringsnämnd enligt 2 § lagen om krigsförsäkring, som föreslås upphävd, skall se till att de avtal som nämnden ingått sägs upp och vidta andra åtgärder som behövs för att avsluta nämndens verksamhet. Nämndens verksamhet skall upphöra före utgången av 2003. Den upphävda lagen om krigsförsäkring och upphävda bestämmelser som utfärdats med stöd av den tillämpas tills krigsförsäkringsnämndens verksamhet upphört. Social- och hälsovårdsministeriet skall se till att de tillgångar som krigsförsäkringsnämnden förvaltar intäktsförs i statsbudgeten.

1.2. Kreditinstitutslagen

6 a §. *Förberedelser.* Det är inte tillräckligt

att förberedelser för upprätthållande av beredskap under undantagsförhållanden baserar sig enbart på myndigheternas åtgärder. Det är därför motiverat att beredskapsskyldighet föreskrivs för sådana aktörer på finansmarknaden som under undantagsförhållanden driver verksamhet som är oundgänglig för att finansmarknaden skall fungera. I 1 mom. föreskrivs en sådan beredskapsskyldighet för kreditinstituten.

Förberedelser kan innebära upprätthållande av t.ex. reservutrymmen, reservsystem och beredskap för distansverksamhet samt beredskap för manuell verksamhet. Till de oundgängliga funktioner som skall upprätthållas under undantagsförhållanden hör att trygga fortsatt penningförsörjning och betalningsförmedling. Under undantagsförhållanden kan det också vara nödvändigt att sköta andra uppgifter som hänför sig till kreditinstitutens huvudsakliga verksamhet. Anlitandet av serviceföretag eller någon annan serviceproducent för skötseln av uppgifterna påverkar inte kreditinstitutens skyldighet att förbereda sig inför undantagsförhållanden. Trots att kreditinstitutet har utlokaliserat en del av sin verksamhet är det inte motiverat att kreditinstitutet samtidigt kan överföra sin lagstadgade beredskapsskyldighet på sin avtalspartner. Kreditinstituten ansvarar för upprätthållandet av sin beredskap också när de anlitar ett serviceföretag eller någon annan serviceproducent för att utföra sina uppgifter.

Beredskapsskyldigheten gäller också sådana finansiella institut vars huvudsakliga affärsverksamhet består av att tillhandahålla betalkorts- och betalningstjänster för allmänheten och företag.

Motsvarande beredskapsskyldighet har föreskrivits för teleföretag i telemarknadslagen. I 8 § 2 mom. telemarknadslagen sägs att teleföretaget skall säkerställa att dess uppgifter kan skötas så störningsfritt som möjligt också under undantagsförhållanden genom att delta i beredskapsplanering inom televerksamheten och på förhand bereda den verksamhet som skall utövas under undantagsförhållanden samt genom andra åtgärder. I detaljmotiveringen i propositionen gällande lagen (RP 163/1996 rd) konstateras att den skyldighet att förbereda sig för undantagsförhållanden som föreskrivs i lagrummet är lika omfattan-

de för alla teleföretag. De åtgärder som krävs av teleföretagen beror i praktiken på verksamhetens art och omfattning.

Enligt 15 § 2 mom. lagen om tryggnad av försörjningsberedskapen kan genom lag stadgas att av försörjningsberedskapsfondens medel kan betalas utgifter som föranleds av tryggnaden av försörjningsberedskapen. I 2 mom. föreslås därför bli bestämt att de kostnader som förberedelserna inför undantagsförhållanden medför för kreditinstituten och de finansiella instituten skall kunna ersättas av medel ur försörjningsberedskapsfonden. Motsvarande bestämmelse om teleföretag finns i telemarknadslagen.

Finansinspektionen meddelar närmare anvisningar om tillämpningen av 1 mom.

1.3. Lagen om placeringsfonder

4 a §. I paragrafen föreskrivs fondbolag som bedriver placeringsfondsverksamhet skyldighet att bereda sig införa undantagsförhållanden. Fondbolagen förfogar över uppgifterna i fondandelsregistret. För att trygga fondandelsägarnas och rättsinnehavarnas rättsskydd är det nödvändigt att uppgifterna bevaras under alla förhållanden. Förberedelserna innebär upprätthållande av reservsystem och annan beredskap även under undantagsförhållanden. Fondbolagen ansvarar för att beredskapen upprätthålls i händelse av undantagsförhållanden också när de anlitar tjänster utifrån för skötseln av sina uppgifter.

I 2 mom. föreskrivs på samma sätt som för kreditinstitut att fondbolagen kan få ersättning av medlen i den försörjningsberedskapsfond som avses i 15 § lagen om tryggnad av försörjningsberedskapen för kostnader som föranleds av förberedelserna inför undantagsförhållanden.

Finansinspektionen meddelar närmare anvisningar om tillämpningen av 1 mom.

1.4. Lagen om värdeandelssystemet

13 a §. Enligt paragrafen skall värdepapperscentralen säkerställa att uppgifterna i värdeandelsregistret bevaras så störningsfritt som möjligt också under undantagsförhållanden. Med värdeandelsregister avses i 2 a §

2 mom. det register som i Finland förs vid värdepapperscentralen och som gäller värdeandelskonton, värdeandelar som noterats på värdeandelskontona samt rättigheter och skyldigheter som riktas till värdeandelskonton och värdeandelar.

Enligt 13 § skall värdepapperscentralen sköta bl.a. det ovan nämnda värdeandelsregistret och föra de förteckningar som avses i lagens 4 § samt i 3 och 4 § lagen om värdeandelskonton (827/1991). Funktionerna bör skötas tillförlitligt också under undantagsförhållanden. Ägarandelarna står för en betydande andel av enskilda personers och sammanslutningars förmögenhet. För att trygga rättskyddet för ägarna och rättsinnehavarna av värdeandelar är det nödvändigt att de uppgifter som införts i värdeandelssystemet bevaras under alla förhållanden. Förberedelserna innebär upprätthållande av reservsystem och annan beredskap även under undantagsförhållanden. I fråga om dessa uppgifter ansvarar värdepapperscentralen för att beredskapen upprätthålls också när den anlitar tjänster utifrån för skötseln av uppgifterna.

I 2 mom. föreskrivs på samma sätt som för kreditinstitut att värdepapperscentralen kan få ersättning av medlen i den försörjningsberedskapsfond som avses i 15 § lagen om tryggnad av försörjningsberedskapen för kostnader som föranleds av förberedelserna inför undantagsförhållanden.

Finansinspektionen meddelar närmare anvisningar om tillämpningen av 1 mom.

1.5. Lagen om utländska kreditinstituts och finansiella instituts verksamhet i Finland

13 a §. För utländska kreditinstituts och finansiella instituts filialer i Finland föreslås samma beredskapsskyldighet som för inhemska kreditinstitut och finansiella institut.

I 2 mom. föreslås bli bestämt att filialer till kreditinstitut och finansiella institut enligt 3 och 4 § från stater inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet skall kunna frångå den beredskapsskyldighet som anges i 1 mom. Undantagsbestämmelsen baserar sig på Europeiska unionens principer om en inre marknad som baserar sig på fri rörlighet för tjänster och kapital. Tillämpningen av be-

stämmelsen förutsätter att lagstiftningen i hemstaten för det kreditinstitut eller finansiella institut som håller en filial förpliktar filialen att säkerställa att verksamheten sköts så störningsfritt som möjligt också under undantagsförhållanden och att förberedelserna görs på ett sätt som motsvarar eller kan jämföras med 1 mom. Enligt bestämmelsen behöver en filial inte vidta beredskapsåtgärder enligt 1 mom., om filialen företer en tillräcklig utredning för Finansinspektionen om att filialen med stöd av lagstiftningen i bolagets hemstat har ordnat beredskapen i Finland.

I 3 mom. bestäms på samma sätt som i fråga om inhemska kreditinstitut och finansiella institut att de filialer som avses i paragrafen kan få ersättning av medlen i den försörjningsberedskapsfond som avses i 15 § lagen om tryggnad av försörjningsberedskapen för kostnader som föranleds av förberedelserna inför undantagsförhållanden.

Finansinspektionen meddelar närmare anvisningar om tillämpningen av 1 mom.

1.6. Lagen om försäkringsbolag

1 kap. Allmänna stadganden

7 §. I 1 kap. föreslås en ny 7 §, där det föreslås bli bestämt att försäkringsbolag skall förbereda sig inför undantagsförhållanden. Det är nödvändigt att föreskriva beredskapskyldighet för försäkringsbolag för att det skall kunna säkerställas att bolagen kan verka störningsfritt så länge som möjligt även under krisförhållanden samt för att det skall kunna säkerställas att den oundgängliga verksamheten och tillhandahållandet av försäkringstjänster fortgår så länge som möjligt även under undantagsförhållanden. Förberedelserna kan innebära upprätthållande av reservutrymmen, reservsystem, distansberedskap samt manuell beredskap. Oundgänglig verksamhet som skall upprätthållas under undantagsförhållanden är bl.a. pensions- och ersättningshandläggning samt betalning av fortlöpande pensioner och ersättningar. Försäkringsbolagen svarar för upprätthållandet av sin beredskap också när de anlitar serviceföretag eller någon annan serviceproducent för skötseln av sina uppgifter. I praktiken kräver försäkringsbolagens beredskap sam-

arbete med dem som är verksamma inom försäkringsbranschen samt samarbete med övriga branscher, i synnerhet finansbranschen.

Försäkringsinspektionen skall kunna bevilja undantag från den beredskapskyldighet som föreskrivs i paragrafen, om det är motiverat på grund av försäkringsbolagets storlek eller verksamhetens art och omfattning eller av någon annan särskild orsak. Beviljande av undantag kan bli aktuellt t.ex. i sådana fall där försäkringsbolaget bara säljer sådana frivilliga försäkringar som är av ringa betydelse för medborgarnas utkomst och företagets verksamhet under krisförhållanden. Undantag kan också beviljas t.ex. ett sådant litet försäkringsbolag vars beredskap sköts av ett industriföretag som är dess huvudägare. Försäkringsinspektionen kan utsträcka undantaget till att gälla bara en del av den beredskapskyldighet som avses i paragrafen. Beviljande av undantag befriar inte försäkringsbolaget från att ha i 10 kap. 3 c § avsedda riskkontrollsystem också för krisförhållanden.

I 2 mom. bestäms på samma sätt som för kreditinstitut att försäkringsbolag kan få ersättning av medlen i den försörjningsberedskapsfond som avses i 15 § lagen om tryggnad av försörjningsberedskapen för kostnader som föranleds av förberedelserna inför undantagsförhållanden.

Försäkringsinspektionen meddelar närmare anvisningar om tillämpningen av 1 mom.

1.7. Lagen om försäkringsföreningar

1 kap. Allmänna stadganden

8 §. Försäkringsföreningarna är ömsesidiga försäkringsanstalter som beviljar skadeförsäkringar. Försäkringsföreningarna får inte utöva lagstadgad verksamhet. I 1 kap. föreslås en ny 8 §, där försäkringsföreningarna föreskrivs motsvarande obligatoriska beredskapskyldighet som försäkringsbolagen. Försäkringsföreningarna kan i praktiken sköta förberedelserna tillsammans med andra föreningar och eventuellt också med föreningarnas återförsäkrare. I synnerhet i fråga om små försäkringsföreningar kan det således bli

aktuellt med av Försäkringsinspektionen beviljat undantag från skyldigheten.

I 2 mom. bestäms på samma sätt som för försäkringsbolag att försäkringsföreningar kan få ersättning av medlen i den försörjningsberedskapsfond som avses i 15 § lagen om tryggnad av försörjningsberedskapen för kostnader som föranleds av förberedelserna inför undantagsförhållanden.

Försäkringsinspektionen meddelar närmare anvisningar om tillämpningen av 1 mom.

1.8. Lagen om utländska försäkringsbolag

63 a §. I lagen föreslås en ny 63 a §, som innehåller en bestämmelse om beredskapsskyldighet som i lämpliga delar motsvarar 1 kap. 7 § lagen om försäkringsbolag. Beredskapsskyldigheten gäller såväl representationer i Finland för försäkringsbolag från tredje land som utländska EES-försäkringsbolags representationer i Finland. Trots att utländska försäkringsbolag i dag upptar en rätt liten del av den finländska försäkringsmarknaden, är det motiverat att föreskriva lagstadgad beredskapsskyldighet även för dem. En orsak är bl.a. att försäkringstagarna inte heller under undantagsförhållanden skall försättas i olika ställning beroende på den som beviljar försäkring. Utländska försäkringsbolag bör inte heller få konkurrensfördelar av att inhemska försäkringsbolag genom lag åläggs sådana skyldigheter som inte gäller utländska försäkringsbolag.

Försäkringsinspektionen kan på samma sätt som i fråga om inhemska försäkringsföretag bevilja utländska försäkringsbolag i Finland undantag från den beredskapsskyldighet som föreskrivs i lagen.

I 2 mom. föreslås en undantagsbestämmelse i fråga om utländska EES-försäkringsbolags beredskapsskyldighet. Undantaget baserar sig på Europeiska unionens principer om en inre marknad för försäkringstjänster. För tillämpningen av bestämmelsen förutsätts att lagstiftningen i bolagets hemstat förpliktar representationen att se till att dess verksamhet sköts så störningsfritt som möjligt också under undantagsförhållanden och att förberedelserna genomförs på ett sätt som motsvarar eller kan jämföras med 1 mom. Det föreslås

bli bestämt att en representation inte skall vara skyldig att vidta beredskapsåtgärder enligt 1 mom., om den företer Försäkringsinspektionen en tillräcklig utredning om sin beredskap på grundval av lagstiftningen i bolagets hemstat.

I 3 mom. bestäms på samma sätt som för inhemska försäkringsföretag att utländska försäkringsbolag kan få ersättning av medlen i den försörjningsberedskapsfond som avses i 15 § lagen om tryggnad av försörjningsberedskapen för kostnader som föranleds av förberedelserna inför undantagsförhållanden.

Försäkringsinspektionen meddelar närmare anvisningar om tillämpningen av 1 mom.

1.9. Lagen om pensionsstiftelser

4 a §. I lagen föreslås en ny 4 a §, där pensionsstiftelserna föreskrivs samma beredskapsskyldighet som försäkringsbolagen. Av de drygt 100 verksamma pensionsstiftelserna bedriver 30 lagstadgad arbetspensionsförsäkring. Storleken på de pensionsstiftelser som beviljar tilläggskydd varierar i hög grad från anstalter med några försäkrade till pensionsanstalter som sköter försäkringsskyddet för flera tusentals försäkrade. Pensionsstiftelser som beviljar lagstadgat pensionskydd och delvis även pensionsstiftelser som beviljar frivilligt pensionskydd har en betydande andel i tryggnaden av befolkningens utkomst. Pensionsstiftelsernas funktioner har utlokaliseras bl.a. i fråga om förande av register och betalning av pensioner. Enligt förslaget skall pensionsstiftelserna ansvara för beredskapen också i fråga om utlokaliserade funktioner.

Försäkringsinspektionen skall kunna bevilja pensionsstiftelserna undantag från den lagstadgade beredskapsskyldigheten på samma sätt som i fråga om försäkringsbolag och försäkringsföreningar. Undantaget gälla t.ex. sådana små pensionsstiftelser vilkas verksamhet och beredskap sköts som ett led i arbetsgivarbolagets verksamhet.

I 2 mom. bestäms på samma sätt som för försäkringsbolag och försäkringsföreningar att pensionsstiftelserna kan få ersättning av medlen i den försörjningsberedskapsfond som avses i 15 § lagen om tryggnad av försörjningsberedskapen för kostnader som föranleds av förberedelserna inför undantags-

förhållanden.

Försäkringsinspektionen meddelar närmare anvisningar om tillämpningen av 1 mom.

1.10. Lagen om försäkringskassor

7 a §. I lagen föreslås en ny 7 a §, där försäkringskassor som omfattas av lagen om försäkringskassor föreskrivs motsvarande beredskapsskyldighet som försäkringsbolagen och pensionsstiftelserna. Försäkringskassor är pensionskassor, sjukkassor samt begravnings- och avgångsbidragsskassor. I synnerhet pensionskassor som beviljar lagstadgat pensionsskydd har en betydande andel i tryggheten av befolkningens utkomst. Sjukkassor är arbetsplatskassor som beviljar förmåner enligt sjukförsäkringslagen samt kompletterande kassor som bara beviljar tilläggsförmåner. Anlitandet av serviceföretag eller andra serviceproducenters tjänster vid skötseln av uppgifterna påverkar inte försäkringskassornas skyldighet att förbereda sig inför undantagsförhållanden.

Försäkringsinspektionen skall kunna bevilja försäkringskassorna undantag från den lagstadgade beredskapsskyldigheten på samma sätt som i fråga om försäkringsbolag eller pensionsstiftelser. Undantaget kan gälla t.ex. sådana försäkringskassor som har speciellt ringa verksamhet eller som beviljar sådana förmåner som är obetydliga för medborgarnas utkomst under undantagsförhållanden.

I 2 mom. bestäms på samma sätt som för försäkringsbolag och pensionsstiftelser att försäkringskassorna kan få ersättning av medlen i den försörjningsberedskapsfond som avses i 15 § lagen om tryggheten av försörjningsberedskapen för kostnader som förorsakas av förberedelserna inför undantagsförhållanden.

Försäkringsinspektionen meddelar närmare anvisningar om tillämpningen av 1 mom.

1.11. Lagen om sjömanspensioner

64 e §. I lagen föreslås en ny 64 e §, där sjömanspensionskassan föreskrivs motsvarande beredskapsskyldighet som försäkringsbolagen, försäkringsföreningarna, pensionsstiftelserna och försäkringskassorna. Sjömanspensionskassan sköter lagstadgad ålder-

doms-, invaliditets- och familjepensionsförsäkring för sjömän anställda inom utrikesfart. Med beaktande av grundandet av sjömanspensionskassan och den lagstadgade verksamheten kan i fråga om beredskapsskyldigheten inte beviljas motsvarande undantag som för ovan nämnda övriga försäkrings- och pensionsanstalter.

I 2 mom. bestäms på samma sätt som för bl.a. försäkringsbolag att sjömanspensionskassan kan få ersättning av medlen i den försörjningsberedskapsfond som avses i 15 § lagen om tryggheten av försörjningsberedskapen för kostnader som förorsakas av förberedelserna inför undantagsförhållanden.

Försäkringsinspektionen meddelar närmare anvisningar om tillämpningen av 1 mom.

1.12. Lagen om pension för lantbruksföretagare

17 h §. I lagen föreslås en ny 17 h §, där lantbruksföretagarnas pensionsanstalt föreskrivs samma beredskapsskyldighet som sjömanspensionskassan. Lantbruksföretagarnas pensionsanstalt sköter lantbruksföretagarens lagstadgade pensions- och olycksfallsförsäkringar samt bl.a. avträdelse- och avbyttjänster.

I 2 mom. bestäms på samma sätt som för sjömanspensionskassan att lantbruksföretagarnas pensionsanstalt kan få ersättning av medlen i den försörjningsberedskapsfond som avses i 15 § lagen om tryggheten av försörjningsberedskapen för kostnader som förorsakas av förberedelserna inför undantagsförhållanden.

Försäkringsinspektionen meddelar närmare anvisningar om tillämpningen av 1 mom.

1.13. Lagen pension för arbetstagare i kortvariga arbetsförhållanden

11 k §. I lagen föreslås en nya 11 k §, där arbetspensionskassan föreskrivs samma beredskapsskyldighet som sjömanspensionskassan.

I 2 mom. bestäms på samma sätt som för sjömanspensionskassan att arbetspensionskassan kan få ersättning av medlen i den försörjningsberedskapsfond som avses i 15 § lagen om tryggheten av försörjningsberedskapen

pen för kostnader som föranleds av förberedelserna inför undantagsförhållanden.

Försäkringsinspektionen meddelar närmare anvisningar om tillämpningen av 1 mom.

1.14. Lagen om pension för konstnärer och särskilda grupper av arbetstagare

9 k §. I lagen föreslås en ny 9 k §, där pensionskassan för utövande konstnärer och särskilda grupper av arbetstagare föreskrivs samma beredskapsskyldighet som arbetspensionskassan.

I 2 mom. bestäms på samma sätt som för arbetspensionskassan att pensionskassan för utövande konstnärer och andra grupper av arbetstagare kan få ersättning av medlen i den försörjningsberedskapsfond som avses i 15 § lagen om tryggnad av försörjningsberedskapen för kostnader som föranleds av förberedelserna inför undantagsförhållanden.

Försäkringsinspektionen meddelar närmare anvisningar om tillämpningen av 1 mom.

1.15. Lagen om pension för arbetstagare

14 c §. I lagen föreslås en ny 14 c §, där pensionsskyddscentralen föreskrivs motsvarande beredskapsskyldighet som arbetspensionskassorna. Pensionsskyddscentralen är ett lagstadgat centralorgan inom arbetspensionssystemet som svarar för de gemensamma uppgifterna inom systemet, t.ex. registret över arbetsförhållanden som ligger till grund för arbetspensionerna. I arbetspensionsfrågor är pensionsskyddscentralen också internationell kontaktnärhet. I enlighet med arten av pensionsskyddscentralens verksamhet sker förberedelserna inför undantagsförhållanden till stor del i samarbete med arbetspensionsanstalterna.

I 2 mom. bestäms på samma sätt som för arbetspensionskassorna att pensionsskyddscentralen kan få ersättning av medlen i den försörjningsberedskapsfond som avses i 15 § lagen om tryggnad av försörjningsberedskapen för kostnader som föranleds av förberedelserna inför undantagsförhållanden.

Försäkringsinspektionen meddelar närmare anvisningar om tillämpningen av 1 mom.

1.16. Lagen om försäkringsavtal

37 a §. I lagen föreslås en ny 37 a §, där det bestäms om begränsning av försäkringsgivarens ansvar. Begränsningen hänför sig till krigsrisk i samband med livförsäkring.

Enligt 1 mom. får försäkringsgivaren i livförsäkringsavtal inte åberopa ett avtalsvillkor enligt vilket försäkringsgivaren befrias från ansvar eller försäkringsgivarens ansvar minskar, om den försäkrades dödsfall föranleds av väpnat angrepp eller krig som riktar sig mot Finland. Dessutom förutsätts att den försäkrade är finländsk medborgare eller i Finland bosatt person. Den föreslagna bestämmelsen sammanfaller med 1 § 1 mom. och 2 § 1 mom. lagen om livförsäkring under krigstid.

Bestämmelserna i 2 mom. motsvarar 4 § lagen om livförsäkring under krigstid. Under krig skall försäkringsgivaren ha rätt att ta ut en krigstillskottspremie för sådana livförsäkringsavtal som berörs av att den krigsrisk som avses i 1 mom. ökar. Enligt förslaget skall Försäkringsinspektionen bestämma om grunderna för krigstillskottspremien.

2. Ikraftträdande

Den nya beredskapsskyldigheten kan förutsätta att de beredskapsskyldiga vidtar förhållandevis omfattande åtgärder, bl.a. upprättar reservsystem. De beredskapsskyldiga bör reserveras tillräckligt med tid för att göra upp beredskapsplaner och genomföra reservsystem. Det föreslås därför att de beredskapsskyldiga skall fullgöra sin beredskapsskyldighet senast inom tre år efter det att lagarna har trätt i kraft.

Lagarna föreslås träda i kraft så snart som möjligt efter det att de har antagits och blivit stadfästa.

3. Lagstiftningsordning

Det centrala syftet med förslagen i propositionen är att få beredskapslagen att svara mot de krav som förutsätts för säkerställandet av samhällsfunktionerna i fråga om regleringen

av finansmarknaden och försäkringsverksamheten under undantagsförhållanden. I beredskapslagen företas samtidigt sådana ändringar som föranleds av att Finland deltar i euroområdet.

Det centrala syftet med beredskapslagstiftningen är att utforma en tillbörlig rättslig grund för de befogenheter som regeringen och övriga myndigheter anses behöva ha under undantagsförhållanden. Med tanke på det demokratiska systemet är det synnerligen viktigt att det finns en lag i stil med beredskapslagen som skall tillämpas i krissituationer (se RP 248/1989 rd, s. 4, se även GrUU 1/2000 rd). För att beredskapslagstiftningen skall kunna fylla sin uppgift under undantagsförhållanden är det av väsentlig vikt att varje förvaltningsområde ser till att befogenheterna enligt beredskapslagen är tidsenliga. Genom propositionen försöker man se till att verksamheten på finansmarknaden, som ses som viktig för samhället, och inom försäkringsbranschen inte rubbas oskäligt ens under undantagsförhållanden.

Enligt 23 § grundlagen kan genom lag införas sådana tillfälliga undantag från de grundläggande fri- och rättigheterna som är nödvändiga om Finland blir utsatt för ett väpnat angrepp eller om det råder undantagsförhållanden som hotar nationen och som är så allvarliga att de enligt lag kan jämföras med ett sådant angrepp. I bestämmelsen förutsätts dessutom att de undantag som införs är förenliga med Finlands internationella förpliktelser i fråga om de mänskliga rättigheterna.

Enligt motiveringen i den proposition som ledde till reformen av de grundläggande fri- och rättigheterna avser undantagen i 16 a § 2 mom. regeringsformen (23 § grundlagen) framför allt lagen om försvarstillstånd och beredskapslagen. Enligt nämnda motivering innebär beredskapslagen ett sådant undantag bara till den del lagen i sin helhet skall tillämpas vid sidan av lagen om försvarstillstånd om Finland blir utsatt för ett väpnat angrepp eller krig.

När nya befogenheter föreslås i beredskapslagen bör de för det första bedömas med tanke på bemyndigandet i 23 § grundlagen till den del befogenheterna blir tillämpliga om Finland blir utsatt för ett väpnat an-

grepp eller om det råder undantagsförhållanden som hotar nationen och som är så allvarliga att de enligt lag kan jämföras med ett sådant angrepp. Definitionen av undantagsförhållanden enligt beredskapslagen täcker åtminstone i fråga om allvarliga störningar i det internationella handelsutbytet och storolyckor ett mera vidsträckt område än vad som avses i 23 § grundlagen. Av de föreslagna nya befogenheterna blir befogenheterna enligt 12 § tillämpliga under alla undantagsförhållanden enligt beredskapslagen och befogenheterna enligt 12 a § också vid allvarliga störningar i det internationella handelsutbytet. Därför bör de föreslagna nya befogenheterna också bedömas i ljuset av enskilda bestämmelser om de grundläggande fri- och rättigheterna.

Beredskapslagen gör det möjligt att under undantagsförhållanden som definieras i lagen genom förordningar av statsrådet vidta åtgärder som till och med kraftigt ingriper i de grundläggande fri- och rättigheter som skyddas i regeringsformen. När beredskapslagen stiftades fäste grundlagsutskottet (GrUU 10/1999 rd) avseende vid att beredskapslagen i sig ännu inte innebär undantag från de grundläggande fri- och rättigheterna, utan bara att statsrådet bemyndigas att under krisförhållanden göra nödvändiga undantag från de grundläggande fri- och rättigheterna. Ökade befogenheter enligt beredskapslagen innebär en utvidgning av rätten att delegera lagstiftningsbehörighet beträffande inskränkningar i de grundläggande fri- och rättigheterna. Eftersom det för alla de föreslagna befogenheterna gäller att inskränkningarna i de grundläggande fri- och rättigheterna framgår först av förordningar av statsrådet, uppfylls inte det krav på lagnivå som utgör förutsättning för att den bemyndigande bestämmelsen i 23 § grundlagen skall tillämpas.

I förhållande till enskilda bestämmelser om de grundläggande fri- och rättigheterna är de nya befogenheter som föreslås i beredskapslagen av betydelse närmast med tanke på egendomsskyddet enligt 15 § grundlagen och näringsfriheten enligt 18 § grundlagen. Förslagen bör bedömas dels ur det formella perspektiv som hänför sig till den hierarkiska nivån för regleringen, dels med tanke på innehållet i bestämmelserna.

Enligt 15 § 1 mom. grundlagen är vars och ens egendom tryggad. Även om orden "enligt lag" inte längre finns med i den allmänna klausulen, är intrång i eller inskränkningar i fråga om egendomsskyddet fortfarande möjliga endast med stöd av lag. I kravet på reglering på lagnivå ingår bl.a. att det väsentliga innehållet i begränsningar som gäller de grundläggande fri- och rättigheterna bör framgå av lagen (GrUB 25/1994 rd). Enligt den föreslagna 12 § beredskapslagen kan genom förordning av statsrådet utförelse och införelse av värdepapper, betalningsmedel och fordringsbevis förbjudas eller tillåtas, föreskrivas hemtagningsskyldighet beträffande dem liksom förbjudas åtgärder som ändrar deras belopp eller art. Sådana befogenheter innebär inskränkningar i friheten att använda egendom. Eftersom det föreslås att inskränkningarna skall föreskrivas genom förordning av statsrådet, uppfylls inte kravet på lagnivå i fråga om inskränkningar i de grundläggande fri- och rättigheterna. Det här hänför sig till den delegeringskonstellation som är typisk för beredskapslagen och som medför att nya befogenheter i lagen lätt kommer i konflikt inte bara med 23 § grundlagen utan också med 80 § grundlagen.

Materiellt sett kan i fråga om 12 § avseende fästas vid att bestämmelserna är tillämpliga bara under undantagsförhållanden och också då bara om situationen inte kan kontrolleras med hjälp av myndigheternas lagenliga befogenheter. I sådana fall kan utövandet av befogenheterna motiveras med synnerligen tvingande allmänt intresse. Införandet av sådana begränsningsbefogenheter kan sålunda anses nödvändiga för att ett godtagbart syfte skall nås. Utövandet av de föreslagna befogenheterna begränsas ytterligare av den ändamålsbundenhets- och nödvändighetsprincip som framgår av 8 § beredskapslagen. På lagnivå blir dock innehållet i befogenheterna rätt öppet och avgränsas närmast via definitionerna av objekten, dvs. värdepapper, betalningsmedel och fordringsbevis. En sådan reglering uppfyller inte de krav på exakthet och noggrann avgränsning som förutsätts i fråga om inskränkningar i de grundläggande fri- och rättigheterna.

I fråga om de ersättningar som skall betalas bör det observeras att med beaktande av 12 §

3 mom. och 37 § beredskapslagen skall ingen ersättning betalas för åtgärder enligt de föreslagna bestämmelserna i 12 § 1 mom. 1 och 3 punkten. Åtgärder enligt den föreslagna bestämmelsen i 12 § 1 mom. 2 punkten kan däremot åläggas endast mot ersättning. Ersättning skall betalas med iakttagande av principerna i 37 § beredskapslagen. Ersättningen betalas sålunda i princip till fullt belopp. Undantag är emellertid möjliga, om statsekonomiska eller samhällsekonomiska skäl nödvändigtvis kräver det.

I 12 § 1 mom. 2 punkten föreslås bli bestämt att genom förordning av statsrådet kan föreskrivas att en valutainlåning är skyldig att överlåta eller överföra till en namngiven statlig myndighet utländska betalningsmedel, inhemska betalningsmedel i utlandet, utländska värdepapper samt tillgodohavanden hos en valutautlåning. Här handlar det om överföring av äganderätten till sådana värdepapper och annat som nämns i bestämmelsen. En sådan expropriationsbestämmelse bör bedömas i ljuset av expropriationsbestämmelsen i 15 § 2 mom. grundlagen. Eftersom skyldigheten att överföra föreskrivs genom förordning av statsrådet, uppfylls inte kravet på reglering på lagnivå. Förslaget uppfyller inte heller kravet att angående expropriation av egendom för allmänt behov mot full ersättning bestäms genom lag.

Med stöd av vad som anförts ovan strider den föreslagna 12 § beredskapslagen mot 15 § grundlagen. Jämfört med gällande 11 § beredskapslagen innehåller den föreslagna 12 § dock inte egentligen några nya befogenheter, utan närmast några ändringar i normgivnings- och verkställighetsfullmakterna. I egenskap av en undantagslag har beredskapslagen stiftats i grundlagsordning. Det kan anses vara klart att gällande 11 § beredskapslagen hör till de bestämmelser som föranledde den aktuella lagstiftningsordningen. Enligt den så kallade konstitutionella genvägsteorin kan ett lagförslag behandlas i vanlig lagstiftningsordning, om de nya bestämmelserna inte utvidgar de ursprungligen stiftade undantagen från grundlagen eller innebär ett helt nytt undantag (GrUU 1/2000 rd).

Med tanke på den föreslagna 12 § är i detta sammanhang av intresse närmast frågan om 12 § 2 mom. 2 punkten tillsammans med

3 mom. innebär att den hemtagningsskyldiges rätt att få ersättning krymper jämfört med den gällande regleringen. Något svar kan inte fås i den proposition som ledde till att beredskapslagen stiftades. I motiveringen till 11 § upprepas bara ordalydelsen i bestämmelsen. I motiveringen till ersättningsbestämmelsen i beredskapslagen hänvisas till specialbestämmelsen i 11 §, men dess syfte beskrivs inte desto närmare. Av motiveringen till nämnda 37 § framgår emellertid att det har ansetts att principen om full ersättning kan iaktas bara mycket snävt när beredskapslagen tillämpas. I 37 § 2 mom. finns det därför en bestämmelse, enligt vilken principen om full ersättning kan frångås också i de fall där utgångspunkten enligt 1 mom. är full ersättning. Det är sålunda inte sannolikt att avsikten har varit att avvika från denna lösning i fråga om ersättningar enligt 11 § 1 mom. 2 punkten. Också ordalydelsen i gällande 1 mom. 2 punkten tyder på detta, dvs. "mot ersättning". I 37 § 1 mom. nämns däremot uttryckligen att "full ersättning" skall betalas för skadan. Det förefaller alltså som om de föreslagna bestämmelserna i 12 § 1 mom. 2 punkten och 3 mom. inte reducerar rätten till ersättning jämfört med det rådande rättsläget. Denna tolkning av den föreslagna 12 § innebär att bestämmelsen inte påverkar lagstiftningsordningen.

På det sätt som nämns ovan bestäms dock det väsentliga innehållet i de inskränkningar i de grundläggande fri- och rättigheterna som de nya befogenheterna möjliggör först genom förordning av statsrådet. Förslaget om en ny 12 a § i beredskapslagen står därför i strid med 15 § 1 mom. grundlagen.

Den nya 12 a § innebär att statsrådet får rätt att övervaka och reglera också finansmarknaden och försäkringsverksamheten. Paragrafen gör det möjligt att bl.a. uppställa gränser för uttag av depositioner, begränsa värdepappershandeln samt begränsa och till och med förbjuda betalningsöverföringar, föreskriva undantag från villkoren i liv- och skadeförsäkringsavtal samt från försäkringspremier och försäkringsersättningar. Sådana befogenheter innebär bl.a. att avtalsfriheten inskränks och berättigar också annars till att begränsa användningen av egendom. Befogenheterna bör därför bedömas i förhållande till egen-

domsskyddet enligt 15 § grundlagen. Eftersom strukturen och skrivsättet i den föreslagna 12 a § liknar den föreslagna 12 §, lämpar sig det som framförts i samband med den även för bedömning av 12 a §. Eftersom 12 a § dock innehåller nya befogenheter jämfört med den gällande beredskapslagen, blir resultatet av bedömningen att 12 a § står i strid med egendomsskyddet enligt 15 § grundlagen.

I det föreslagna 12 a § 1 mom. ingår också behörighet att införa övriga förbud, undantag och begränsningar i fråga om kreditinstitut och finansiella instituts, fondbolags och värdepappersföretags verksamhet och prissättning samt verksamhet och prissättning för andra som driver verksamhet på finansmarknaden samt övriga förbud, undantag och begränsningar som gäller försäkrings- och pensionsanstalters verksamhet samt verksamhet för andra aktörer inom försäkringsbranschen. En sådan befogenhet bör bedömas som en inskränkning i näringsfriheten som skyddas genom 18 § 1 mom. grundlagen. Från samma synpunkt kan man också bedöma befogenheten att införa begränsningar i fråga om emission och förmedling av samt handel med värdepapper.

Eftersom ovan nämnda begränsningar skall föreskrivas genom förordning av statsrådet uppfylls inte heller här kravet på lagnivå i fråga om inskränkningar i de grundläggande fri- och rättigheterna. Materiellt sett blir dock befogenheterna enligt 12 a § 1 mom. tillämpliga endast under undantagsförhållanden och också då bara om situationen inte kan kontrolleras med hjälp av myndigheternas lagliga befogenheter. Också i fråga om dessa befogenheter kan utövandet motiveras med synnerligen tvingande allmänt intresse, och införandet av de föreslagna begränsningsbefogenheterna kan anses nödvändiga för att ett godtagbart syfte skall nås. Utövandet av befogenheterna enligt 12 a § 1 mom. begränsas också av den ändamålsbundenhets- och nödvändighetsprincip som framgår av 8 § beredskapslagen. På det hela taget blir dock innehållet i befogenheterna mycket öppet på lagnivå och avgränsas också här närmast via regleringsobjekten. Dessutom definieras också de bara allmänt. En sådan reglering uppfyller inte de krav på exakthet och noggrann av-

gränsning som förutsätts i fråga om inskränkningar i de grundläggande fri- och rättigheterna. Den föreslagna bestämmelsen i 12 a § 1 mom. strider därför också mot 18 § 1 mom. grundlagen.

I 13 § 1 mom. föreslås bli bestämt att Finlands Banks, Finansinspektionens, Försäkringsinspektionens eller någon annan statlig myndighets uppgifter och befogenheter skall kunna utvidgas genom förordning av statsrådet i den mån det är nödvändigt för verkställigheten av 12 och 12 a §. Förslaget bör granskas i förhållande till 119 § 2 mom. grundlagen, där det sägs att de allmänna grunderna för statsförvaltningens organ skall regleras genom lag, om deras uppgifter omfattar utövning av offentlig makt. De allmänna grunderna enligt bestämmelsen omfattar bl.a. enhetens verksamhetsområde samt huvudsakliga uppgifter (se RP 1/1998 rd. s. 174/II). Med hänsyn till arten hos de befogenheter som föreslås i beredskapslagen står det klart att de innebär utövning av offentlig makt. Det kan sålunda anses att av 119 § 2 mom. grundlagen följer att sådana befogenheter skall regleras genom lag. Enligt det föreslagna 13 § 1 mom. skall befogenheterna dock utvidgas genom förordning av statsrådet, vilket innebär att 13 § 1 mom. bör anses stå i strid med 119 § 2 mom. grundlagen.

Enligt det föreslagna 13 § 2 mom. skall statsrådet begära ett utlåtande av bankfullmäktige innan det utfärdar en förordning om Finlands Bank. Utlåtande behöver dock inte begäras, om bankfullmäktige har gjort en framställning till statsrådet om utvidgning av Finlands Banks uppgifter och befogenheter. Samma förfarande gäller även de förordningar som avses i 12 § 2 mom. och 12 a § 3 mom. Förslaget är av betydelse på grund av Finlands Banks statsförfattningsrättsliga ställning.

Enligt 91 § 1 mom. grundlagen står Finlands Bank under riksdagens garanti och vård enligt vad som bestäms genom lag. Kravet på att Finlands Banks skall stå under riksdagens vård har ansetts innebära att Finlands Bank i den riksdagsanknutna specialförvaltningen inte får agera inom den ordinarie statsförvaltningen (GrUU 5/1997 rd). Av lagförbehållet i 91 § 1 mom. grundlagen följer att Finlands Banks ställning regleras genom lag.

Centrala frågor med tanke på denna ställning är i sin tur de uppgifter och befogenheter som Finlands Bank har vid respektive tidpunkt (t.ex. GrUU 7/1998 rd). Enligt förslaget skall Finlands Banks uppgifter och befogenheter kunna regleras genom förordning av statsrådet. Eftersom kravet på reglering genom lag då inte uppfylls, harmonierar inte den föreslagna 13 § i sig med 91 § 1 mom. grundlagen. Med tanke på normhierarkin har dock ett liknande arrangemang redan tillägnats i gällande 13 § beredskapslagen. Den föreslagna nya bestämmelsen utvidgar således inte de ursprungligen föreskrivna undantagen från grundlagen och påverkar därför inte lagstiftningsordningen.

I andra meningen i 91 § 1 mom. grundlagen sägs att riksdagen väljer bankfullmäktige för att övervaka Finlands Banks verksamhet. Den föreslagna bestämmelsen i 13 § 2 mom. beredskapslagen innebär att bankfullmäktiges ställning förändras. Enligt gällande lag förutsätts att bankfullmäktige gör en framställning till statsrådet för att bankens uppgifter och befogenheter skall ändras, medan det enligt förslaget är tillräckligt att bankfullmäktige ger statsrådet ett utlåtande i saken. Förslaget grundar sig på den allmänna ändringen av bankfullmäktiges ställning efter det att beredskapslagen stiftats. Avseende kan dessutom fästas vid arrangemanget enligt den föreslagna 12 §, som innebär att normgivningsbefogenheten enligt gällande 11 § överförs från Finlands Bank till statsrådet. Finlands Banks eventuella uppgifter begränsas sålunda till verkställigheten av 12 och 12 a §. Med beaktande av att i systemet beträffande beredskapslagen skall förordningar av statsrådet föreläggas riksdagen, kan man på det hela taget anse att den föreslagna ändringen av bankfullmäktiges ställning inte står i strid med grundlagens bestämmelser om Finlands Bank.

Enligt förslagen om beredskapsskyldighet skall de kostnader som föranleds av att skyldigheten fullgörs, på de villkor som anges i lagen, kunna ersättas ur den försörjningsberedskapsfond som avses i lagen om tryggnad av försörjningsberedskapen. Försörjningsberedskapsfonden är en fond utanför statsbudgeten. I 87 § grundlagen sägs att genom lag kan bestämmas att en statlig fond skall

lämnas utanför statsbudgeten, om skötseln av någon bestående statlig uppgift nödvändigtvis kräver det. För att ett lagförslag om inrättande av en fond utanför statsbudgeten eller om väsentlig utvidgning av en sådan fond eller dess ändamål skall godkännas krävs i riksdagen minst två tredjedelars majoritet av de avgivna rösterna.

Om användningen av försörjningsberedskapsfondens medel bestäms för närvarande i 15 § lagen om tryggnad av försörjningsberedskapen. I 1 mom. sägs att med medel ur försörjningsberedskapsfondens täcks de utgifter som med stöd av denna lag föränleds av Försörjningsberedskapscentralens verksamhet, statens säkerhetsupplagring och annat tryggnad av försörjningsberedskapen. I 2 mom. bestäms om användningen av försörjningsberedskapsfondens medel för verksamhet av typen understöd (se RP 105/1992 rd). Enligt 1 § lagen om tryggnad av försörjningsberedskapen är syftet med försörjningsberedskapen att med tanke på undantagsförhållanden trygga befolkningens utkomst, landets näringsliv och de ekonomiska funktioner som är nödvändiga för landets försvar. Undantagsförhållanden definieras inte i lagen, men i 2 § 3 mom. nämns att om myndigheternas befogenheter under undantagsförhållanden bestäms i beredskapslagen och lagen om försvarstillstånd. Det är därför motiverat att utgå från att i lagen om tryggnad av försörjningsberedskapen avses det samma som i 2 § beredskapslagen.

Eftersom syftet med de föreslagna bestämmelserna om beredskapsskyldighet är att säkerställa att institutionerna på finansmarknaden och inom försäkringsbranschen fungerar även under undantagsförhållanden, innebär förslagen inte att ändamålet med försörjningsberedskapsfondens utvidgas genomfört med det gällande rättsläget.

I lagen om försäkringsavtal föreslås en ny 37 a §, som begränsar försäkringsgivarens rätt att åberopa ett sådant avtalsvillkor i ett avtal som gäller livförsäkring eller dess tilläggsförsäkring enligt vilket försäkringsgivaren befrias från ansvar eller försäkringsgivarens ansvar minskar, om dödsfall eller arbetsoförmåga för en försäkrad föränleds av väpnat angrepp eller krig som riktar sig mot Finland. Bestämmelsen innebär att avtalsfriheten begränsas och står sålunda i strid med 15 § grundlagen. Motsvarande bestämmelse finns redan i gällande lag om livförsäkring under krigstid. Lagen stiftades i grundlagsordning just på grund av denna motstridighet. Eftersom förslaget inte innebär att det tidigare undantaget från grundlagen inte utvidgas, kan bestämmelsen enligt den så kallade konstitutionella genvägsteorin godkännas i vanlig lagstiftningsordning.

På grund av de statsförfattningsrättsliga aspekterna i anslutning till förslaget är det enligt regeringen önskvärt att utlåtande om propositionen begärs av grundlagsutskottet.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs Riksdagen följande lagförslag:

1.

Lag**om ändring av beredskapslagen**

I enlighet med riksdagens beslut, tillkommet på det sätt som 73 § grundlagen föreskriver, *ändras* i beredskapslagen av den 22 juli 1991 (1080/1991) 11—13 § och *fogas* till lagen nya 12 a, 12 b och 40 b—40 d § som följer:

11 §

I 12 och 12 a § avses med

1) *valutainlämning* fysisk eller juridisk person som har sin hemort i Finland, samt utländsk filial i Finland,

2) *valutautlämning* fysisk eller juridisk person som inte har sin hemort i Finland, samt finländsk filial i utlandet,

3) *betalningsmedel* sedlar, metallmynt som används allmänt inom betalningsrörelse, elektroniska pengar, bankväxlar, checker och andra betalningsanvisningar som kan jämföras med dem, och med *utländska betalningsmedel* betalningsmedel i utländskt mynt eller betalningsmedel som inbegriper rätt att betala i utländskt mynt,

4) *värdepapper* värdepapper enligt värdepappersmarknadslagen (495/1989) samt standardiserade options- och terminsavtal enligt 1 kap. 2 § lagen om handel med standardiserade optioner och terminer (772/1988) jämte derivatavtal som kan jämföras med dessa, samt andra derivatavtal, och med *utländska värdepapper* värdepapper som emitterats av en valutautlämning och rättigheter som hänför sig till sådana värdepapper,

5) *fordringsbevis* skuldebrev, växlar, depositionsbevis, bankböcker samt andra skriftliga förbindelser som kan jämföras med dem.

Genom förordning av statsrådet kan också internationella finansiella institut eller andra institut med hemort i Finland definieras som valutautlämningar.

Vad som i 12 och 12 a § bestäms om värdepapper tillämpas på motsvarande sätt på värdeandelar enligt lagen om värdeandelsystemet (826/1991).

12 §

Genom förordning av statsrådet kan föreskrivas

1) att utförelse och införelse av värdepapper, betalningsmedel och fordringsbevis är förbjuden eller på de villkor som statsrådet uppställer tillåten endast med tillstånd av en namngiven statlig myndighet,

2) att en valutainlämning är skyldig att mot ersättning, på det sätt som statsrådet fastställt överlåta eller överföra sådana utländska betalningsmedel och i finskt mynt utställda betalningsmedel i utlandet, utländska värdepapper samt tillgodohavanden hos en valutautlämning, som han äger eller innehar, till en namngiven statlig myndighet (*hemtagningsskyldighet*) och att den namngivna statliga myndigheten har rätt att på de villkor som statsrådet uppställt bevilja undantag från hemtagningsskyldigheten,

3) att sådana transaktioner är förbjudna som ändrar eller kan ändra beloppet eller arten av sådana utländska betalningsmedel, värdepapper eller tillgodohavanden hos en valutautlämning, som ägs eller innehas av en valutainlämning, samt likaså sådana transaktioner mellan en valutainlämning och en valutautlämning som ändrar eller kan ändra beloppet eller arten av en valutainlämnings tillgångar eller skulder, eller att transaktioner av det slag som nämns ovan är tillåtna på de villkor som statsrådet uppställt och endast med tillstånd av en namngiven statlig myndighet.

Genom förordning av statsrådet kan Finlands Bank, Finansinspektionen, Försäkringsinspektionen eller någon annan statlig myndighet berättigas att se till att de bestämmelser som utfärdats med stöd av denna

paragraf verkställs.

Genom förordning av statsrådet bestäms om ersättningen för hemtagningsskyldigheten enligt 1 mom. 2 punkten skall betalas i finskt mynt eller i den utländska valuta som skall hemtagas och om överlåtare eller överföraren har rätt att välja mellan dessa grunder. När ersättningen bestäms skall den kurs iaktas som Finlands Bank vid överlåtelsetidpunkten tillämpar vid valutaväxling. Ersättning betalas i enlighet med principerna i 37 §.

12 a §

Under undantagsförhållanden enligt 2 § 1—4 punkten kan statsrådet övervaka och reglera finansmarknaden och försäkringsverksamheten samt genom förordning ange

1) räntor som skall iaktas på finansmarknaden och inom försäkringsverksamheten,

2) begränsningar i tillämpningen av indexvillkor,

3) förpliktelser och begränsningar i fråga om kreditgivning och säkerheter för den samt i fråga om valutainlåningars depositioner och övriga från allmänheten mottagna medel som skall återbetalas,

4) förpliktelser och begränsningar i fråga om kreditinstituts och finansiella instituts, fondbolags och värdepappersföretags samt försäkrings- och pensionsanstalters placeringar,

5) begränsningar i fråga om emittering av handel med samt förmedling av värdepapper samt beviljande och förmedling av livförsäkringar, såsom begränsning eller förbud att handla med värdepapper och begränsning eller förbud att bevilja fondlivförsäkringar,

6) begränsningar i betalningsrörelsen, såsom begränsning av eller förbud mot betalningsöverföringar,

7) avbrytande eller begränsning av clearingverksamhet med värdepappershandel och värdeandelsregistrets verksamhet,

8) undantag från de soliditetskrav som föreskrivits för kreditinstitut, värdepappersföretag samt försäkrings- och pensionsanstalter,

9) bokföring och bokslut samt sanering, likvidation och konkurs för kreditinstitut och finansiella institut, värdepappersföretag, fondbolag, värdepappersbörsen, värdepap-

perscentralen och optionsföretag samt försäkrings- och pensionsanstalter,

10) undantag från de förpliktelser som gäller insättningsgarantifonden, ersättningsfonden för investerarskydd, registreringsfonden och clearingfonden, såsom undantag från skyldigheten att utöka fonderna eller från skyldigheten att betala ersättningar av fondens medel,

11) övriga förbud, undantag och begränsningar i fråga kreditinstituts och finansiella instituts, fondbolags och värdepappersföretags verksamhet och prissättning samt i fråga om verksamhet och prissättning för andra som driver verksamhet på finansmarknaden,

12) undantag från kraven på beräkning och täckning av försäkrings- och pensionsanstalters ansvarsskuld och pensionsansvar,

13) undantag från giltighetstiden och villkoren för samt återköp av liv- och skadeförsäkringsavtal samt försäkringspremier och försäkringsersättningar,

14) utjämning av kostnaderna mellan försäkringsanstalterna för betalning av sådana ersättningar som med stöd av 13 punkten eller 37 a § lagen om försäkringsavtal (543/1994) betalats till högre belopp än enligt avtalsvillkoren,

15) övriga förbud, undantag och begränsningar i fråga om försäkrings- och pensionsanstalters verksamhet samt verksamheten för andra som driver verksamhet inom försäkringsbranschen.

Bestämmelser om livförsäkring i denna paragraf tillämpas på motsvarande sätt på annan pensionsförsäkring än lagstadgad pensionsförsäkring.

Genom förordning av statsrådet kan Finlands Bank, Finansinspektionen, Försäkringsinspektionen eller någon annan statlig myndighet berättigas att se till att de bestämmelser som utfärdats med stöd av denna paragraf verkställs.

12 b §

Under undantagsförhållanden kan statsrådet på de villkor det anger och utan krav på motsäkerhet ställa garanti för skadeförsäkring som en försäkringsanstalt beviljat i händelse av att skadan vid ett försäkringsfall överstiger det maximibelopp som fastställts i garantiförbindelsen (*försäkringsgaranti för*

undantagsförhållanden). Statsrådet fastställer de allmänna avtalsvillkoren för försäkringsgarantier för undantagsförhållanden. Försäkringsgaranti för undantagsförhållanden kan ställas endast

1) om skadeförsäkringen kan anses oundgänglig för att trygga befolkningens utkomst eller landets näringsliv under undantagsförhållanden, och

2) om det inte finns något tillbörligt återförsäkringsskydd med beaktande av undantagsförhållandenas art.

Vid skadeförsäkring enligt 1 mom. kan försäkringsobjektet eller den försäkrade vara

1) finländska handelsfartyg, luftfartyg, fordon eller järnvägsfordon,

2) gods som transporteras i fartyg eller fordon som avses i 1 punkten,

3) utländska handelsfartyg, luftfartyg, fordon eller järnvägsfordon och gods som transporteras i dem, om det aktuella godset är viktigt för Finland,

4) personer som arbetar i fartyg eller fordon som avses i 1 eller 3 punkten, när det är fråga om lagstadgad olycksfallsförsäkring,

5) andra förmåner som är oundgängliga för att trygga befolkningens utkomst eller landets näringsliv.

För försäkringsgarantin för undantagsförhållanden kan tas ut en garantiavgift, vars storlek bestäms med beaktande av undantagsförhållandenas art och i mån av möjlighet med beaktande av arten och omfattningen av risken för staten. För beslut som gäller försäkringsgarantin för undantagsförhållanden kan dessutom tas ut en handläggningsavgift, som bestäms i motsvarighet till de genomsnittliga kostnaderna för handläggningen av försäkringsgarantiärenden. Genom förordning av statsrådet kan utfärdas närmare bestämmelser om principerna för bestämmandet av garantiavgiften och handläggningsavgiften.

I de försäkringsgarantier för undantagsförhållanden som avses i denna paragraf får statens ansvar uppgå till högst 200 miljoner euro per skada och sammanlagt högst 2 000 miljoner euro för alla skador per kalenderår.

Statsrådet kan besluta att beviljandet och förvaltningen av försäkringsgarantierna för undantagsförhållanden helt eller delvis skall överföras till den försäkringsgarantikommis-

sion för undantagsförhållanden som avses i 40 b §.

I fråga om försäkringsgarantin för undantagsförhållanden gäller i övrigt vad som i lagen om statens långivning samt statsborgen och statsgaranti (449/1988) bestäms om statsgaranti.

13 §

Statsrådet kan genom förordning utvidga Finlands Banks, Finansinspektionens, Försäkringsinspektionens eller annan statlig myndighets uppgifter och befogenheter i den mån det behövs för verkställigheten av 12 och 12 a §.

Statsrådet skall begära utlåtande av bankfullmäktige innan det utfärdar en förordning om Finlands Bank. Utlåtande behöver dock inte begäras, om bankfullmäktige har gjort en framställning till statsrådet om utvidgning av Finlands Banks uppgifter och befogenheter.

40 b §

Statsrådet tillsätter en försäkringsgarantikommission för undantagsförhållanden för högst tre år i taget. Kommissionen har en ordförande, en vice ordförande och minst tre övriga medlemmar. Ordföranden och minst två övriga medlemmar skall ha sådan kännedom om försäkringsverksamhet som är behövlig med hänsyn till arten och omfattningen av kommissionens verksamhet.

Om kommissionens ordförande, vice ordförande eller annan medlem avgår eller avlider under mandatperioden, skall social- och hälsovårdsministeriet utse en ny ordförande, vice ordförande eller medlem i hans eller hennes ställe för den återstående mandatperioden.

Kommissionen är beslutför när mötets ordförande och minst hälften av de övriga medlemmarna är närvarande. I kommissionen fattas beslut med enkel majoritet. När rösterna fördelas jämnt avgör ordförandens röst. Vid val avgör dock lotten.

Kommissionen har rätt att anlita sakkunniga.

Ordförandens, de övriga medlemmarnas och de sakkunnigas arvoden fastställs av social- och hälsovårdsministeriet.

40 c §

Försäkringsgarantikommissionen för undantagsförhållanden skall

1) bistå social- och hälsovårdsministeriet vid kontroll och bedömning av faktorer som påverkar försörjningsberedskapen i frågor som gäller tillämpning av 12 b §,

2) bereda allmänna villkor för de försäkringsgarantier för undantagsförhållanden som avses i 12 b §,

3) bereda grunderna för den garantiavgift och handläggningsavgift som avses i 12 b § 3 mom.,

4) sköta övriga av social- och hälsovårdsministeriet utfärdade utrednings-, forsknings- och beredningsuppgifter i anslutning till försäkringsgarantierna för undantagsförhållanden,

5) bevilja och administrera försäkringsgarantier för undantagsförhållanden så som statsrådet beslutar med stöd av 12 b § 5 mom.

Kommissionen skall årligen senast i mars lämna social- och hälsovårdsministeriet en berättelse över sin verksamhet.

Vid handläggningen och administreringen av försäkringsgarantier för undantagsförhållanden skall kommissionen iakttä lagen om förvaltningsförfarande (598/1982) och språklagen (148/1922).

40 d §

Försäkringsgarantikommissionen för undantagsförhållanden har utan hinder av vad som någon annanstans i lag bestäms om tystnadsplikt eller utlämnande av uppgifter rätt att av myndigheter samt försäkrings- och pensionsanstalter få de uppgifter som behövs för de uppdrag som föreskrivits i denna lag.

På kommissionens medlemmar, sakkunniga och andra som sköter kommissionens uppgifter tillämpas bestämmelserna om tjänsteansvar när de sköter kommissionens uppgifter.

Utöver vad som bestäms i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet

(621/1999) tillämpas på offentligheten i kommissionens verksamhet enligt denna lag i tillämpliga delar 18 kap. 6, 6 b och 6 c § lagen om försäkringsbolag (1062/1979). Kommissionen skall inom den tid som statsrådet, social- och hälsovårdsministeriet samt Försäkringsinspektionen anger tillställa dessa sådan information om sin verksamhet som behövs för utförandet av de uppgifter som föreskrivs i denna lag eller i lagar som gäller försäkringsverksamheten.

Närmare bestämmelser om kommissionens förvaltning och organiseringen av verksamheten utfärdas genom förordning av statsrådet.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Genom denna lag upphävs lagen den 24 oktober 1939 om livförsäkring under krigstid (364/1939) jämte ändringar, lagen den 24 oktober 1939 om krigsförsäkring (365/1939), förordningen den 25 november 1988 om verkställighet av lagen om krigsförsäkring (993/1988) samt statsrådets beslut av den 23 mars 1943 angående området och de allmänna grunderna för statens försäkringsrörelse (270/1943).

Statens krigsförsäkringsnämnd enligt den upphävda 2 § lagen om krigsförsäkring skall utan dröjsmål vidta de åtgärder som behövs för uppsägningen av de avtal som nämnden ingått och för avslutandet av nämndens övriga verksamhet. Nämnden skall vidta åtgärderna enligt detta moment före den 31 december 2003. Den upphävda lagen om krigsförsäkring och upphävda bestämmelser som utfärdats med stöd av den tillämpas tills krigsförsäkringsnämndens verksamhet upphört, dock högst till och med den 31 december 2003.

Social- och hälsovårdsministeriet skall se till att de medel som krigsförsäkringsnämnden administrerar intäktsförs i statsbudgeten.

Åtgärder som verkställigheten av denna lag förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.

2.

Lag**om ändring av kreditinstitutslagen**

I enlighet med riksdagens beslut
fogas till kreditinstitutslagen av den 30 december 1993 (1607/1993) en ny 6 a § som följer:

6 a §

Förberedelser

Kreditinstitut och sådana finansiella institut vilkas huvudsakliga affärsverksamhet består av att tillhandahålla betalkorts- och betalningstjänster skall genom deltagande i beredningsplanering på finansmarknaden och förberedelser av verksamhet under undantagsförhållanden samt genom andra åtgärder säkerställa att deras uppgifter kan skötas så störningsfritt som möjligt också under undantagsförhållanden.

Om de uppgifter som följer av 1 mom. för-

utsätter åtgärder som klart avviker från sådan verksamhet som skall anses vara sedvanlig för kreditinstitut eller finansiella institut och som medför väsentliga merkostnader, kan dessa kostnader ersättas ur den försörjningsberedskapsfond som avses i lagen om tryggande av försörjningsberedskapen (1390/1992).

Finansinspektionen kan meddela anvisningar om tillämpningen av 1 mom.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Den skyldighet som föreskrivs i 6 a § skall fullgöras senast inom tre år efter det att denna lag har trätt i kraft.

3.

Lag**om ändring av lagen om placeringsfonder**

I enlighet med riksdagens beslut
fogas till lagen den 29 januari 1999 om placeringsfonder (48/1999) en ny 4 a § som följer:

4 a §

Fondbolag skall genom deltagande i beredningsplanering på finansmarknaden och förberedelser av verksamhet under undantagsförhållanden samt genom andra åtgärder säkerställa att deras uppgifter kan skötas så störningsfritt som möjligt också under undantagsförhållanden (*förberedelser*).

Om de uppgifter som följer av 1 mom. förutsätter åtgärder som klart avviker från sådan verksamhet som skall anses vara sedvanlig för fondbolag och som medför väsentliga

merkostnader, kan dessa kostnader ersättas ur den försörjningsberedskapsfond som avses i lagen om tryggande av försörjningsberedskapen (1390/1992).

Finansinspektionen kan meddela anvisningar om tillämpningen av 1 mom.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Den skyldighet som föreskrivs i 4 a § skall fullgöras senast inom tre år efter det att denna lag har trätt i kraft.

4.

Lag**om ändring av lagen om värdeandelssystemet**

I enlighet med riksdagens beslut
fogas till lagen den 17 maj 1991 om värdeandelssystemet (826/1991) en ny 13 a § som följer:

13 a §

Förberedelser

Värdepapperscentralen skall genom deltagande i beredskapsplanering på finansmarknaden och förberedelser av verksamhet under undantagsförhållanden samt genom andra åtgärder säkerställa att uppgifterna i värdeandelsregistret kan förvaras så störningsfritt som möjligt också under undantagsförhållanden.

Om de uppgifter som följer av 1 mom. föutsätter åtgärder som klart avviker från sådan

verksamhet som skall anses vara sedvanlig för värdepapperscentralen och som medför väsentliga merkostnader, kan dessa kostnader ersättas ur den försörjningsberedskapsfond som avses i lagen om tryggande av försörjningsberedskapen (1390/1992).

Finansinspektionen kan meddela anvisningar om tillämpningen av 1 mom.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Den skyldighet som föreskrivs i 13 a § skall fullgöras senast inom tre år efter det att denna lag har trätt i kraft.

5.

Lag**om ändring av lagen om utländska kreditinstituts och finansiella instituts verksamhet i Finland**

I enlighet med riksdagens beslut
fogas till lagen den 30 december 1993 om utländska kreditinstituts och finansiella instituts verksamhet i Finland (1608/1993) en ny 13 a § som följer:

13 a §

Förberedelser

Utländska kreditinstituts filialer och filialer till sådana utländska finansiella institut vilkas huvudsakliga affärsverksamhet går ut på att tillhandahålla betalkorts- och betalningstjänster skall genom deltagande i beredskapsplanering på finansmarknaden och förberedelser av verksamhet under undantagsförhållanden

samt genom andra åtgärder säkerställa att deras uppgifter kan skötas så störningsfritt som möjligt också under undantagsförhållanden.

Den skyldighet som föreskrivs i denna paragraf gäller inte filialer till kreditinstitut och finansiella institut enligt 3 och 4 § till den del filialen med stöd av lagstiftningen i kreditinstitutets eller det finansiella institutets hemstat har säkerställt att dess uppgifter under undantagsförhållanden sköts i analogi med 1 mom. och företett Finansinspektionen en till-

räcklig utredning om detta.

Om de uppgifter som följer av 1 mom. förutsätter åtgärder som klart avviker från sådan verksamhet som skall anses vara sedvanlig för filialer enligt 1 mom. och som medför väsentliga merkostnader, kan dessa kostnader ersättas ur den försörjningsberedskapsfond som avses i lagen om tryggande av försörj-

ningsberedskapen (1390/1992).

Finansinspektionen kan meddela anvisningar om tillämpningen av 1 mom.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Den skyldighet som föreskrivs i 13 a § skall fullgöras senast inom tre år efter det att denna lag har trätt i kraft.

6.

Lag

om ändring av 1 kap. lagen om försäkringsbolag

I enlighet med riksdagens beslut fogas till 1 kap. lagen den 28 december 1979 om försäkringsbolag (1062/1979) en ny 7 § som följer:

1 kap.

Allmänna stadganden

7 §

Förberedelser

Försäkringsbolag skall genom deltagande i beredskapsplanering inom försäkringsbranschen och förberedelser av verksamhet under undantagsförhållanden samt genom andra åtgärder säkerställa att deras uppgifter kan skötas så störningsfritt som möjligt också under undantagsförhållanden. Försäkringsinspektionen kan bevilja undantag från denna skyldighet, om det är motiverat på grund av försäkringsbolagets storlek eller verksamhetens

art och omfattning eller av någon annan särskild orsak.

Om de uppgifter som följer av 1 mom. förutsätter åtgärder som klart avviker från sådan verksamhet som skall anses vara sedvanlig för försäkringsbolaget och som medför väsentliga merkostnader, kan dessa kostnader ersättas ur den försörjningsberedskapsfond som avses i lagen om tryggande av försörjningsberedskapen (1390/1992).

Försäkringsinspektionen kan meddela anvisningar om tillämpningen av 1 mom.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Den skyldighet som föreskrivs i 1 kap. 7 § skall fullgöras senast inom tre år efter det att denna lag har trätt i kraft.

7.

Lag**om ändring av 1 kap. lagen om försäkringsföreningar**

I enlighet med riksdagens beslut
 fogas till 1 kap. lagen den 31 december 1987 om försäkringsföreningar (1250/1987) en ny 8 § som följer:

1 kap.

Allmänna stadganden

8 §

Försäkringsföreningar skall genom deltagande i beredningsplanering inom försäkringsbranschen och förberedelser av verksamhet under undantagsförhållanden samt genom andra åtgärder säkerställa att deras uppgifter kan skötas så störningsfritt som möjligt också under undantagsförhållanden. Försäkringsinspektionen kan bevilja undantag från denna skyldighet, om det är motiverat på grund av försäkringsföreningens storlek eller verksamhetens art och omfattning

eller av någon annan särskild orsak.

Om de uppgifter som följer av 1 mom. förutsätter åtgärder som klart avviker från sådan verksamhet som skall anses vara sedvanlig för försäkringsföreningar och som medför väsentliga merkostnader, kan dessa kostnader ersättas ur den försörjningsberedskapsfond som avses i lagen om tryggande av försörjningsberedskapen (1390/1992).

Försäkringsinspektionen kan meddela anvisningar om tillämpningen av 1 mom.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Den skyldighet som föreskrivs i 1 kap. 8 § skall fullgöras senast inom tre år efter det att denna lag har trätt i kraft.

8.

Lag**om ändring av lagen om utländska försäkringsbolag**

I enlighet med riksdagens beslut
 fogas till lagen den 17 mars 1995 om utländska försäkringsbolag (398/1995) en ny 63 a § som följer:

63 a §

Utländska försäkringsbolags representation i Finland skall genom deltagande i beredningsplanering inom försäkringsbranschen och förberedelser av verksamhet under undantagsförhållanden samt genom andra åtgärder säkerställa att deras uppgifter kan skötas så störningsfritt som möjligt också under undantagsförhållanden. Försäkringsinspektionen kan bevilja undantag från denna skyl-

dighet, om det är motiverat på grund av representationens storlek eller verksamhetens art och omfattning eller av någon annan särskild orsak.

Den skyldighet som föreskrivs i denna paragraf gäller inte utländska EES-försäkringsbolags representationer i Finland till den del representationen med stöd av lagstiftningen i bolagets hemstat säkerställt att dess uppgifter under undantagsförhållanden

sköts i analogi med eller på ett sätt som kan jämföras med 1 mom. och företett Försäkringsinspektionen en tillräcklig utredning om detta.

Om de uppgifter som följer av 1 mom. förutsätter åtgärder som klart avviker från sådan verksamhet som skall anses vara sedvanlig för försäkringsbolag och som medför väsentliga merkostnader, kan dessa kostnader ersättas ur den försörjningsberedskapsfond som

avses i lagen om tryggande av försörjningsberedskapen (1390/1992).

Försäkringsinspektionen kan meddela anvisningar om tillämpningen av 1 mom.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Den skyldighet som föreskrivs i 63 a § skall fullgöras senast inom tre år efter det att denna lag har trätt i kraft.

9.

Lag

om ändring av lagen om pensionsstiftelser

I enlighet med riksdagens beslut fogas till lagen den 29 december 1995 om pensionsstiftelser (1774/1995) en ny 4 a § som följer:

4 a §

Pensionsstiftelser skall genom deltagande i beredskapsplanering inom försäkringsbranschen och förberedelser av verksamhet under undantagsförhållanden samt genom andra åtgärder säkerställa att deras uppgifter kan skötas så störningsfritt som möjligt också under undantagsförhållanden. Försäkringsinspektionen kan bevilja undantag från denna skyldighet, om det är motiverat på grund av pensionsstiftelsens storlek eller verksamhetens art och omfattning eller av någon annan särskild orsak.

Om de uppgifter som följer av 1 mom. för-

utsätter åtgärder som klart avviker från sådan verksamhet som skall anses vara sedvanlig för pensionsstiftelser och som medför väsentliga merkostnader, kan dessa kostnader ersättas ur den försörjningsberedskapsfond som avses i lagen om tryggande av försörjningsberedskapen (1390/1992).

Försäkringsinspektionen kan meddela anvisningar om tillämpningen av 1 mom.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Den skyldighet som föreskrivs i 4 a § skall fullgöras senast inom tre år efter det att denna lag har trätt i kraft.

10.**Lag****om ändring av lagen om försäkringskassor**

I enlighet med riksdagens beslut
fogas till lagen den 27 november 1992 om försäkringskassor (1164/1992) en ny 7 a § som följer:

7 a §

Förberedelser

Försäkringskassor skall genom deltagande i beredningsplanering inom försäkringsbranschen och förberedelser av verksamhet under undantagsförhållanden samt genom andra åtgärder säkerställa att deras uppgifter kan skötas så störningsfritt som möjligt också under undantagsförhållanden. Försäkringsinspektionen kan bevilja undantag från denna skyldighet, om det är motiverat på grund av försäkringskassans storlek eller verksamhetens art och omfattning eller av någon annan särskild orsak.

Om de uppgifter som följer av 1 mom. förutsätter åtgärder som klart avviker från sådan verksamhet som skall anses vara sedvanlig för försäkringskassor och som medför väsentliga merkostnader, kan dessa kostnader ersättas ur den försörjningsberedskapsfond som avses i lagen om tryggande av försörjningsberedskapen (1390/1992).

Försäkringsinspektionen kan meddela anvisningar om tillämpningen av 1 mom.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Den skyldighet som föreskrivs i 7 a § skall fullgöras senast inom tre år efter det att denna lag har trätt i kraft.

11.**Lag****om ändring av lagen om sjömanspensioner**

I enlighet med riksdagens beslut
fogas till lagen den 26 januari 1956 om sjömanspensioner (72/1956) en ny 64 e § som följer:

64 e §

Pensionskassan skall genom deltagande i beredningsplanering inom försäkringsbranschen och förberedelser av verksamhet under undantagsförhållanden samt genom andra åtgärder säkerställa att dess uppgifter kan skötas så störningsfritt som möjligt också under undantagsförhållanden.

Om de uppgifter som följer av 1 mom. förutsätter åtgärder som klart avviker från sådan verksamhet som skall anses vara sedvanlig för pensionskassan och som medför väsentli-

ga merkostnader, kan dessa kostnader ersättas ur den försörjningsberedskapsfond som avses i lagen om tryggande av försörjningsberedskapen (1390/1992).

Försäkringsinspektionen kan meddela anvisningar om tillämpningen av 1 mom.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Den skyldighet som föreskrivs i 64 e § skall fullgöras senast inom tre år efter det att denna lag har trätt i kraft.

12.**Lag****om ändring av lagen om pension för lantbruksföretagare**

I enlighet med riksdagens beslut
fogas till lagen den 14 juli 1969 om pension för lantbruksföretagare (467/1969) en ny 17 h §
 som följer:

17 h §

Lantbruksföretagarnas pensionsanstalt skall genom deltagande i beredskapsplanering inom försäkringsbranschen och förberedelser av verksamhet under undantagsförhållanden samt genom andra åtgärder säkerställa att dess uppgifter kan skötas så störningsfritt som möjligt också under undantagsförhållanden.

Om de uppgifter som följer av 1 mom. förutsätter åtgärder som klart avviker från sådan verksamhet som skall anses vara sedvanlig

för pensionsanstalten och som medför väsentliga merkostnader, kan dessa kostnader ersättas ur den försörjningsberedskapsfond som avses i lagen om tryggande av försörjningsberedskapen (1390/1992).

Försäkringsinspektionen kan meddela anvisningar om tillämpningen av 1 mom.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Den skyldighet som föreskrivs i 17 h § skall fullgöras senast inom tre år efter det att denna lag har trätt i kraft.

13.**Lag****om ändring av lagen om pension för arbetstagare i kortvariga arbetsförhållanden**

I enlighet med riksdagens beslut
fogas till lagen den 9 februari 1962 om pension för arbetstagare i kortvariga arbetsförhållanden (134/1962) en ny 11 k § som följer:

11 k §

Arbetspensionskassan skall genom deltagande i beredskapsplanering inom försäkringsbranschen och förberedelser av verksamhet under undantagsförhållanden samt genom andra åtgärder säkerställa att dess uppgifter kan skötas så störningsfritt som möjligt också under undantagsförhållanden.

Om de uppgifter som följer av 1 mom. förutsätter åtgärder som klart avviker från sådan verksamhet som skall anses vara sedvanlig för arbetspensionskassan och som medför

väsentliga merkostnader, kan dessa kostnader ersättas ur den försörjningsberedskapsfond som avses i lagen om tryggande av försörjningsberedskapen (1390/1992).

Försäkringsinspektionen kan meddela anvisningar om tillämpningen av 1 mom.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Den skyldighet som föreskrivs i 11 k § skall fullgöras senast inom tre år efter det att denna lag har trätt i kraft.

14.**Lag****om ändring av lagen om pension för konstnärer och särskilda grupper av arbetstagare**

I enlighet med riksdagens beslut
 fogas till lagen den 26 juli 1985 om pension för konstnärer och särskilda grupper av arbetstagare (662/1985) en ny 9 k § som följer:

9 k §

Pensionskassan skall genom deltagande i beredskapsplanering inom försäkringsbranschen och förberedelser av verksamhet under undantagsförhållanden samt genom andra åtgärder säkerställa att dess uppgifter kan skötas så störningsfritt som möjligt också under undantagsförhållanden.

Om de uppgifter som följer av 1 mom. förutsätter åtgärder som klart avviker från sådan verksamhet som skall anses vara sedvanlig för pensionskassan och som medför väsentli-

ga merkostnader, kan dessa kostnader ersättas ur den försörjningsberedskapsfond som avses i lagen om tryggande av försörjningsberedskapen (1390/1992).

Försäkringsinspektionen kan meddela anvisningar om tillämpningen av 1 mom.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Den skyldighet som föreskrivs i 9 k § skall fullgöras senast inom tre år efter det att denna lag har trätt i kraft.

15.**Lag****om ändring av lagen om pension för arbetstagare**

I enlighet med riksdagens beslut
 fogas till lagen den 8 juli 1961 om pension för arbetstagare (395/1961) en ny 14 c § som följer:

14 c §

Pensionsskyddscentralen skall genom deltagande i beredskapsplanering inom försäkringsbranschen och förberedelser av verksamhet under undantagsförhållanden samt genom andra åtgärder säkerställa att dess uppgifter kan skötas så störningsfritt som möjligt också under undantagsförhållanden.

Om de uppgifter som följer av 1 mom. förutsätter åtgärder som klart avviker från sådan verksamhet som skall anses vara sedvanlig för pensionsskyddscentralen och som medför

väsentliga merkostnader, kan dessa kostnader ersättas ur den försörjningsberedskapsfond som avses i lagen om tryggande av försörjningsberedskapen (1390/1992).

Försäkringsinspektionen kan meddela anvisningar om tillämpningen av 1 mom.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Den skyldighet som föreskrivs i 14 c § skall fullgöras senast inom tre år efter det att denna lag har trätt i kraft.

16.**Lag****om ändring av lagen om försäkringsavtal**

I enlighet med riksdagens beslut
fogas till lagen den 28 juni 1994 om försäkringsavtal (543/1994) en ny 37 a § som följer:

37 a §

Krigsrisk inom livförsäkringen

Försäkringsgivaren får inte åberopa ett sådant avtalsvillkor i ett avtal som gäller livförsäkring eller dess tilläggsförsäkring enligt vilket försäkringsgivaren befrias från ansvar eller försäkringsgivarens ansvar minskar, om dödsfall eller arbetsförmåga för en finländsk medborgare eller i Finland bosatt per-

son som är försäkrad föranleds av väpnat angrepp eller krig som riktar sig mot Finland.

Under krig har försäkringsgivaren rätt att ta ut en krigstillskottspremie för sådana försäkringsavtal som berörs av ovan nämnda ökning av risken. Försäkringsinspektionen bestämmer om grunderna för krigstillskottspremien.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Helsingfors den 18 oktober 2002

Republikens President

TARJA HALONEN

Minister *Suvi-Anne Siimes*

Bilaga
Parallelltexter

1.

Lag

om ändring av beredskapslagen

I enlighet med riksdagens beslut, tillkommet på det sätt som 73 § grundlagen föreskriver, ändras i beredskapslagen av den 22 juli 1991 (1080/1991) 11—13 § och fogas till lagen nya 12 a, 12 b och 40 b—40 d § som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

11 §

I 12 och 12 a § avses med

1) valutainlämning fysisk eller juridisk person som har sin hemort i Finland, samt utländsk filial i Finland,

2) valutautlämning fysisk eller juridisk person som inte har sin hemort i Finland, samt finländsk filial i utlandet,

3) betalningsmedel sedlar, metallmynt som används allmänt inom betalningsrörelse, elektroniska pengar, bankväxlar, checker och andra betalningsanvisningar som kan jämföras med dem, och med utländska betalningsmedel betalningsmedel i utländskt mynt eller betalningsmedel som inbegriper rätt att betala i utländskt mynt,

4) värdepapper värdepapper enligt värdepappersmarknadslagen (495/1989) samt standardiserade options- och terminsavtal enligt 1 kap. 2 § lagen om handel med standardiserade optioner och terminer (772/1988) jämte derivatavtal som kan jämföras med dessa, samt andra derivatavtal, och med utländska värdepapper värdepapper som emitterats av en valutautlämning och rättigheter som hänför sig till sådana värdepapper,

5) fordringsbevis skuldebrev, växlar, positionsbevis, bankböcker samt andra skriftliga förbindelser som kan jämföras med dem.

Genom förordning av statsrådet kan också internationella finansiella institut eller andra institut med hemort i Finland definieras som valutautlämningar.

Vad som i 12 och 12 a § bestäms om vär-

11 §

Statsrådet kan bestämma

1) att utförsel och införsel av betalningsmedel, värdepapper och fordringsbevis är förbjuden eller tillåten endast med tillstånd av Finlands Bank,

2) att en valutainlåning är skyldig att mot ersättning överlåta eller överföra sådana utländska betalningsmedel och i finskt mynt utställda betalningsmedel i utlandet, utländska värdepapper samt tillgodohavanden hos en valutautlåning, som han äger eller innehar, till Finlands Bank eller order (*hemtagningsskyldighet*) och att Finlands Bank har rätt att bevilja undantag från hemtagningsskyldigheten, *samt*

3) att sådana transaktioner är förbjudna som ändrar eller kan ändra beloppet eller arten av sådana utländska betalningsmedel, värdepapper eller tillgodohavanden hos en valutautlåning, som ägs eller innehas av en valutainlåning, samt likaså sådana transaktioner mellan en valutainlåning och en valutautlåning som ändrar eller kan ändra beloppet eller arten av en valutainlånings tillgångar eller skulder, eller att transaktioner av det slag som nämns ovan är tillåtna endast med tillstånd av Finlands Bank.

När statsrådet med stöd av 1 mom. 2 punkten meddelar föreskrifter om hemtagningsskyldigheten skall det också bestämmas huruvida ersättningen skall betalas i finskt mynt eller i den utländska valuta som skall hemtagas och huruvida överlåtaren eller överföraren har rätt att välja mellan dessa

12 §

Genom förordning av statsrådet kan föreskrivas

1) att utförsel och införsel av värdepapper, betalningsmedel och fordringsbevis är förbjuden eller på *de villkor som statsrådet uppställer* tillåten endast med tillstånd av *en namngiven statlig myndighet*,

2) att en valutainlåning är skyldig att mot ersättning, på det sätt som statsrådet fastställt överlåta eller överföra sådana utländska betalningsmedel och i finskt mynt utställda betalningsmedel i utlandet, utländska värdepapper samt tillgodohavanden hos en valutautlåning, som han äger eller innehar, till *en namngiven statlig myndighet (hemtagningsskyldighet)* och att *den namngivna statliga myndigheten* har rätt att på *de villkor som statsrådet uppställt* bevilja undantag från hemtagningsskyldigheten,

3) att sådana transaktioner är förbjudna som ändrar eller kan ändra beloppet eller arten av sådana utländska betalningsmedel, värdepapper eller tillgodohavanden hos en valutautlåning, som ägs eller innehas av en valutainlåning, samt likaså sådana transaktioner mellan en valutainlåning och en valutautlåning som ändrar eller kan ändra beloppet eller arten av en valutainlånings tillgångar eller skulder, eller att transaktioner av det slag som nämns ovan är *tillåtna på de villkor som statsrådet uppställt* och endast med tillstånd av *en namngiven statlig myndighet*.

Genom förordning av statsrådet kan Finlands Bank, Finansinspektionen, Försäkringsinspektionen eller någon annan statlig myndighet berättigas att se till att de bestämmelser som utfärdats med stöd av denna paragraf verkställs.

Genom förordning av statsrådet bestäms om ersättningen för hemtagningsskyldigheten enligt 1 mom. 2 punkten skall betalas i finskt mynt eller i den utländska valuta som skall hemtagas och om överlåtaren eller överföraren har rätt att välja mellan dessa grunder. När ersättningen bestäms skall den

Gällande lydelse

grunder. När ersättningen bestäms skall den kurs iakttas som Finlands Bank vid överlåtelsetidpunkten tillämpar vid valutaväxling.

När Finlands Bank ger ett tillstånd som namns i 1 mom. har banken rätt att förena det med villkor.

12 §

Vad 11 § 1 mom. 2 punkten stadgar om hemtagningsskyldighet skall också tillämpas på guld och andra ädla metaller, om de inte har bearbetats till föremål vilkas värde till avsevärd del grundar sig på något annat än det råämne som har använts till föremålet.

Föreslagen lydelse

kurs iakttas som Finlands Bank vid överlåtelsetidpunkten tillämpar vid valutaväxling. *Ersättning betalas i enlighet med principerna i 37 §.*

12 a §

Under undantagsförhållanden enligt 2 § 1—4 punkten kan statsrådet övervaka och reglera finansmarknaden och försäkringsverksamheten samt genom förordning ange

1) räntor som skall iakttas på finansmarknaden och inom försäkringsverksamheten,

2) begränsningar i tillämpningen av indexvillkor,

3) förpliktelser och begränsningar i fråga om kreditgivning och säkerheter för den samt i fråga om valutainlåningars depositioner och övriga från allmänheten mottagna medel som skall återbetalas,

4) förpliktelser och begränsningar i fråga om kreditinstituts och finansiella instituts, fondbolags och värdepappersföretags samt försäkrings- och pensionsanstalters placeringar,

5) begränsningar i fråga om emittering av, handel med samt förmedling av värdepapper samt beviljande och förmedling av livförsäkringar, såsom begränsning eller förbud att handla med värdepapper och begränsning eller förbud att bevilja fondlivförsäkringar,

6) begränsningar i betalningsrörelsen, såsom begränsning av eller förbud mot betalningsöverföringar,

7) avbrytande eller begränsning av clearingverksamhet med värdepappershandel och värdeandelsregistrets verksamhet,

8) undantag från de soliditetskrav som föreskrivits för kreditinstitut, värdepappersföretag samt försäkrings- och pensionsanstalter,

9) bokföring och bokslut samt sanering, likvidation och konkurs för kreditinstitut och finansiella institut, värdepappersföretag, fondbolag, värdepappersbörser, värdepapperscentralen och optionsföretag samt försäkrings- och pensionsanstalter,

10) undantag från de förpliktelser som

gäller insättningsgarantifonden, ersättningsfonden för investerarskydd, registreringsfonden och clearingfonden, såsom undantag från skyldigheten att utöka fonderna eller från skyldigheten att betala ersättningar av fondens medel,

11) övriga förbud, undantag och begränsningar i fråga kreditinstituts och finansiella instituts, fondbolags och värdepappersföretags verksamhet och prissättning samt i fråga om verksamhet och prissättning för andra som driver verksamhet på finansmarknaden,

12) undantag från kraven på beräkning och täckning av försäkrings- och pensionsanstalternas ansvarsskuld och pensionsansvar,

13) undantag från giltighetstiden och villkoren för samt återköp av liv- och skadeförsäkringsavtal samt försäkringspremier och försäkringsersättningar,

14) utjämning av kostnaderna mellan försäkringsanstalterna för betalning av sådana ersättningar som med stöd av 13 punkten eller 37 a § lagen om försäkringsavtal (543/1994) betalats till högre belopp än enligt avtalsvillkoren,

15) övriga förbud, undantag och begränsningar i fråga om försäkrings- och pensionsanstalters verksamhet samt verksamheten för andra som driver verksamhet inom försäkringsbranschen.

Bestämmelser om livförsäkring i denna paragraf tillämpas på motsvarande sätt på annan pensionsförsäkring än lagstadgad pensionsförsäkring.

Genom förordning av statsrådet kan Finlands Bank, Finansinspektionen, Försäkringsinspektionen eller någon annan statlig myndighet berättigas att se till att de bestämmelser som utfärdats med stöd av denna paragraf verkställs.

12 b §

Under undantagsförhållanden kan statsrådet på de villkor det anger och utan krav på motsäkerhet ställa garanti för skadeförsäkring som en försäkringsanstalt beviljat i händelse av att skadan vid ett försäkringsfall överstiger det maximibelopp som fastställts i garantiförbindelsen (**försäkringsga-**

ranti för undantagsförhållanden). Statsrådet fastställer de allmänna avtalsvillkoren för försäkringsgarantier för undantagsförhållanden. Försäkringsgaranti för undantagsförhållanden kan ställas endast

1) om skadeförsäkringen kan anses oundgänglig för att trygga befolkningens utkomst eller landets näringsliv under undantagsförhållanden, och

2) om det inte finns något tillbörligt återförsäkringsskydd med beaktande av undantagsförhållandenas art.

Vid skadeförsäkring enligt 1 mom. kan försäkringsobjektet eller den försäkrade vara

1) finländska handelsfartyg, luftfartyg, fordon eller järnvägsfordon,

2) gods som transporteras i fartyg eller fordon som avses i 1 punkten,

3) utländska handelsfartyg, luftfartyg, fordon eller järnvägsfordon och gods som transporteras i dem, om det aktuella godset är viktigt för Finland,

4) personer som arbetar i fartyg eller fordon som avses i 1 eller 3 punkten, när det är fråga om lagstadgad olycksfallsförsäkring,

5) andra förmåner som är oundgängliga för att trygga befolkningens utkomst eller landets näringsliv.

För försäkringsgarantin för undantagsförhållanden kan tas ut en garantiavgift, vars storlek bestäms med beaktande av undantagsförhållandenas art och i mån av möjlighet med beaktande av arten och omfattningen av risken för staten. För beslut som gäller försäkringsgarantin för undantagsförhållanden kan dessutom tas ut en handläggningsavgift, som bestäms i motsvarighet till de genomsnittliga kostnaderna för handläggningen av försäkringsgarantiärenden. Genom förordning av statsrådet kan utfärdas närmare bestämmelser om principerna för bestämmandet av garantiavgiften och handläggningsavgiften.

I de försäkringsgarantier för undantagsförhållanden som avses i denna paragraf får statens ansvar uppgå till högst 200 miljoner euro per skada och sammanlagt högst 2 000 miljoner euro för alla skador per kalenderår.

Statsrådet kan besluta att beviljandet och förvaltningen av försäkringsgarantierna för

undantagsförhållanden helt eller delvis skall överföras till den försäkringsgarantikommission för undantagsförhållanden som avses i 40 b §.

I fråga om försäkringsgarantin för undantagsförhållanden gäller i övrigt vad som i lagen om statens långivning samt statsborgen och statsgaranti (449/1988) bestäms om statsgaranti.

13 §

Statsrådet kan på bankfullmäktiges framställning utvidga Finlands Banks uppgifter och befogenheter i den utsträckning som behövs för att verkställa föreskrifter som har meddelats med stöd av 11, 12 och 14 §§.

13 §

Statsrådet kan genom förordning utvidga Finlands Banks, Finansinspektionens, Försäkringsinspektionens eller annan statlig myndighets uppgifter och befogenheter i den mån det behövs för verkställigheten av 12 och 12 a §.

Statsrådet skall begära utlåtande av bankfullmäktige innan det utfärdar en förordning om Finlands Bank. Utlåtande behöver dock inte begäras, om bankfullmäktige har gjort en framställning till statsrådet om utvidgning av Finlands Banks uppgifter och befogenheter.

40 b §

Statsrådet tillsätter en försäkringsgarantikommission för undantagsförhållanden för högst tre år i taget. Kommissionen har en ordförande, en vice ordförande och minst tre övriga medlemmar. Ordföranden och minst två övriga medlemmar skall ha sådan kannedom om försäkringsverksamhet som är behövlig med hänsyn till arten och omfattningen av kommissionens verksamhet.

Om kommissionens ordförande, vice ordförande eller annan medlem avgår eller avlider under mandatperioden, skall social- och hälsovårdsministeriet utse en ny ordförande, vice ordförande eller medlem i hans eller hennes ställe för den återstående mandatperioden.

Kommissionen är beslutförför när mötets ordförande och minst hälften av de övriga medlemmarna är närvarande. I kommissionen fattas beslut med enkel majoritet. När rösterna fördelas jämnt avgör ordförandens röst. Vid val avgör dock lotten.

Kommissionen har rätt att anlita sakkunniga.

Ordförandens, de övriga medlemmarnas och de sakkunnigas arvoden fastställs av social- och hälsovårdsministeriet.

40 c §

Försäkringsgarantikommissionen för undantagsförhållanden skall

1) bistå social- och hälsovårdsministeriet vid kontroll och bedömning av faktorer som påverkar försörjningsberedskapen i frågor som gäller tillämpning av 12 b §,

2) bereda allmänna villkor för de försäkringsgarantier för undantagsförhållanden som avses i 12 b §,

3) bereda grunderna för den garantiavgift och handläggningsavgift som avses i 12 b § 3 mom.,

4) sköta övriga av social- och hälsovårdsministeriet utfärdade utrednings-, forsknings- och beredningsuppgifter i anslutning till försäkringsgarantierna för undantagsförhållanden,

5) bevilja och administrera försäkringsgarantier för undantagsförhållanden så som statsrådet beslutar med stöd av 12 b § 5 mom.

Kommissionen skall årligen senast i mars lämna social- och hälsovårdsministeriet en berättelse över sin verksamhet.

Vid handläggningen och administreringen av försäkringsgarantier för undantagsförhållanden skall kommissionen iaktta lagen om förvaltningsförfarande (598/1982) och språklagen (148/1922).

40 d §

Försäkringsgarantikommissionen för undantagsförhållanden har utan hinder av vad som någon annanstans i lag bestäms om tystnadsplikt eller utlämnande av uppgifter rätt att av myndigheter samt försäkrings- och pensionsanstalter få de uppgifter som behövs för de uppdrag som föreskrivits i denna lag.

På kommissionens medlemmar, sakkunniga och andra som sköter kommissionens uppgifter tillämpas bestämmelserna om tjänsteansvar när de sköter kommissionens uppgifter.

Utöver vad som bestäms i lagen om offent-

lighet i myndigheternas verksamhet (621/1999) tillämpas på offentligheten i kommissionens verksamhet enligt denna lag i tillämpliga delar 18 kap. 6, 6 b och 6 c § lagen om försäkringsbolag (1062/1979). Kommissionen skall inom den tid som statsrådet, social- och hälsovårdsministeriet samt Försäkringsinspektionen anger tillställa dessa sådan information om sin verksamhet som behövs för utförandet av de uppgifter som föreskrivs i denna lag eller i lagar som gäller försäkringsverksamheten.

Närmare bestämmelser om kommissionens förvaltning och organiseringen av verksamheten utfärdas genom förordning av statsrådet.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Genom denna lag upphävs lagen den 24 oktober 1939 om livförsäkring under krigstid (364/1939) jämte ändringar, lagen den 24 oktober 1939 om krigsförsäkring (365/1939), förordningen den 25 november 1988 om verkställighet av lagen om krigsförsäkring (993/1988) samt statsrådets beslut av den 23 mars 1943 angående området och de allmänna grunderna för statens försäkringsrörelse (270/1943).

Statens krigsförsäkringsnämnd enligt den upphävda 2 § lagen om krigsförsäkring skall utan dröjsmål vidta de åtgärder som behövs för uppsägningen av de avtal som nämnden ingått och för avslutandet av nämndens övriga verksamhet. Nämnden skall vidta åtgärderna enligt detta moment före den 31 december 2003. Den upphävda lagen om krigsförsäkring och upphävda bestämmelser som utfärdats med stöd av den tillämpas tills krigsförsäkringsnämndens verksamhet upphört, dock högst till och med den 31 december 2003.

Social- och hälsovårdsministeriet skall se till att de medel som krigsförsäkringsnämnden administrerar intäktsförs i statsbudgeten.

Åtgärder som verkställigheten av denna lag förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.

2.

Lag**om ändring av kreditinstitutslagen**

I enlighet med riksdagens beslut
fogas till kreditinstitutslagen av den 30 december 1993 (1607/1993) en ny 6 a § som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

6 a §*Förberedelser*

Kreditinstitut och sådana finansiella institut vilkas huvudsakliga affärsverksamhet består av att tillhandahålla betalkorts- och betalningstjänster skall genom deltagande i beredskapsplanering på finansmarknaden och förberedelser av verksamhet under undantagsförhållanden samt genom andra åtgärder säkerställa att deras uppgifter kan skötas så störningsfritt som möjligt också under undantagsförhållanden.

Om de uppgifter som följer av 1 mom. försätter åtgärder som klart avviker från sådan verksamhet som skall anses vara sedvanlig för kreditinstitut eller finansiella institut och som medför väsentliga merkostnader, kan dessa kostnader ersättas ur den försörjningsberedskapsfond som avses i lagen om tryggnad av försörjningsberedskapen (1390/1992).

Finansinspektionen kan meddela anvisningar om tillämpningen av 1 mom.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Den skyldighet som föreskrivs i 6 a § skall fullgöras senast inom tre år efter det att denna lag har trätt i kraft.

3.**Lag****om ändring av lagen om placeringsfonder**

I enlighet med riksdagens beslut
fogas till lagen den 29 januari 1999 om placeringsfonder (48/1999) en ny 4 a § som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

4 a §

Fondbolag skall genom deltagande i beredningsplanering på finansmarknaden och förberedelser av verksamhet under undantagsförhållanden samt genom andra åtgärder säkerställa att deras uppgifter kan skötas så störningsfritt som möjligt också under undantagsförhållanden.

Om de uppgifter som följer av 1 mom. förutsätter åtgärder som klart avviker från sådan verksamhet som skall anses vara sedvanlig för fondbolag och som medför väsentliga merkostnader, kan dessa kostnader ersättas ur den försörjningsberedskapsfond som avses i lagen om tryggnad av försörjningsberedskapen (1390/1992).

Finansinspektionen kan meddela anvisningar om tillämpningen av 1 mom.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Den skyldighet som föreskrivs i 4 a § skall fullgöras senast inom tre år efter det att denna lag har trätt i kraft.

4.

Lag**om ändring av lagen om värdeandelssystemet**

I enlighet med riksdagens beslut
fogas till lagen den 17 maj 1991 om värdeandelssystemet (826/1991) en ny 13 a § som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

*13 a §**Förberedelser*

Värdepapperscentralen skall genom deltagande i beredskapsplanering på finansmarknaden och förberedelser av verksamhet under undantagsförhållanden samt genom andra åtgärder säkerställa att uppgifterna i värdeandelsregistret kan förvaras så störningsfritt som möjligt också under undantagsförhållanden.

Om de uppgifter som följer av 1 mom. försätter åtgärder som klart avviker från sådan verksamhet som skall anses vara sedvanlig för värdepapperscentralen och som medför väsentliga merkostnader, kan dessa kostnader ersättas ur den försörjningsberedskapsfond som avses i lagen om tryggnad av försörjningsberedskapen (1390/1992).

Finansinspektionen kan meddela anvisningar om tillämpningen av 1 mom.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Den skyldighet som föreskrivs i 13 a § skall fullgöras senast inom tre år efter det att denna lag har trätt i kraft.

5.

Lag**om ändring av lagen om utländska kreditinstituts och finansiella instituts verksamhet i Finland**

I enlighet med riksdagens beslut
fogas till lagen den 30 december 1993 om utländska kreditinstituts och finansiella instituts verksamhet i Finland (1608/1993) en ny 13 a § som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

13 a §

Förberedelser

Utländska kreditinstituts filialer och filialer till sådana utländska finansiella institut vilkas huvudsakliga affärsverksamhet går ut på att tillhandahålla betalkorts- och betalningstjänster skall genom deltagande i beredningsplanering på finansmarknaden och förberedelser av verksamhet under undantagsförhållanden samt genom andra åtgärder säkerställa att deras uppgifter kan skötas så störningsfritt som möjligt också under undantagsförhållanden.

Den skyldighet som föreskrivs i denna paragraf gäller inte filialer till kreditinstitut och finansiella institut enligt 3 och 4 § till den del filialen med stöd av lagstiftningen i kreditinstitutets eller det finansiella institutets hemstat har säkerställt att dess uppgifter under undantagsförhållanden sköts i analogi med 1 mom. och företett Finansinspektionen en tillräcklig utredning om detta.

Om de uppgifter som följer av 1 mom. förutsätter åtgärder som klart avviker från sådan verksamhet som skall anses vara sedvanlig för filialer enligt 1 mom. och som medför väsentliga merkostnader, kan dessa kostnader ersättas ur den försörjningsberedskapsfond som avses i lagen om tryggnings- av försörjningsberedskapen (1390/1992).

Finansinspektionen kan meddela anvisningar om tillämpningen av 1 mom.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Den skyldighet som föreskrivs i 13 a §

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

skall fullgöras senast inom tre år efter det att denna lag har trätt i kraft.

6.**Lag****om ändring av 1 kap. lagen om försäkringsbolag**

I enlighet med riksdagens beslut fogas till 1 kap. lagen den 28 december 1979 om försäkringsbolag (1062/1979) en ny 7 § som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap.

Allmänna stadganden

7 §

Förberedelser

Försäkringsbolag skall genom deltagande i beredskapsplanering inom försäkringsbranschen och förberedelser av verksamhet under undantagsförhållanden samt genom andra åtgärder säkerställa att deras uppgifter kan skötas så störningsfritt som möjligt också under undantagsförhållanden. Försäkringsinspektionen kan bevilja undantag från denna skyldighet, om det är motiverat på grund av försäkringsbolagets storlek eller verksamhetens art och omfattning eller av någon annan särskild orsak.

Om de uppgifter som följer av 1 mom. förutsätter åtgärder som klart avviker från sådan verksamhet som skall anses vara sedvanlig för försäkringsbolaget och som medför väsentliga merkostnader, kan dessa kostnader ersättas ur den försörjningsberedskapsfond som avses i lagen om tryggnings- av försörjningsberedskapen (1390/1992).

Försäkringsinspektionen kan meddela anvisningar om tillämpningen av 1 mom.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Den skyldighet som föreskrivs i 1 kap. 7 § skall fullgöras senast inom tre år efter det

att denna lag har trätt i kraft.

7.

Lag**om ändring av 1 kap. lagen om försäkringsföreningar**

I enlighet med riksdagens beslut fogas till 1 kap. lagen den 31 december 1987 om försäkringsföreningar (1250/1987) en ny 8 § som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap.

Allmänna stadganden

8 §

Försäkringsföreningar skall genom deltagande i beredskapsplanering inom försäkringsbranschen och förberedelser av verksamhet under undantagsförhållanden samt genom andra åtgärder säkerställa att deras uppgifter kan skötas så störningsfritt som möjligt också under undantagsförhållanden. Försäkringsinspektionen kan bevilja undantag från denna skyldighet, om det är motiverat på grund av försäkringsföreningens storlek eller verksamhetens art och omfattning eller av någon annan särskild orsak.

Om de uppgifter som följer av 1 mom. förutsätter åtgärder som klart avviker från sådan verksamhet som skall anses vara sedvanlig för försäkringsföreningar och som medför väsentliga merkostnader, kan dessa kostnader ersättas ur den försörjningsberedskapsfond som avses i lagen om tryggnad av försörjningsberedskapen (1390/1992).

Försäkringsinspektionen kan meddela anvisningar om tillämpningen av 1 mom.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Den skyldighet som föreskrivs i 1 kap. 8 § skall fullgöras senast inom tre år efter det att denna lag har trätt i kraft.

8.

Lag**om ändring av lagen om utländska försäkringsbolag**

I enlighet med riksdagens beslut
fogas till lagen den 17 mars 1995 om utländska försäkringsbolag (398/1995) en ny 63 a §
som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

63 a §

Utländska försäkringsbolags representation i Finland skall genom deltagande i beredskapsplanering inom försäkringsbranschen och förberedelser av verksamhet under undantagsförhållanden samt genom andra åtgärder säkerställa att deras uppgifter kan skötas så störningsfritt som möjligt också under undantagsförhållanden. Försäkringsinspektionen kan bevilja undantag från denna skyldighet, om det är motiverat på grund av representationens storlek eller verksamhetens art och omfattning eller av någon annan särskild orsak.

Den skyldighet som föreskrivs i denna paragraf gäller inte utländska EES-försäkringsbolags representationer i Finland till den del representationen med stöd av lagstiftningen i bolagets hemstat säkerställt att dess uppgifter under undantagsförhållanden sköts i analogi med eller på ett sätt som kan jämföras med 1 mom. och företett Försäkringsinspektionen en tillräcklig utredning om detta.

Om de uppgifter som följer av 1 mom. förutsätter åtgärder som klart avviker från sådan verksamhet som skall anses vara sedvanlig för försäkringsbolag och som medför väsentliga merkostnader, kan dessa kostnader ersättas ur den försörjningsberedskapsfond som avses i lagen om tryggnad av försörjningsberedskapen (1390/1992).

Försäkringsinspektionen kan meddela anvisningar om tillämpningen av 1 mom.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Den skyldighet som föreskrivs i 63 a § skall fullgöras senast inom tre år efter det

att denna lag har trätt i kraft.

9.

Lag

om ändring av lagen om pensionsstiftelser

I enlighet med riksdagens beslut
fogas till lagen den 29 december 1995 om pensionsstiftelser (1774/1995) en ny 4 a § som
följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

4 a §

Pensionsstiftelser skall genom deltagande i beredskapsplanering inom försäkringsbranschen och förberedelser av verksamhet under undantagsförhållanden samt genom andra åtgärder säkerställa att deras uppgifter kan skötas så störningsfritt som möjligt också under undantagsförhållanden. Försäkringsinspektionen kan bevilja undantag från denna skyldighet, om det är motiverat på grund av pensionsstiftelsens storlek eller verksamhetens art och omfattning eller av någon annan särskild orsak.

Om de uppgifter som följer av 1 mom. förutsätter åtgärder som klart avviker från sådan verksamhet som skall anses vara sedvanlig för pensionsstiftelser och som medför väsentliga merkostnader, kan dessa kostnader ersättas ur den försörjningsberedskapsfond som avses i lagen om tryggande av försörjningsberedskapen (1390/1992).

Försäkringsinspektionen kan meddela anvisningar om tillämpningen av 1 mom.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Den skyldighet som föreskrivs i 4 a § skall fullgöras senast inom tre år efter det att denna lag har trätt i kraft.

10.**Lag****om ändring av lagen om försäkringskassor**

I enlighet med riksdagens beslut
fogas till lagen den 27 november 1992 om försäkringskassor (1164/1992) en ny 7 a § som
följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

7 a §

Förberedelser

Försäkringskassor skall genom deltagande i beredningsplanering inom försäkringsbranschen och förberedelser av verksamhet under undantagsförhållanden samt genom andra åtgärder säkerställa att deras uppgifter kan skötas så störningsfritt som möjligt också under undantagsförhållanden. Försäkringsinspektionen kan bevilja undantag från denna skyldighet, om det är motiverat på grund av försäkringskassans storlek eller verksamhetens art och omfattning eller av någon annan särskild orsak.

Om de uppgifter som följer av 1 mom. förutsätter åtgärder som klart avviker från sådan verksamhet som skall anses vara sedvanlig för försäkringskassor och som medför väsentliga merkostnader, kan dessa kostnader ersättas ur den försörjningsberedskapsfond som avses i lagen om tryggnad av försörjningsberedskapen (1390/1992).

Försäkringsinspektionen kan meddela anvisningar om tillämpningen av 1 mom.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Den skyldighet som föreskrivs i 7 a § skall fullgöras senast inom tre år efter det att denna lag har trätt i kraft.

11.**Lag****om ändring av lagen om sjömanspensioner**

I enlighet med riksdagens beslut
fogas till lagen den 26 januari 1956 om sjömanspensioner (72/1956) en ny 64 e § som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

64 e §

Pensionskassan skall genom deltagande i beredningsplanering inom försäkringsbranschen och förberedelser av verksamhet under undantagsförhållanden samt genom andra åtgärder säkerställa att dess uppgifter kan skötas så störningsfritt som möjligt också under undantagsförhållanden.

Om de uppgifter som följer av 1 mom. förutsätter åtgärder som klart avviker från sådan verksamhet som skall anses vara sedvanlig för pensionskassan och som medför väsentliga merkostnader, kan dessa kostnader ersättas ur den försörjningsberedskapsfond som avses i lagen om tryggande av försörjningsberedskapen (1390/1992).

Försäkringsinspektionen kan meddela anvisningar om tillämpningen av 1 mom.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Den skyldighet som föreskrivs i 64 e § skall fullgöras senast inom tre år efter det att denna lag har trätt i kraft.

12.

Lag**om ändring av lagen om pension för lantbruksföretagare**

I enlighet med riksdagens beslut
fogas till lagen den 14 juli 1969 om pension för lantbruksföretagare (467/1969) en ny 17 h §
som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

17 h §

Lantbruksföretagarnas pensionsanstalt skall genom deltagande i beredskapsplanering inom försäkringsbranschen och förberedelser av verksamhet under undantagsförhållanden samt genom andra åtgärder säkerställa att dess uppgifter kan skötas så störningsfritt som möjligt också under undantagsförhållanden.

Om de uppgifter som följer av 1 mom. förutsätter åtgärder som klart avviker från sådan verksamhet som skall anses vara sedvanlig för pensionsanstalten och som medför väsentliga merkostnader, kan dessa kostnader ersättas ur den försörjningsberedskapsfond som avses i lagen om tryggnad av försörjningsberedskapen (1390/1992).

Försäkringsinspektionen kan meddela anvisningar om tillämpningen av 1 mom.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Den skyldighet som föreskrivs i 17 h § skall fullgöras senast inom tre år efter det att denna lag har trätt i kraft.

13.**Lag****om ändring av lagen om pension för arbetstagare i kortvariga arbetsförhållanden**

I enlighet med riksdagens beslut
fogas till lagen den 9 februari 1962 om pension för arbetstagare i kortvariga arbetsförhållanden (134/1962) en ny 11 k § som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

11 k §

Arbetspensionskassan skall genom deltagande i beredningsplanering inom försäkringsbranschen och förberedelser av verksamhet under undantagsförhållanden samt genom andra åtgärder säkerställa att dess uppgifter kan skötas så störningsfritt som möjligt också under undantagsförhållanden.

Om de uppgifter som följer av 1 mom. förutsätter åtgärder som klart avviker från sådan verksamhet som skall anses vara sedvanlig för arbetspensionskassan och som medför väsentliga merkostnader, kan dessa kostnader ersättas ur den försörjningsberedskapsfond som avses i lagen om tryggnad av försörjningsberedskapen (1390/1992).

Försäkringsinspektionen kan meddela anvisningar om tillämpningen av 1 mom.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Den skyldighet som föreskrivs i 11 k § skall fullgöras senast inom tre år efter det att denna lag har trätt i kraft.

14.**Lag****om ändring av lagen om pension för konstnärer och särskilda grupper av arbetstagare**

I enlighet med riksdagens beslut
fogas till lagen den 26 juli 1985 om pension för konstnärer och särskilda grupper av arbetstagare (662/1985) en ny 9 k § som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

9 k §

Pensionskassan skall genom deltagande i beredskapsplanering inom försäkringsbranschen och förberedelser av verksamhet under undantagsförhållanden samt genom andra åtgärder säkerställa att dess uppgifter kan skötas så störningsfritt som möjligt också under undantagsförhållanden.

Om de uppgifter som följer av 1 mom. förutsätter åtgärder som klart avviker från sådan verksamhet som skall anses vara sedvanlig för pensionskassan och som medför väsentliga merkostnader, kan dessa kostnader ersättas ur den försörjningsberedskapsfond som avses i lagen om tryggande av försörjningsberedskapen (1390/1992).

Försäkringsinspektionen kan meddela anvisningar om tillämpningen av 1 mom.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Den skyldighet som föreskrivs i 9 k § skall fullgöras senast inom tre år efter det att denna lag har trätt i kraft.

15.**Lag****om ändring av lagen om pension för arbetstagare**

I enlighet med riksdagens beslut
fogas till lagen den 8 juli 1961 om pension för arbetstagare (395/1961) en ny 14 c § som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

14 c §

Pensionsskyddscentralen skall genom deltagande i beredningsplanering inom försäkringsbranschen och förberedelser av verksamhet under undantagsförhållanden samt genom andra åtgärder säkerställa att dess uppgifter kan skötas så störningsfritt som möjligt också under undantagsförhållanden.

Om de uppgifter som följer av 1 mom. förutsätter åtgärder som klart avviker från sådan verksamhet som skall anses vara sedvanlig för pensionsskyddscentralen och som medför väsentliga merkostnader, kan dessa kostnader ersättas ur den försörjningsberedskapsfond som avses i lagen om tryggnad av försörjningsberedskapen (1390/1992).

Försäkringsinspektionen kan meddela anvisningar om tillämpningen av 1 mom.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Den skyldighet som föreskrivs i 14 c § skall fullgöras senast inom tre år efter det att denna lag har trätt i kraft.

16.

Lag**om ändring av lagen om försäkringsavtal**

I enlighet med riksdagens beslut
fogas till lagen den 28 juni 1994 om försäkringsavtal (543/1994) en ny 37 a § som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

37 a §

Krigsrisk inom livförsäkringen

Försäkringsgivaren får inte åberopa ett sådant avtalsvillkor i ett avtal som gäller livförsäkring eller dess tilläggsförsäkring enligt vilket försäkringsgivaren befrias från ansvar eller försäkringsgivarens ansvar minskar, om dödsfall eller arbetsoförmåga för en finländsk medborgare eller i Finland bosatt person som är försäkrad föranleds av väpnat angrepp eller krig som riktar sig mot Finland.

Under krig har försäkringsgivaren rätt att ta ut en krigstillskottspremie för sådana försäkringsavtal som berörs av ovan nämnda ökning av risken. Försäkringsinspektionen bestämmer om grunderna för krigstillskottspremien.

Denna lag träder i kraft den 20 .